

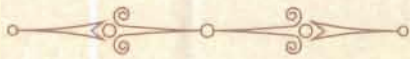
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม

แผนที่

ประวัติศาสตร์

(สยาม) ประเทศไทย

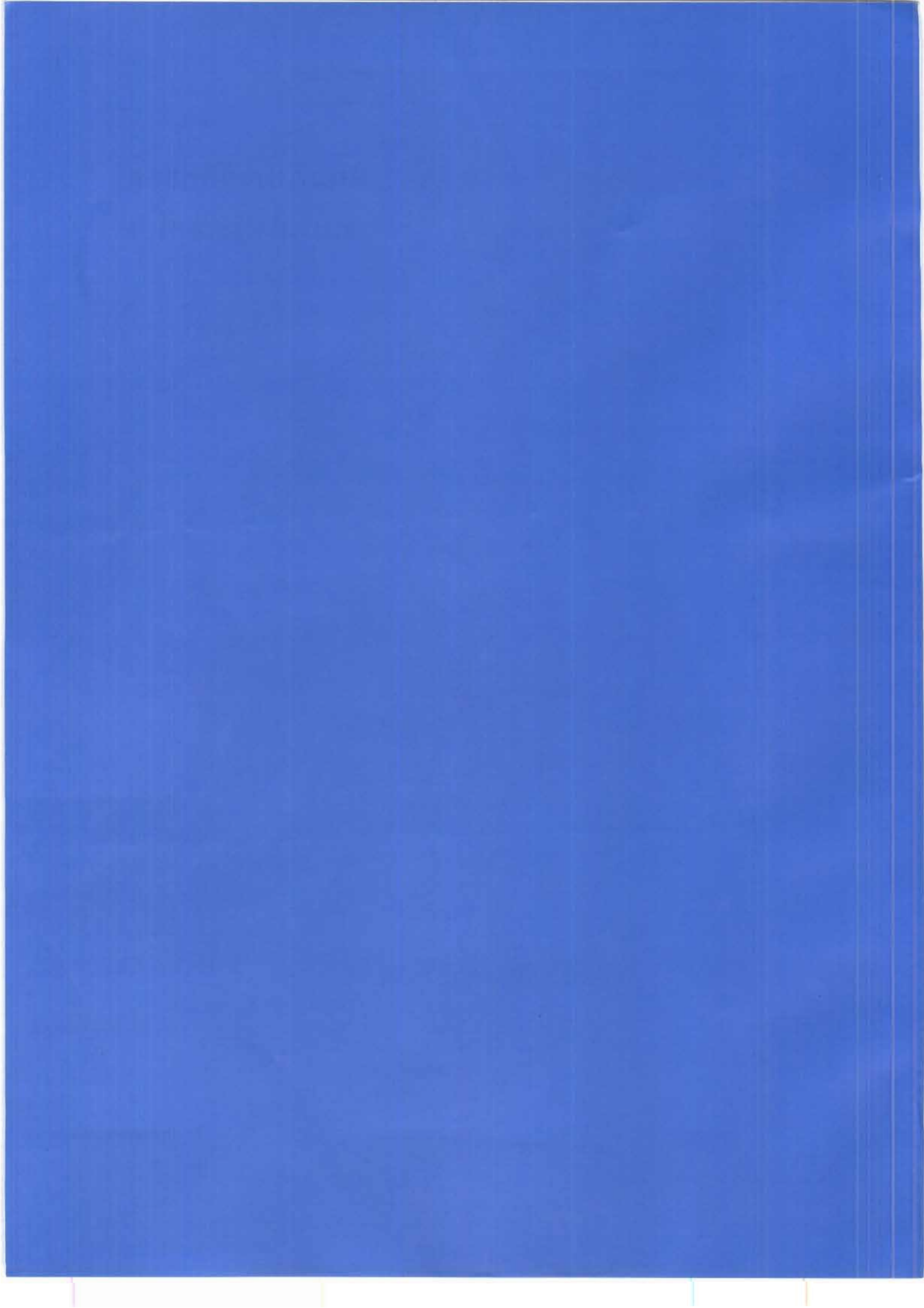

สุจิตต์ วงษ์เทศ

คำอธิบายเรื่องราว
ทางสังคมและวัฒนธรรม
ของดินแดนและผู้คน
บริเวณสุวรรณภูมิ
(Southeast Asia)
ที่สืบเนื่องเป็นสยาม
จนถึงประเทศไทย

แผนที่ประวัติศาสตร์
(สยาม) ประเทศไทย

สุจิตต์ วงษ์เทศ

Bangkok Thailand

2007 | 2550

แผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม) ประเทศไทย

สุจิตต์ วงษ์เทศ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ลิขสิทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งในหนังสือเล่มนี้
ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ยกเว้นการอ้างถึงภาพหรือข้อความอันเป็นอัญพจน์เพื่อการศึกษาหรือวิจารณ์

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ศรีสักร วัลลิโภดม

ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

นาง ปรีศนา พงษ์ศักดิ์วิกุล เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

นาง นพพร มุกดาเมธี รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นาง สุนันทา มิตรงาม ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและส่งเสริมวัฒนธรรมวิถีชน

นางสาว นวลจันทร์ รักหลวง นักวิชาการวัฒนธรรม 7 ว

นาย บันเทิง เพ็ญศรี นักวิชาการวัฒนธรรม 6 ว

นาง สมฤดี ไชยสุกุมาร เจ้าหน้าที่งานธุรการ 5

ภาพปก : แผนที่ราชอาณาจักรสยาม (Carte du Royaume de Siam)

เขียนโดย บาทหลวงปลาซิด เดอ แซ็งต์ เฮ แลน (Placide de Sainte Hélène) นักบวชชาวฝรั่งเศส

พิมพ์ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2229 (ค.ศ. 1686) พอดีกับช่วงที่ราชทูตโกษาปาน

เดินทางถึงประเทศฝรั่งเศส ในปีเดียวกันนี้แผนที่กรุงศรีอยุธยาแผ่นสำคัญก็ได้ออกวางจำหน่ายในกรุงปารีส

(Siam ou Iudia, Capitale du Royaume de Siam) (เชื้อเพื่อภาพโดย Dr. Dawn Rooney)

แผนที่และคำอธิบายจากหนังสือ *กรุงศรีอยุธยาในแผนที่ฝรั่ง* ของ ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช สำนักพิมพ์มติชน, 2549

ประสานงาน : นางสาว เขาวเรศ โพธิ์อ่อน

พิสูจน์อักษร : นางสาว พัทนลิน อินทรหอม นางมนตรังาม นุ่มน้อย

ออกแบบปกและรูปเล่ม : นางสาว มนต์สวาท วิจิตรยุทธศาสตร์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มติชน ปากเกร็ด

27/1 หมู่ 5 ถ. สุขาประชาสรรค์ 2 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี 11120

โทร 0 2584 2133

สารบัญ

แผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม) ประเทศไทย

คำนำ	6
คำให้การ	7

1	5.000 ปีมาแล้ว แรกมีชุมชนคนตีกำบรรพ์สุวรรณภูมิ บรรพบุรุษคนไทยและคนอุษาคเนย์	10	7	หลัง พ.ศ. 1500 รัฐพื้นเมืองควบคุมการค้าด้วยตัวเอง ภาษาการค้า ชาว-มลายู และ ไทย-ลาว	34
2	4.000 ปีมาแล้ว แรกรู้จักถลุงโลหะ มีศาสนา นับถือดิน-ฟ้า	14	8	หลัง พ.ศ. 1700 ศาสนาพราหมณ์ ภาษากลาง สำเกาจีน กระตุ้นให้มี <i>ราชอาณาจักรสยาม</i> แห่งแรก เริ่มมี <i>อักษรไทย</i> และ <i>คนไทย</i>	38
3	3.000 ปีมาแล้ว ชุมชนถลุงเหล็กเติบโตเป็นบ้านเมือง บนเส้นทางคมนาคมทางบก-ทางทะเล	18	9	หลัง พ.ศ. 2000 กรุงศรีอยุธยา ศูนย์กลางการค้านานาชาติ เรียกประเทศว่า <i>เมืองไทย</i> เรียกตัวเองว่า <i>คนไทย</i>	42
4	หลัง พ.ศ. 1 หรือ 2.500(+*) ปีมาแล้ว สุวรรณภูมิเชื่อมโยงการค้าโลก “ตะวันตก-ตะวันออก”	22	10	หลัง พ.ศ. 2300 กรุงธนบุรี-กรุงรัตนโกสินทร์ <i>ราชอาณาจักรสยาม</i> ก่อนสมัยใหม่	46
5	หลัง พ.ศ. 500 หรือ 2.000(+*) ปีมาแล้ว เริ่มมีรัฐขนาดเล็ก แรกรับศาสนาพุทธ-พราหมณ์ พบศาสนาผีของคนพื้นเมือง บรรพบุรุษคนไทย	26	11	หลัง พ.ศ. 2400 รัฐประชาชาติประชาธิปไตย ยกเลิกชื่อสยาม ใช้ชื่อประเทศไทย	50
6	หลัง พ.ศ. 1000 รัฐใหญ่ในสุวรรณภูมิ เชื่อมการค้าโลก “ตะวันตก-ตะวันออก” ต้นทางประวัติศาสตร์(สยาม) ประเทศไทย	30			

ความเป็นมาทางสังคมวัฒนธรรม ของ ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคกลาง, ภาคใต้	54
--	----

ภาคเหนือ โยนก-ล้านนา	56
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลุ่มน้ำโขง-ชี-มูล	59
ภาคกลาง ที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา	63
ภาคใต้ คาบสมุทรมลายู	67

ลำดับเหตุการณ์สำคัญเขตอารยธรรมโลก	70
-----------------------------------	----

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้พิจารณาและเห็นความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ภูมิสังคมวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานของความรู้และความเข้าใจในภาพรวมของประวัติศาสตร์ไทยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน ทั้งยังเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงสู่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีความคล้ายคลึง และแตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศที่มีหลักฐานและร่องรอยบางอย่างจากชื่อบ้านนามเมืองและประวัติศาสตร์

สำนักงานฯ ได้รับความกรุณาจากนายสุจิตต์ วงษ์เทศ ในการบรรณาธิการ เรื่อง แผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม)ประเทศไทย และการปรึกษาหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิในการดำเนินงานจัดทำต้นฉบับและจัดพิมพ์เอกสารโครงการภูมิสังคมวัฒนธรรม เรื่อง แผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม)ประเทศไทย ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรวบรวมและเรียบเรียงความรู้จากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ และเพื่อให้สำนักงานฯ และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการเผยแพร่ อันเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและด้านอื่นๆ

สำนักงานฯ ขอขอบคุณนายสุจิตต์ วงษ์เทศ ได้กรุณาเป็นผู้เรียบเรียงเนื้อหาสาระ ทั้งนี้ สำนักงานฯ คาดหวังว่าจะเกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแผนที่ประวัติศาสตร์ (สยาม)ประเทศไทย ที่เป็นหนังสือที่มีคุณค่าสาระน่าสนใจ และมีจุดเด่นหรือเน้นการนำเสนอเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมผ่านมิติช่วงเวลาต่างๆ รวมทั้งอาจจะช่วยเป็นแนวทางการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยผู้รู้ ผู้สนใจและภาคประชาชนต่อไป

(นางปริศนา พงษ์ทัตศิริกุล)
เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

คำให้การ

แผนที่ประวัติศาสตร์(สยาม)ประเทศไทย เป็นคำอธิบายเรื่องราวทางสังคมวัฒนธรรมของดินแดนและผู้คนที่มีหลักฐานประวัติศาสตร์โบราณคดี ที่พบบริเวณภูมิภาคอุษาคเนย์หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีชื่อเรียกผืนแผ่นดินใหญ่อารวมๆว่า **สุวรรณภูมิ** แต่เน้นเฉพาะบริเวณที่เคยมีชื่อในเอกสารว่า **สยาม, สยามประเทศ** แล้วกลับมาเป็น **ประเทศไทย** ปัจจุบัน

คำอธิบายทั้งหมดทำขึ้นอย่างง่าย ๆ ย่อ ๆ โดยให้ความสำคัญต่อแผนที่ แล้วเชื่อมโยงเข้ากับความเคลื่อนไหวทางการเมืองการค้าโลก อันเป็นเหตุและปัจจัยผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของผู้คนและบ้านเมืองในดินแดนสุวรรณภูมิ

แผนที่ประวัติศาสตร์นี้ เลือกลงเวลาเป็นเกณฑ์สมมุติแต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยไม่ยึดถือชื่อยุคสมัยตามที่มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวางมาก่อน เพราะเห็นว่ามีความซับซ้อนมาก แต่เกณฑ์ของเวลาที่ใช้ก็มีจุดอ่อนเช่นกัน เพียงแต่นับย้อนกว่า ซึ่งต้องทำความเข้าใจด้วยว่าผู้คนในภูมิภาคนี้มีพัฒนาการไม่พร้อมกัน แม้จะอยู่ช่วงเวลาเดียวกันก็เข้าสู่พัฒนาการต่างกัน

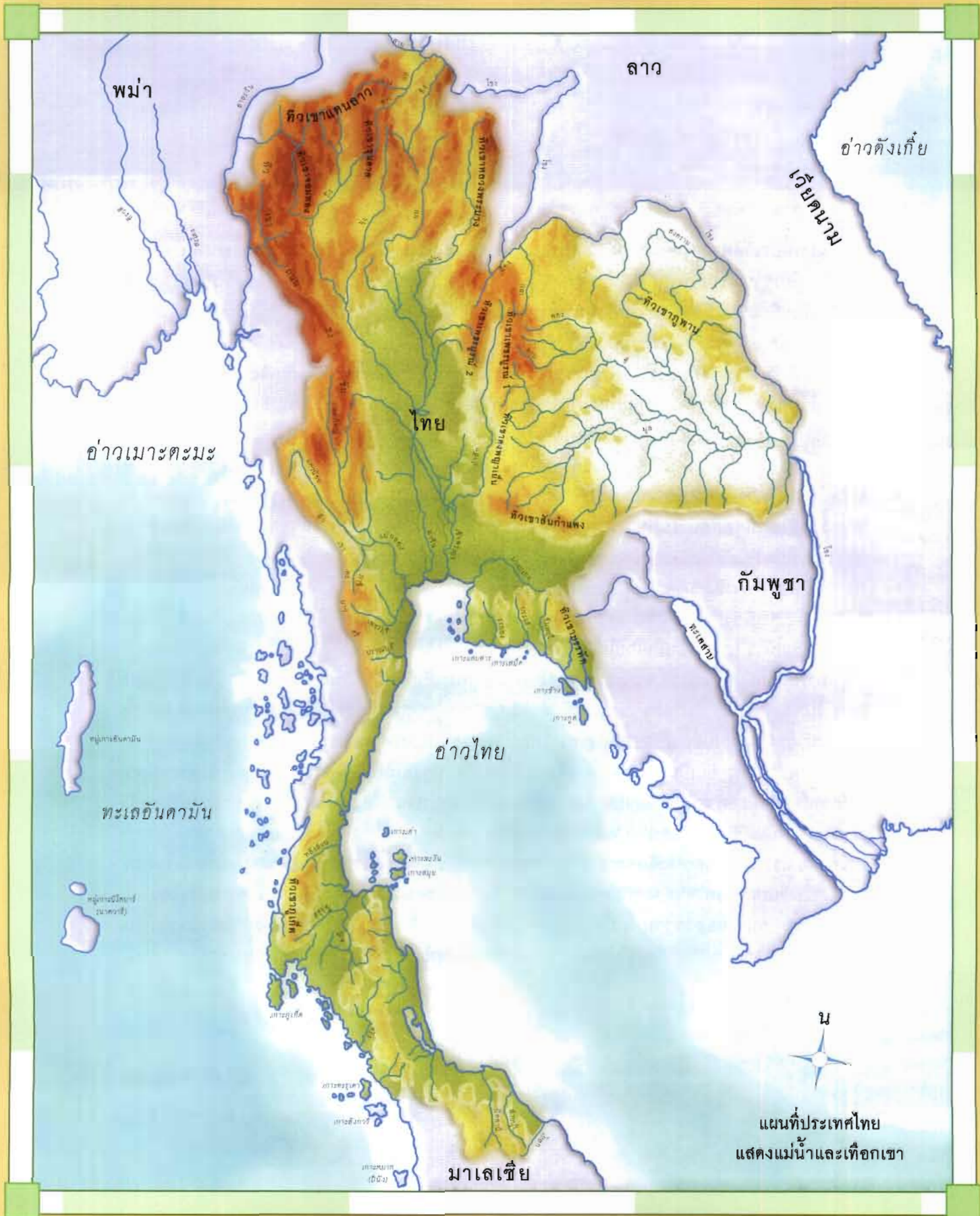
พัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมที่อธิบายอย่างย่อๆที่สุดนี้ ให้นำหนักบริเวณที่เป็น **“ศูนย์กลาง”** ซึ่งขยายอำนาจทางการเมือง, เศรษฐกิจ, และวัฒนธรรมเข้าสู่คนอื่นๆ ชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่นอื่นๆ แล้วกลืนเข้ามา มากบ้างน้อยบ้าง บางทีก็ข้ามไปโดยไม่ได้อธิบายก็มี

การผสมกลมกลืนทางสังคมวัฒนธรรมและทางเผ่าพันธุ์เข้าด้วยกัน เริ่มมาก่อน 5,000 ปีมาแล้ว และมีมากขึ้นตั้งแต่ 3,000 ปีมาแล้ว เพราะมี **“คนภายนอก”** จากทุกทิศทางเคลื่อนย้ายไปมาเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลทางการคมนาคมกับแลกเปลี่ยน(ค้าขาย)สิ่งของ เพราะภูมิภาคนี้โดยเฉพาะบริเวณ(สยาม)ประเทศไทยอยู่ท่ามกลาง 2 มหาสมุทร อันเป็นแกนของเส้นทางคมนาคม คือ **มหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก** กับ **มหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก** ทำให้ดินแดน(สยาม)ประเทศไทยคล้าย **“สะพาน”** เชื่อมโยงโลกตะวันตกกับโลกตะวันออกเข้าด้วยกัน เป็นเข็มนาฬิกาและหล่อหลอมผู้คนหลายหมู่เหล่าหลายเผ่าพันธุ์ ทั้งจากตะวันตกและตะวันออก รวมทั้งวัฒนธรรมตะวันตก-ตะวันออก ผสมผสานจนเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วมีสิ่งใหม่เติบโตขึ้นมาใหม่ ในที่สุดก็สมมุติชื่อเรียกกลุ่มของตนต่างๆกันตามความเป็นมาของใครของมัน เช่น **คนไทย และ ความเป็นไทย**

ฉะนั้น คนไทยและความเป็นไทย แยกไม่ได้จากความเป็นคนสุวรรณภูมิที่หลากหลายและผสมกลมกลืนยาวนานมาก ประวัติศาสตร์(สยาม)ประเทศไทยก็แยกไม่ได้จากประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิ

สุจิตต์ วงษ์เทศ

15 เมษายน 2550

5,000 ปีมาแล้ว

แรกมีชุมชน คนดึกดำบรรพ์สุวรรณภูมิ บรรพบุรุษคนไทย และคนอุษาคเนย์

คนดึกดำบรรพ์สุวรรณภูมิ มีชีวิตร่อนเร่แสวงหาอาหารไปตามธรรมชาติ ตั้งแต่ราวห้าหมื่นปีมาแล้ว (หรืออาจมีก่อนหน้านั้นถึงห้าแสนปีมาแล้วก็ได้) แต่หยุดร่อนเร่แล้วตั้งหลักแหล่งถาวรเป็นชุมชนหมู่บ้านเป็นครั้งแรกในพื้นที่บางแห่งเมื่อราว 5,000 ปีมาแล้ว

คนพวกนี้ปลูกข้าวเหนียว กินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ไม่พบหลักฐานเรียกชื่อตัวเองว่าอะไร จึงยังไม่ใช่คนไทย แต่ล้วนเป็นบรรพบุรุษร่วมกันทั้งของคนไทย และคนอุษาคเนย์ปัจจุบัน

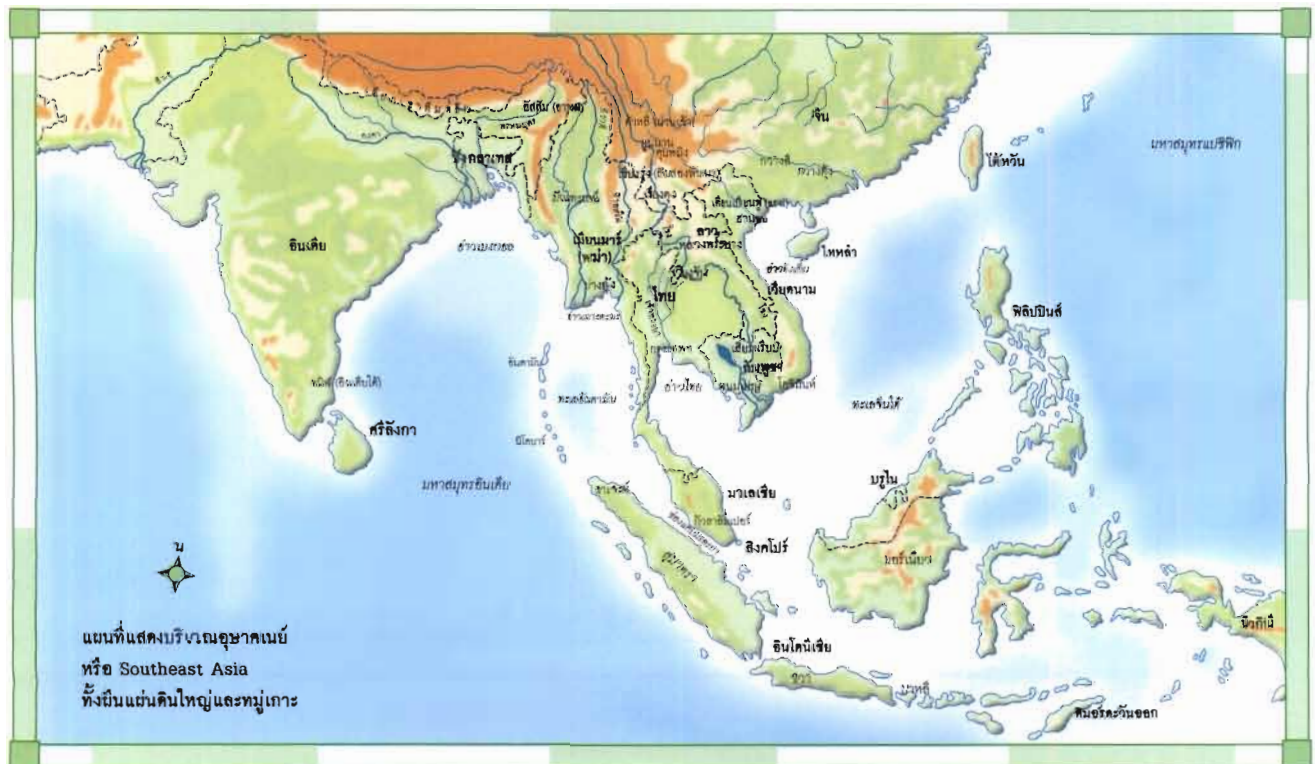
คนดึกดำบรรพ์สุวรรณภูมิ

ราว 5,000 ปีมาแล้ว คนบางกลุ่มบางเหล่าบางเผ่าพันธุ์ตั้งหลักแหล่งรวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้านตามวิถีธรรมชาติ อยู่บาง

พื้นที่ที่เหมาะสมในบริเวณประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ทั้งผืนแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะของอุษาคเนย์หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ที่ต่อไปข้างหน้าจะมีชื่อเรียกผืนแผ่นดินใหญ่ว่าสุวรรณภูมิ) แต่มีข้อจำกัดทางการศึกษาค้นคว้าวิจัยในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำได้แค่บริเวณประเทศไทยที่เริ่มจากพื้นที่แคบๆ แล้วค่อยๆ มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างช้าๆ กระจัดกระจายไปตามหุบเขาและทุ่งราบต่างๆ ทั่วไกลกัน เช่น

ภาคใต้ ทางชายฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งแต่เขตจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ยะลา นราธิวาส ปัตตานี ส่วนชายฝั่งทะเลตะวันตกพบทางจังหวัดตรัง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ระนอง

ภาคเหนือ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่

ลำพูน ลำปาง ฯลฯ

ภาคอีสาน ในเขตอีสานเหนือทางจังหวัดอุดรธานี สกลนคร และอีสานใต้ทางจังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น ร้อยเอ็ด ฯลฯ

ภาคกลาง ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ลพบุรี ชลบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี

คนพวกนี้รู้จักปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเป็นเครื่องผูก มีเสาสูง รู้จักปลูกข้าว ทำน่าน้ำท่วม ทอผ้า เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ฯลฯ แต่งเครื่องมือหินด้วยการขัดผิวให้เรียบ ทำภาชนะใช้สอยด้วยดินเผา แล้วมีเครื่องรางประดับร่างกาย เช่น ลูกปัดดินเผา ลูกกระพรวนดินเผา ฯลฯ รู้จักทอผ้าอย่างง่าย ๆ คล้ายผ้าฝ้าย-ไหม และมีผู้หญิงเป็นหัวหน้าเผ่าพันธุ์และหมอผี นับถือศาสนาผี (ระบบความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติ)

พันธุ์ข้าวสมัยนี้เป็นพันธุ์ข้าวป่าเมล็ดป้อมอยู่ในตระกูลข้าวเหนียว

เมื่อมีผู้คนล้มหายตายจากก็มีพิธีทำศพ เอาคนตายไปฝังดิน ตกแต่งซากศพด้วยดินสีแดง แล้วเอาสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างฝังรวมไปด้วย เช่น ภาชนะดินเผา ฯลฯ ที่ฝังศพถือเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์กลางชุมชน จัดไว้ฝังศพหัวหน้าเผ่าพันธุ์และเครือญาติเท่านั้น ในหลุมศพจึงพบสิ่งของที่แสดงความมั่งคั่งและอำนาจฝังรวมอยู่ด้วย

คนตีกลองก่อน 5,000 ปีมาแล้ว

คนตีกลองที่ออกร่วมกันเป็นชุมชนหมู่บ้านครั้งแรก เมื่อราว 5,000 ปีมาแล้วเหล่านี้ ล้วนสืบเนื่องเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่มีชีวิตอยู่ก่อนหน้านั้นนานมาก แต่ร่อนเร่แสวงหาอาหารตามธรรมชาติยังไม่รวมกันตั้งบ้านเรือนหลักแหล่งถาวร ส่วนมากพบหลักฐานทางดินแดนคาบสมุทรบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ดังนี้

ราว 500,000 (ห้าแสน) ปีมาแล้ว มีมนุษย์กลุ่มแรกๆ อยู่ห่างๆ กันในที่ต่างๆ ตั้งแต่เหนือสุดคือมนุษย์ปักกิ่งในถ้ำโจวโจวเตียน(จีน) จนใต้สุดคือมนุษย์ชาวบนเกาะชวา(อินโดนีเซีย) ส่วนบริเวณกลางๆ พบชิ้นส่วนมนุษย์ทั้งในยุคนาน, พม่า, และที่จังหวัดลำปาง

ราว 50,000 (ห้าหมื่น)ปีมาแล้ว ภาคใต้ของประเทศไทย มีมนุษย์อาศัยอยู่ตามถ้ำ-เพิงผา เช่น เพิงผาถ้ำโรงเรียน เขตบ้านทับปrik อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และบริเวณแผ่นดินซุนดา ถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์-อินโดนีเซีย (ราว 1,000,000 (หนึ่งล้าน)ปีมาแล้ว บริเวณอุษาคเนย์เป็นแผ่นดินเดียวกันทั้งแผ่นดินใหญ่ถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์-อินโดนีเซีย เรียกว่าแผ่นดินซุนดา (Sunda Land) เพราะระดับน้ำทะเลต่ำกว่าปัจจุบัน ทำให้พื้นที่ท้องทะเลในมหาสมุทรทุกวันนี้เป็นผืนดินยึดยาว)

ราว 10,000 (หนึ่งหมื่น)ปีมาแล้ว น้ำแข็งละลาย น้ำทะเลมีระดับสูงขึ้นท่วมแผ่นดินซุนดา ทำให้แผ่นดินใหญ่แยกออกจากกันเป็นหมู่เกาะ เช่น ฟิลิปปินส์กับอินโดนีเซีย และอื่นๆ ดังที่เป็นอยู่ปัจจุบันมีมนุษย์อาศัยอยู่ทั้งแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะ

เริ่มปลูกข้าว กินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก

ราว 7,000-5,000 ปีมาแล้ว คนสุวรรณภูมิเริ่มปลูกข้าวแล้วกินข้าวเป็นอาหาร นักโบราณคดีขุดพบเปลือกข้าวที่มีอายุราว 7,000-5,000 ปีมาแล้ว ทั้งที่ถ้ำปางสูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และที่โนนนกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ก่อนหน้านั้นคนกินอาหารจาก “ของป่า” ที่ร่อนเร่หาได้จากธรรมชาติ เช่น มัน เผือก กลอย ใบไม้ หน่อไม้ ฯลฯ และสัตว์ต่างๆ ที่มีในยุคนั้น เมื่อรู้จัก “ข้าวป่า” ว่ากินได้ก็กิน “ข้าวป่า” หลังจากนั้นจึงเอามาปลูกด้วยวิธีง่ายๆ โดยหว่านเมล็ดหรือเอาไม้แทงดินเป็นรูแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงในรูดินนั้น รอน้ำค้างหรือน้ำฝนตกลงมาหล่อเลี้ยงเติบโตตามยถากรรม

ข้าวพันธุ์ดีกต่าบรรพ์ที่มีมนุษย์อุษาคเนย์กินครั้งแรกๆ เรียกอย่างปัจจุบันว่าข้าวเหนียวเมล็ดใหญ่ทิ้งอกงามบนที่สูง กับข้าวเหนียวเมล็ดป้อมทิ้งอกงามบนที่ลุ่ม

นอกจากกินข้าวเป็นอาหารหลักแล้ว ผู้คนยุคนั้นยังแสวงหาของกินจากความหลากหลายทางชีวภาพตามธรรมชาติของสุวรรณภูมิด้วย จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่า มีกระดูกสัตว์และซากพืชพันธุ์ที่เป็นอาหารฝังรวมในหลุมศพหลายอย่าง บางอย่างสูญพันธุ์ไปแล้ว แต่มีจำนวนมากยังกินเป็นอาหารสืบถึงทุกวันนี้

บรรพบุรุษคนไทย

คนตีกลองบรรพ์สุวรรณภูมิ 5,000 ปีมาแล้วเหล่านี้ ล้วนเป็นคนทางสังคมเหมือนกันหมด ขณะเดียวกันก็ล้วนเป็นบรรพบุรุษของคนในภูมิภาคอุษาคเนย์นี้ทั้งนั้น แยกกันไม่ได้ เพราะยังไม่พบหลักฐานว่าคนพวกนี้มีชื่อสมมุติเรียกตัวเองว่าอะไร? อย่างไร?

ชื่อสมมุติเรียกตัวเองหรือคนอื่นเรียกจะมีได้ก็ต้องใช้เวลาอีกนานมากต่อไปข้างหน้า แต่ถึงอย่างนั้นก็กำหนดตรงๆ ไม่ได้ว่าตัวเองสมมุติเรียกขึ้นเอง หรือคนอื่นเรียกสมมุติให้แล้วรับมาโดยไม่รู้

แต่ชื่อสมมุติที่จะมีต่อไปข้างหน้ามักเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของถิ่นกำเนิดคนพวกนั้น เช่น ลุ่มน้ำ, หุบเขา, ต้นไม้ ฯลฯ และเกี่ยวข้องกับภาษาพูดของพวกเขา ที่แม้กาลเวลาผ่านไปนานมาก แล้วเคลื่อนย้ายหลักแหล่งไปอยู่ที่ใหม่ในบริเวณอื่นๆ ก็ยังมีสำนึกเดิมอย่างมั่นคง อาจมีบางส่วนเปลี่ยนแปลงซึ่งน้อยนิด

ไทยเป็นคำสมมุติเรียกคนกลุ่มหนึ่งในสุวรรณภูมิว่าคนไทย เหมือนชื่อสมมุติอื่นๆ เช่น คนลาว คนเวียดนาม คนมอญ คน

เขมร คนพม่า คนมลายู ฯลฯ ส่วนมีที่มาต่างกัน แต่มักไม่รู้ที่มาที่แท้จริงของชื่อนั้นๆ

ชื่อคนไทยเพิ่งใช้เรียกตัวเองอย่างภาคภูมิเมื่อเรือน พ.ศ. 1800 อาจก่อน-หลังไม่มากนัก คนไทยกลุ่มแรกๆ อยู่บริเวณที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยาในภาคกลางเท่านั้น เช่น รัฐละโว้-อโยธยา (กรุงศรีอยุธยา) รัฐสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) อาจมีในรัฐสุโขทัยด้วยก็ได้ ส่วนคนอยู่บริเวณอื่นก็เรียกอย่างอื่น เช่น คนลาว คนมอญ คนเขมร ฯลฯ

ก่อน พ.ศ. 1800 หรือก่อนมีชื่อสมมุติคนไทย มีคนหลายเผ่าพันธุ์และหลายภาษาพูดตั้งหลักแหล่งปะปนกันเป็นชุมชนราว 5,000 ปีมาแล้ว ไม่มีหลักฐานว่าแต่ละเผ่าพันธุ์มีชื่อสมมุติอะไร แต่คนพวกนี้ล้วนเป็นบรรพบุรุษของคนสุวรรณภูมิที่สืบเชื้อสายเนื่องมาเป็นคนอุษาคเนย์ปัจจุบัน รวมทั้งคนไทย

คนไทยมีบรรพบุรุษร่วมกับคนสุวรรณภูมิที่แยกเผ่าพันธุ์เฉพาะออกมาต่างหากไม่ได้ เห็นได้จากระบบความเชื่อศาสนาผี, ภาษาพูด จนถึงภาษาเขียน, คำเรียกเครือญาติ เช่น แม่, รวมทั้งการเล่นในพิธีกรรม และอาหารการกิน ฯลฯ ล้วนมีร่วมกันเป็นวัฒนธรรมร่วม ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์สืบจนปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาของคนไทยและประเทศไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของผู้คนและดินแดนสุวรรณภูมิที่แยกโดดๆ ไม่ได้เช่นกัน

ฉะนั้นความเป็นมาของคนไทยและประวัติศาสตร์ไทยโดยรวม เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมร่วมกับคนสุวรรณภูมิและประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิ ที่มีความหลากหลายแต่คล้ายคลึงกัน จะต่างกันเฉพาะรายละเอียดปลีกย่อยที่ต้องพิจารณาเฉพาะเจาะจงตามกาลและเทศะของกลุ่มนั้นๆ เป็นเรื่องๆ ไป จะเหมารวมอย่างง่ายๆ ผิดเดินไม่ได้

ก่อนที่จะได้ชื่อสมมุติว่าคนมอญ คนเขมร คนลาว คนพม่า คนมลายู คนเวียดนาม และคนไทย ล้วนเป็น “คน” เฉยๆ เหมือนกันหมด เมื่อนับแสนๆ หมื่นๆ ปีมาแล้ว สมมุติคำเรียกอย่างรวมๆ ตามชื่อดินแดนสมัยหลังว่า คนสุวรรณภูมิ เริ่มที่ 5,000 ปีมาแล้ว บรรพบุรุษคนสุวรรณภูมิแรกมีชุมชนหมู่บ้าน แล้วจะมีพัฒนาการเติบโตเป็นเมืองและรัฐต้นประวัติศาสตร์ไทย และความเป็นคนไทยต่อไปข้างหน้า

4.000 ปีมาแล้ว

แรกรู้จักถลุงโลหะ

มีศาสนาผี นับถือดิน-ฟ้า

คนดึกดำบรรพ์สุวรรณภูมิที่ตั้งหลักแหล่งถาวรเป็นชุมชนใหญ่ น้อยกระจัดกระจายทั่วไป บางแห่งก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว รู้จักถลุงและหลอมโลหะ ทำเครื่องมือเครื่องใช้แทนเครื่องมือหินที่เคยใช้มาแต่เดิม

ความรู้ทางเทคโนโลยีถลุงหลอมโลหะในยุคนี้ คือพื้นฐานสำคัญของการหล่อพระพุทธรูปและเทวรูป รวมทั้งวัตถุประสงค์ดีลลิตีทางศาสนา เช่น (ระ)ฆ้อง-ระฆัง ฯลฯ ที่จะมีต่อไปข้างหน้า โดยเฉพาะพระพุทธรูปสัมฤทธิ์แบบสุโขทัย เชียงแสน ลพบุรี ฯลฯ ก็ได้พื้นฐานจากยุคนี้

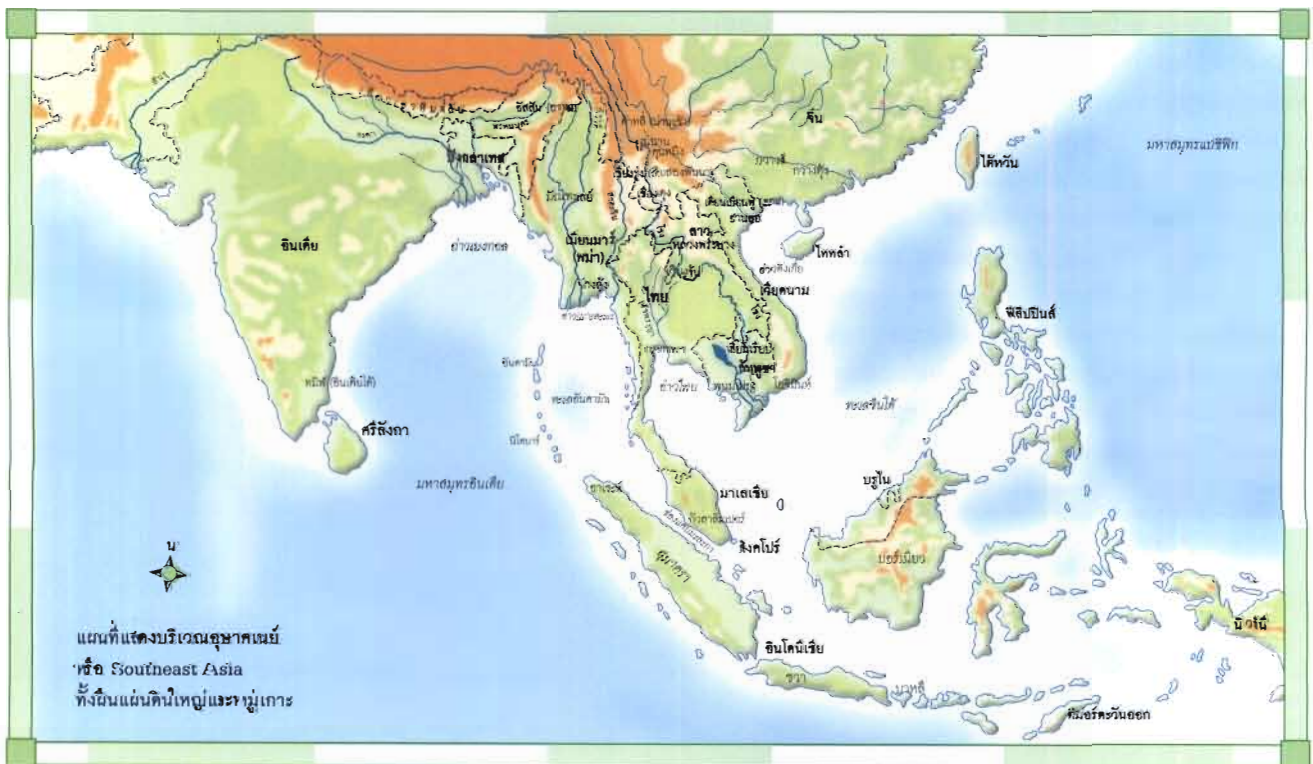
แรกรู้จักถลุงโลหะ

ราว 4,000 ปีมาแล้ว คนสุวรรณภูมิทุกชาติพันธุ์ล้วนนับ

ถือศาสนาผี แต่มีบางกลุ่มบางเหล่าบางเผ่าพันธุ์รู้จักถลุงโลหะ เช่น ทองแดง ฯลฯ ทำเครื่องมือเครื่องใช้แทนเครื่องมือหินที่เคยใช้มาก่อน เช่น หอก เบ็ดตกปลา ฯลฯ ส่งผลให้ผลิตอาหารได้มากกว่าแต่ก่อน

มีคนจำนวนหนึ่งจากที่อื่นเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกัน ผลักดันให้ชุมชนหมู่บ้านเติบโตขึ้นเป็นเมืองขนาดเล็ก มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกับชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไปทางทะเล เช่น

บ้านเก่า(ที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) และบ้านดอนตาเพชร(ที่อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี) ติดต่อกับทะเลอันดามันทางตะวันตก กับทะเลอ่าวไทยทางตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนบ้านเชียง(ที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี) ติดต่อ

ทะเลทางอ่าวตังเกี๋ยที่เวียดนาม

แต่ระยะแรกๆ ถลุงทองแดงเป็นก้อนๆ แล้วใช้วัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งทุบตีเป็นท่อนเป็นแท่งให้มีรูปตามต้องการ เพราะยังไม่รู้จักควบคุมความร้อนหลอมละลายโลหะ ต้องใช้เวลาหลังจากนั้นอีกนานถึงรู้จักหลอมโลหะ แล้วมีแม่พิมพ์หล่อเป็นรูปต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ทองแดง และทองสัมฤทธิ์

ทองแดง(copper) มีแหล่งธรรมชาติอยู่ทั่วไปบริเวณสองฝั่งโขงทั้งในอีสานและในลาว เช่น เวียดนาม นอกจากนี้ยังมีกระจัดกระจายตามเทือกเขาเพชรบูรณ์ตั้งแต่เทือกเขาริมฝั่งโขงจังหวัดเลย ลงมาถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อเนื่องถึงจังหวัดลพบุรี

บริเวณเก่าสุดที่พบการถลุงทองแดงอยู่ในอีสานรอบๆ ภูเวียง(อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น) ส่งผลผลักดันให้ชุมชนก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ต่อมาก็รู้จักควบคุมความร้อน แล้วรู้จักหลอมทองแดง จนทำแม่พิมพ์หล่อให้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้มีรูปร่างตามต้องการได้

หลังจากนั้นก้าวหน้าจนถลุงหลอมโลหะผสมได้ คือหลอมทองแดงผสมกับดีบุกและ/หรือตะกั่ว ได้โลหะผสมเรียกชื่อภายหลังว่า **สัมฤทธิ์** บางทีเรียกทองสัมฤทธิ์ แต่บางแห่งเรียกทองเฉยๆ (ไม่ใช่ทองคำ) เคยมีใช้ในกาพย์เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์(กัณฑ์) ยุคปลายกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันยังมีใช้ในลาว, เวียดนาม, และกวางสี ฯลฯ เป็นภาษาประจำวันของคนทั่วไป

ช่วงเวลาเดียวกันนี้มีคนอีกพวกหนึ่งก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความรู้หลอมและหล่อสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ขนาดใหญ่ได้แล้ว คือกลองมโหระทึก(หรือฆ้องบั้ง (ในคำลาว)) มีแหล่งผลิตขนาดใหญ่ 3 แห่ง ที่ทางลุ่มน้ำโขงตอนเหนือที่คุนหมิง(ในมณฑลยูนนานของจีน) ทางอ่าวตังเกี๋ยที่กวางสี(ในมณฑลกวางสีของจีน) และทางลุ่มน้ำแดง-ดำที่ตองซอน(ในเวียดนาม)

เทคโนโลยีก้าวหน้าทางการหล่อและหลอมสัมฤทธิ์จากบริเวณดังกล่าวได้แพร่หลายเข้ามาถึงสุวรรณภูมิตอนใต้ในเวลาต่อมาตามเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล จึงมีแหล่งผลิตโลหะผสมที่สำคัญบนเส้นทางคมนาคมอย่างน้อย 2 แห่ง คือ ทางบกพบในวัฒนธรรมบ้านเชียง(ที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี) และทางทะเลพบในวัฒนธรรมบ้านเก่า(ที่อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี) นอกจากนี้ยังพบบางแห่งบนพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก(เขตจังหวัดลพบุรี) แต่ชุมชนขนาดเล็กส่วนมากยังใช้เครื่องมือหินเหมือนเดิม เพราะยังไม่รู้จักถลุงหลอมโลหะ

ความรู้ทางเทคโนโลยีเรื่องโลหะสัมฤทธิ์ยุคนี้ จะเป็นรากฐานสำคัญต่อไปข้างหน้าให้ช่างในดินแดนสุวรรณภูมิที่นับถือศาสนาพุทธ-พราหมณ์จากอินเดียหล่อพระพุทธรูป เทวรูป และ

อื่นๆ เช่น มังง-ระฆังสืบเนื่องถึงปัจจุบัน หรือในทางกลับกัน งานช่างของชาวอุษาคเนย์รวมคนไทยทุกวันนี้ มีรากฐานจากเทคโนโลยียุคโลหะของสุวรรณภูมิเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว

ศาสนาผี นับถือดิน-ฟ้า

ศาสนาผี เป็นระบบความเชื่อ หรือ“ศาสนา”ของคนยุคนี้มีทั้งส่วนที่เป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับดิน กับระบบความเชื่อใหม่เกี่ยวกับฟ้า ที่ได้จากฮั่น(จีน) ผ่านมาทางกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในกวางตุ้ง-กวางสี-ยูนนาน

ผีหรืออำนาจเหนือธรรมชาติของแต่ละชาติพันธุ์ชนเผ่าเหล่ากอมีต่างกันบ้าง ส่วนที่เชื่อร่วมกันก็มีงู, กบ(คางคก-คันคาก), และหมา

งูเป็นสัตว์มีพิษร้ายและรุนแรงเกินกว่าคนจะแก้ไขได้ ประกอบกับภูมิภาคนี้เป็นเขตร้อนชื้น มีสัตว์เลื้อยคลานโดยเฉพาะงูชุกชุม คนเลยกลัวงู แล้วบูชางูเป็นสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีหลักแหล่งอยู่ในเรียวในรูลึกลงไปใต้แผ่นดินที่ภายหลังเรียกบาดาล ที่นั่นเป็นแหล่งน้ำที่งูเป็นเจ้าของ แล้วบันดาลให้ผุดไหลออกมาจากใต้ดินเรียกน้ำขี้มน้ำขี้บ หรือข่า อำนวยความอุดมสมบูรณ์ให้ผู้คนในชุมชน เป็นเหตุให้คนทั้งหลายเช่นวังงูเป็นผีศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์เดชคุ้มครองป้องกันและบันดาลความอุดมสมบูรณ์

ฉะนั้น ภาชนะดินเผาบางใบมีลายเป็นรูปงู และภาชนะดินเผาจำนวนมากมีลายเขียนสีสัญลักษณ์ของงู เช่น ที่บ้านเชียง(จังหวัดอุดรธานี) แล้วทำสืบเนื่องต่อมาจนถึงสมัยหลังๆ เช่น ยุคทวารวดี ซึ่งพบทั่วไป ภายหลังต่อมา ได้รวมถึงสัตว์ร้ายและรุนแรงอื่นๆ เช่น จระเข้ ตะกวด(แลน) ฯลฯ

ความเชื่อเรื่องงูเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์นี้แหละ ต่อไปจะได้รับยกย่องเป็นนาคหรือพญานาค

กบเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ มักพบเมื่อฝนตกทุกครั้งไป คนทั้งหลายเลยเชื่อว่ากบคือผู้นำน้ำจากท้องฟ้าให้ไหลหล่นลงมาอันเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ในเขตร้อนชื้นต้องการเมื่อยามแล้งน้ำ

ผู้คนพากันยกย่องกบเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์เดชบันดาลความอุดมสมบูรณ์ให้บังเกิดแก่ชุมชนได้ ก็พากันเช่นวังกบทั้งหลายเป็นผีสำคัญแต่นั้นมา จึงเกิดพิธีกรรมบูชากบ คือบูชาขี้เณแล้วมีการละเล่นเต้นฟ้อนด้วยการเอาโคลนมาทาเนื้อตัวแข่งขานให้มีลวดลายอย่างกบ แล้วทำท่าขยอขาแข่งเหมือนกบ พร้อมกับเช่นวังเครื่องมือทำมาหากิน เช่น มีด พร้า ขวาน โถ เป็นต้น เครื่องมือสัมฤทธิ์ เช่น มโหระทึก จึงมีรูปกบเป็นสัญลักษณ์สำคัญประดับหน้ากลอง ฯลฯ

ภาพเขียนบนเพิงผากับผนังถ้ำมีรูปคนทำท่าคล้ายกบ จะพบทั่วไปทั้งในบริเวณประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง แต่ที่มีมากและยิ่งใหญ่ที่สุดอยู่ในมณฑลกวางสี ทางตอนใต้ของจีน ซึ่งเป็น

หลักแหล่งของกลุ่มชนพูดตระกูลภาษาลาว-ไทย เมื่อ 3,000 ปีมาแล้ว

คางคกที่ชาวบ้านสองฝั่งโขงเรียกคันคาก เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำเช่นเดียวกับกบและแสดงตัวพร้อมเสียงร้องเช่นเดียวกับฝนเช่นเดียวกัน ชาวบ้านสองฝั่งโขงจึงยกย่องคางคกว่าเป็นสัตว์มีคุณเอาน้ำฝนมาให้คน แล้วตั้งนิทานเรื่องพญาคันคาก เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไปสืบจนทุกวันนี้

หมาเป็นสัตว์มีคุณต่อคน เพราะเป็นผู้เอาพันธุ์ข้าวจากฟ้าลงมาดินให้คนปลูกแล้วรู้จักกินเม็ดข้าวที่เอาเปลือกออกแล้ว คนเมื่อราว 3,000 ปีมาแล้วจึงวาดรูปหมาเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ไว้ทำพิธีกรรมเคารพบูชาตามเพิงผาและถ้ำอันเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ คนบางพวกเลยกินเนื้อหมาเพื่อเป็นพลัง

นอกจากมีนิทานหมาเก้าหางแล้ว ชาวจ้วงในมณฑลกว๋างสีและชาวเวียดนามบางพวกยังปั้นรูปหมายกไว้ในศาลเพื่อเคารพบูชาเป็นสัตว์มีคุณสืบจนปัจจุบัน

3,000 ปีมาแล้ว

ชุมชนถลุงเหล็ก เคบโตเป็นบ้านเมือง บนเส้นทางคมนาคมทางบก-ทางทะเล

ชุมชนคนดึกดำบรรพ์สุวรรณภูมิที่มีเทคโนโลยีถลุงหลอมโลหะผสมสัมฤทธิ์ ค้นพบโลหะพิเศษคือเหล็ก เมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ส่งผลให้คนพื้นเมืองทั้งภูมิภาคเคลื่อนไหวไปๆ มาๆ ขนานใหญ่ทั้งทางบก-ทางทะเล มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของ เช่น โลหะแร่ธาตุต่างๆ รวมทั้ง “ของป่า” จากแหล่งเฉพาะ

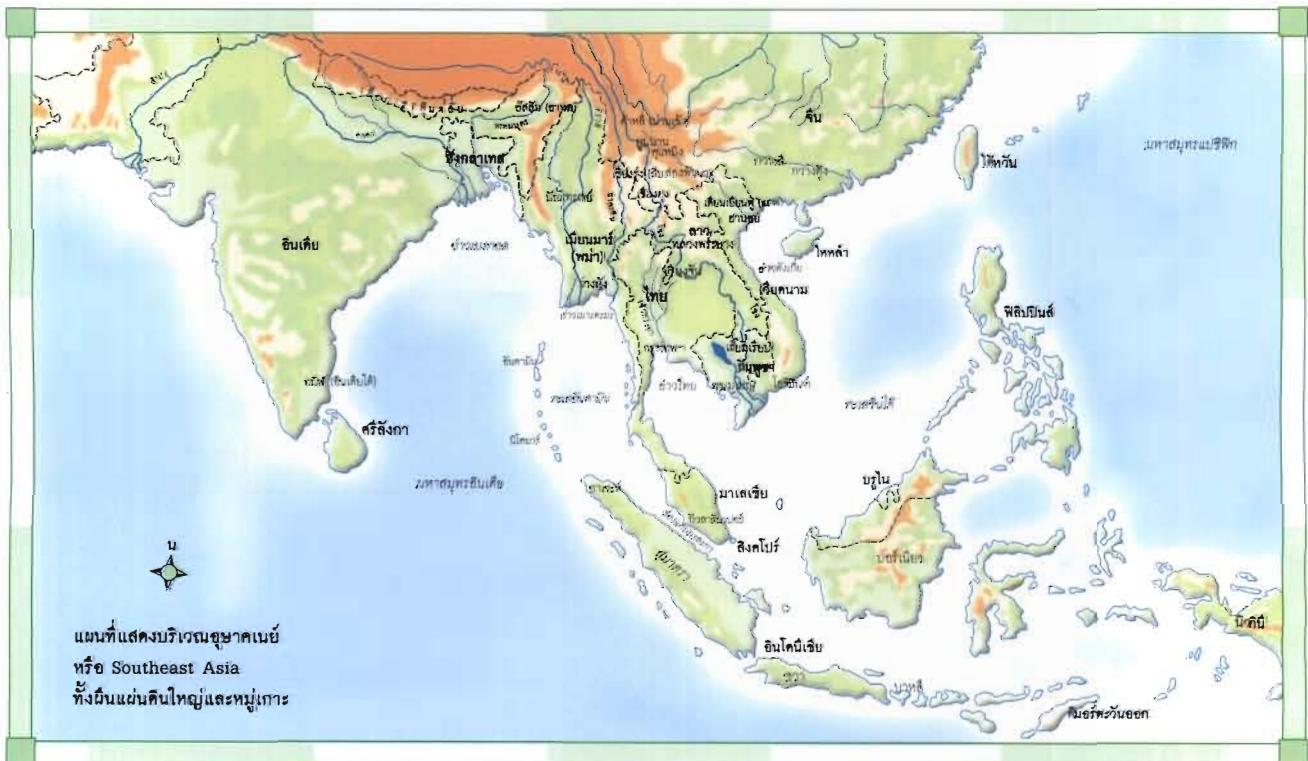
ความเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้ผู้คนชาติพันธุ์หลากหลายเคลื่อนย้ายจากทุกทิศทางเข้าสู่แหล่งทรัพยากร โดยเฉพาะบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง (ลาวเรียกแม่น้ำโขง บางทีเรียกแม่น้ำแก้ว ลวง หมายถึงนาคแก้วตัวอยู่รักษา เพราะลวง แปลว่า นาค คำแก้ว ลวงเพี้ยนเป็นแก้วล้งบ้าง กาลหลงบ้าง ฯลฯ) ถือเป็นแกนสำคัญที่สุดของภูมิภาค ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านเดิมเติบโตขึ้นเป็นเมืองใหญ่ เมืองน้อยเป็นระยะๆ บนเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก-ทางทะเล

มี“ภาษาร่วม” ใช้สื่อสารประจำถิ่นร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง เช่น ตระกูลภาษาลาว-ไทย และมอญ-เขมร ฯลฯ

บ้านเมืองถลุงเหล็ก

คนสุวรรณภูมิรู้จักถลุงเหล็กทำเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันก้าวหน้าขึ้นเมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว แหล่งแร่เหล็กธรรมชาติมีทั่วไปบริเวณหุบเขาและลุ่มน้ำสำคัญๆ จึงมีชุมชนหมู่บ้านกระจายไปตามแหล่งแร่เหล็ก

ขณะเดียวกันก็มีหมู่บ้านน้อยใหญ่หนาแน่นขึ้นทั่วไปตั้งแต่เหนือลงใต้ตลอดคาบสมุทรหลาย ตามเส้นทางคมนาคมระหว่างบ้านเมืองขนาดใหญ่ที่มีมาก่อนเมื่อ 5,000-4,000 ปีมาแล้ว เช่น บ้านเชียง(อุดรธานี), บ้านเก่า(กาญจนบุรี), บ้านโคกพนมดี

(ชลบุรี, บ้านโนนวัด(นครราชสีมา) ฯลฯ เพราะมีผู้คนจากภายนอกเคลื่อนย้ายไปๆ มาๆ ติดต่อกันแลกเปลี่ยนสิ่งของ แล้วบางพวกก็ตั้งหลักแหล่งถาวร เช่น ดอนตาเพชร-อุทอง(เขตต่อเนื่องกาญจนบุรี-สุพรรณบุรี ทางลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน), ลุ่มน้ำลพบุรี-ป่าสัก(ลพบุรี-เพชรบูรณ์) ฯลฯ

บริเวณภาคกลางตอนบนทางลุ่มน้ำยม-น่าน ก็เริ่มมีผู้คนจากลุ่มน้ำโขงเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนขนาดเล็กถลุงเหล็ก เช่น บริเวณเชิงเขาหลวง ทางอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ฯลฯ คนพวกนี้จะสืบเนื่องเป็นช่วงหล่อโลหะยุคสุโขทัยต่อไปข้างหน้า

การถลุงเหล็กทำเครื่องมือเครื่องใช้อย่างกว้างขวางเกือบทั่วไปหมด ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวย้ายหลักแหล่งไปมาเพื่อหาบริเวณที่มีแร่ธาตุและทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เช่น เหล็ก และเกลือ

แหล่งที่มีเหล็กและเกลืออยู่มากที่สุด คือรอบๆ ทุ่งกุลาร้องไห้ (ในเขตอีสานใต้) จึงมีผู้คนจากที่อื่นเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานถลุงเหล็กและต้มเกลือ เป็นเหตุให้มีประชากรเผ่าพันธุ์ต่างๆ หนาแน่นกว่าเดิม ในจำนวนนี้มีพวกพูดตระกูลภาษาลาว-ไทยจำนวนหนึ่ง เคลื่อนย้ายมาจากดินแดนทางทิศตะวันออกบริเวณตอนใต้ของจีน เช่น มณฑลกวางสี-กวางตุ้ง และทางเหนือของเวียดนามปัจจุบันด้วย

นอกจากนี้ยังมีแหล่งแร่เหล็กและร่องรอยการถลุงเหล็กเมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว อยู่บริเวณภาคกลางลุ่มน้ำปิง ยมน่านและลุ่มน้ำป่าสัก-ลพบุรี เช่น สุโขทัย ลพบุรี เป็นต้น

เหล็กนี้แหละเป็นโลหะสำคัญที่สุดที่จะกระตุ้นให้เกิดการคมนาคมแลกเปลี่ยนค้าขายทั่วภูมิภาค จนมีการรวมตัวกันสร้างบ้านแปลงเมืองเป็นบ้านเมืองจรรุ่งเรืองเป็น“รัฐ”ต่อไปภายหลัง เช่น รัฐพิมาย(นครราชสีมา) รัฐละโว้(ลพบุรี) รวมถึงรัฐสุโขทัยที่มีหลักฐานเป็นชุมชนถลุงโลหะโดยเฉพาะเหล็ก ตั้งแต่ยุคนี้

กลองทองสัมฤทธิ์

ช่วงเวลา 3,000 ปีมาแล้วนี่เองที่พวกจ้วง-ตัง(หรือไทย-ลาว)จากกวางสี-กวางตุ้ง มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหล่อหลอมสัมฤทธิ์ เรียกกลองทองหรือกลองสัมฤทธิ์(ปัจจุบันเรียกมโหระทึก) แล้วเอากลองทองมโหระทึกจากกวางสี-กวางตุ้งเข้ามาแลกเปลี่ยนสิ่งของกับชุมชนบ้านเมืองทางทิศตะวันตกและทางทิศตะวันตกเฉียงใต้บริเวณผืนแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะของอุษาคเนย์ปัจจุบัน

กลองทองมโหระทึกที่แพร่กระจายพบตามที่ต่างๆ ทั่วบริเวณสุวรรณภูมิ จะมีพัฒนาการเป็นฆ้อง-ระฆังต่อไปข้างหน้า แล้วยกเป็นลักษณะเฉพาะของสุวรรณภูมินั่น เพราะไม่มีในจีนและ

อินเดีย

พิธีศพเก็บกระดูก

นอกจากกลองทองมโหระทึกแล้ว พิธีกรรมสำคัญที่แพร่หลายเข้ามาพร้อมกัน คือ **พิธีศพครั้งที่สอง** หมายถึงเมื่อมีคนตายก็มีพิธีฝังศพไว้ในหลุมดินตามปกติ รอจนเนื้อหนังเปื่อยเน่าแล้วก็ขุดเอากระดูกที่เหลือมาทำพิธีบรรจุใส่ภาชนะ เช่น หม้อ ไห อีกครั้งหนึ่ง เรียกพิธีศพครั้งที่สองหรือ**พิธีศพเก็บกระดูก** นับเป็นต้นเค้าให้หินในลาวใช้เก็บกระดูกคนตาย และหม้อเก็บกระดูกที่พบทั่วไป จนถึงโกศในปัจจุบัน

กระทั่งเก็บกระดูกคนตายไว้ตามกำแพงวัดหรือสถูปเจดีย์ ทุกวันนี้ก็มีต้นแบบจากพิธีศพครั้งที่สองเมื่อ 3,000 ปีมาแล้วนี่เอง

เส้นทางคมนาคม

พวกจ้วง-ตังหรือไทย-ลาวเคลื่อนย้าย(ไม่ใช่อพยพอย่างถอนรากถอนโคน) จากบริเวณตะวันออกแม่น้ำโขงทางอ่าวตังเกี๋ย มาตามเส้นทางคมนาคมสองทาง สมมุติเรียกว่าทางบกและทางทะเล ทางบก อยู่ข้างบน ผ่านเวียดนามตอนเหนือ ผ่านลาวตอนเหนือ เข้ามาบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง กระจายอยู่ทางอีสานและภาคเหนือของไทย แล้วข้ามแม่น้ำคง(สาละวิน)ไปทางตอนเหนือของพม่า และมณฑลยูนนานของจีน

ทางทะเล อยู่ข้างล่าง ใช้เรือเสียบชายฝั่งลัดเลาะผ่านบริเวณเวียดนาม กัมพูชา ไทย มาเลเซีย ลงไปถึงหมู่เกาะอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

คนพวกนี้มักลุ่มหนึ่งพูดตระกูลภาษาลาว-ไทย เมื่อเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งผสมกลมกลืนกับคนพื้นเมืองดั้งเดิมทางสองฝั่งโขง ก็รอบทะเลโคลนอ่าวไทยตอนบน นานเข้าก็เรียกบริเวณนี้ว่าสยาม แล้วเรียกผู้คนพื้นเมืองลูกผสมว่าชาวสยามที่จะเป็นบริเวณสยามประเทศต่อไปข้างหน้า

ในเวลาพร้อมสมัยเดียวกันนี้ก็มีนักเดินทาง นักผจญภัย แต่งสลุบเสียบชายฝั่งจากทิศตะวันตกมาทางทะเลอันดามัน เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกับคนพื้นเมืองด้วย

ภาษาพูดไทย-ลาว

ชุมชนระดับเมืองเติบโตขึ้นบนเส้นทางการค้าที่มีมากขึ้น ทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้มี“ภาษาร่วม”หรือภาษากลางไว้สื่อสารกันทั้งสุวรรณภูมิเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของและถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น ถลุงและหล่อหลอมเหล็กเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันหลากหลายชิ้น

ยุคนี้ยังไม่มิตัวอักษร แต่คนสุวรรณภูมิมีภาษาพูดในชีวิตประจำวันเป็น“ภาษาร่วม” ใช้สื่อสารเข้าใจกันได้ เพราะมีคำร่วม

จำนวนหนึ่ง เช่น แม่ มีใช้เหมือนกัน และออกเสียงใกล้เคียงกัน
ทุกเผ่าพันธุ์สืบจนปัจจุบัน อาจเรียกภาษาสุวรรณภูมิก็ได้

แต่เอกสารจีนเรียกรวมๆ ว่าภาษาเขี้ยวของคนจำนวนมาก
นับไม่ถ้วน บางทีเรียก“เขี้ยวร้อยเผ่า” ล้วนเป็นบรรพบุรุษของคน
สุวรรณภูมิที่พูดภาษาตระกูลต่างๆ ทุกวันนี้จำแนกกว้างๆ ว่าม้ง-เข่า,
มอญ-เขมร, ไทย-ลาว(หรือจ้วง-ตัง) ฯลฯ

ตระกูลไทย-ลาวนี้ บริเวณใต้ลุ่มน้ำแยงซีในจีนเรียกตระกูล
จ้วง-ตัง เพราะเป็นภาษาพูดของชนกลุ่มใหญ่ มีชื่อเรียกสืบมาภายหลัง
ว่าพวกจ้วงกับพวกตัง มีหลักแหล่งสำคัญอยู่ในมณฑล
กวางสีและกวางตุ้งต่อเนื่องกับเวียดนามไม่น้อยกว่า 3,000
ปีมาแล้ว มีวัฒนธรรมเป็นพวกเดียวกับสุวรรณภูมิ เพราะจีนฮั่น
ยังไม่ขยายอำนาจลงมาครอบครอง

ระบบความเชื่อมีแสดงให้เห็นอยู่ที่กลองทองมโหระทึก
เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติสำคัญคือ ดิน ฟ้า มีผีดิน
ผีฟ้า(ต่อมามีชื่อสมมุติว่าแถน) เป็นผู้อำนาจเหนือธรรมชาติ บัน
ดาลให้เกิดน้ำคือฝนฟ้า(เหนือดิน) และบาดาล(ใต้ดิน) ยกย่อง
สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น งู กบ(คางคก) จระเข้ เต่า ฯลฯ เป็น
ผู้บันดาลให้มีน้ำ ความเชื่อเหล่านี้มีคำบอกเล่า(นิทาน)กำกับ แล้ว
แพร่กระจายทั่วไปทั้งสองฝั่งโขงและที่อื่นๆ สืบเนื่องถึงปัจจุบัน
แต่แปลงให้เข้ากับคติทางศาสนาที่รับเข้ามาภายหลัง เช่น งู ยก
เป็น พระยานาค, กบและคางคก ยกเป็น พระยาคันคาก เป็นต้น

ความเชื่ออย่างนี้แสดงออกด้วยคำบอกเล่า(หรือนิทาน)
แล้วเขียนรูปไว้บนเพิงผาและผนังถ้ำมีเนื้อหาอย่างเดียวกัน เช่น
หมาเก้าหาง เป็นต้น

คำบอกเล่าที่เป็นภาษาพูดปกติในชีวิตประจำวันมีคำ
คล้องจองเป็นคู่ๆ สั้นๆ ปนอยู่ด้วย นานเข้าคำคล้องจองจะต่อ
เนื่องยืดยาวตามต้องการ เรียกร่าย หรือรำ ใช้ในโอกาสพิเศษ
เช่น สื่อสารกับผีบรรพบุรุษ คลอดด้วยเครื่องเป่าเรียกปี่ หรือแคน
ขนาดเล็กๆ ร่าย-รำ นี้เองจะสืบเนื่องเป็นคำประพันธ์ชั้นลักษณะ
ศักดิ์สิทธิ์ในรัฐใหญ่ต่อไปข้างหน้า แต่เรียกคำทำขวัญค่านมัสการ,
ร่ายยาวเทศน์มหาชาติ, เจริญไชโย ฯลฯ

หลัง พ.ศ. 1 หรือ 2,500(+) ปีมาแล้ว

สุวรรณภูมิเชื่อมโยงการค้าโลก

“ตะวันตก-ตะวันออก”

การค้าโลกเมื่อ 2,500(+)

ปีมาแล้ว หรือราว พ.ศ. 1 ขยายออกไปไกลจนมาถึงบริเวณผืนแผ่นดินใหญ่สุวรรณภูมิและบรรดาหมู่เกาะ(ทวีป) ส่งผลให้มีคนจากภายนอกเดินทางมาพบปะติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกันที่สุวรรณภูมิและหมู่เกาะ

ขณะเดียวกันชาวพื้นเมืองที่จีนเรียกพวกเยว่(ในตระกูลมณู-เขมร, มัง-เย้า, และลาว-ไทย ฯลฯ) กับพวกซา-ฮุน(ในตระกูลชวา-มลายู) ทางอ่าวตังเกี๋ย เป็นนักเดินเรือพวกแรกที่ออกเรือเลียบชายฝั่งทะเลอ่าวตังเกี๋ยเข้ามาติดต่อกับคนพื้นเมืองรอบอ่าวไทย

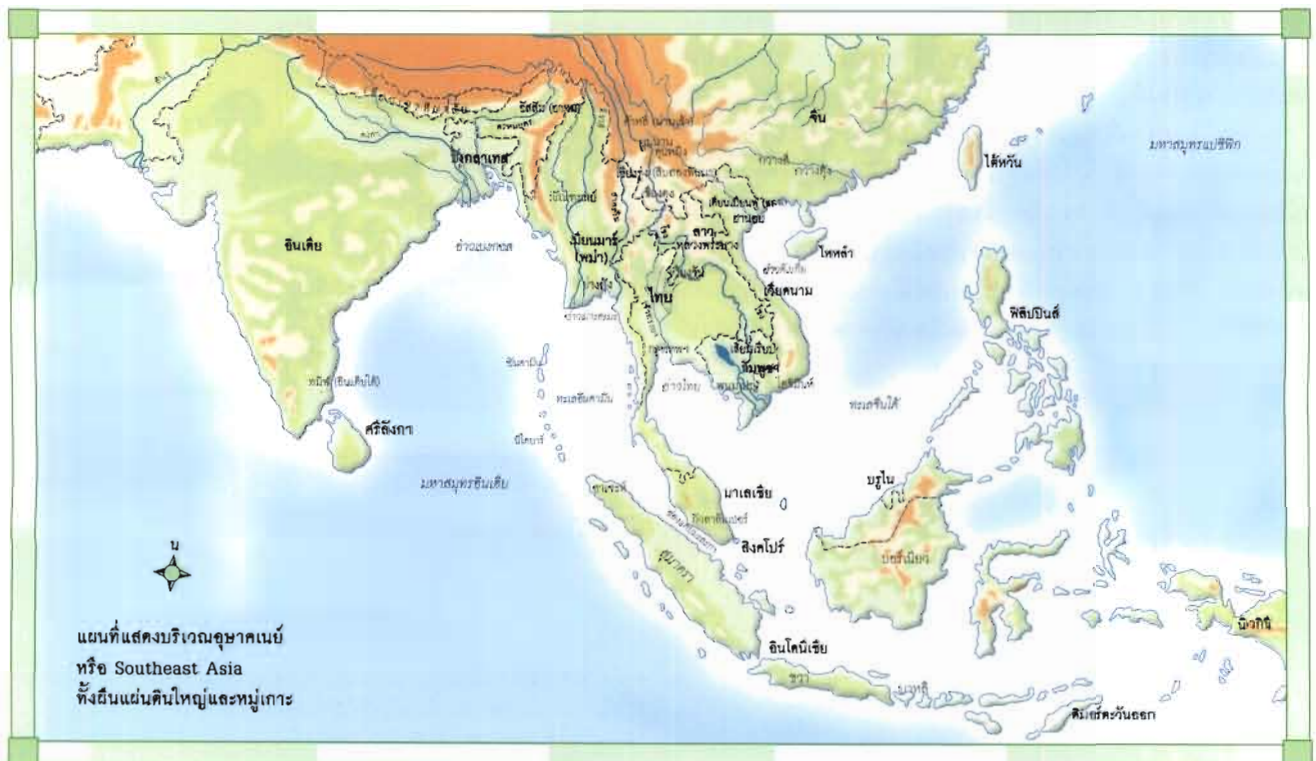
ตะวันตก-ตะวันออก พบกันที่สุวรรณภูมิ

ด้วยเหตุนี้เอง บริเวณผืนแผ่นดินใหญ่สุวรรณภูมิที่เป็นดินแดนคาบสมุทร(ของประเทศไทย) จึงกลายเป็นจุดเชื่อมระหว่าง

มหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก กับมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก ส่งผลให้มีผู้คนชาติพันธุ์ต่างๆ จากตะวันตกและตะวันออกเข้ามาตั้งหลักแหล่งทั้งถาวรและชั่วคราวบริเวณที่เป็นประเทศไทยไม่ขาดสาย มีการประสมประสานทั้งทางเผ่าพันธุ์และทางสังคมวัฒนธรรม กลายเป็นบรรพบุรุษหรือต้นแบบของคนไทยทุกวันนี้

อารยธรรมจากตะวันตก ที่ผ่านมาทางอินเดีย เช่น ศาสนาอักษร วรรณคดี และอาหารการกิน(ข้าวเจ้า) จะเริ่มแพร่เข้ามาอย่างช้าๆ ให้หัวหน้าคนพื้นเมืองใช้เป็นเครื่องมือ(เทคโนโลยี)ทางการปกครอง รวบรวมผู้คนและชุมชนบ้านเมืองที่มีมาก่อนค่อยๆ เติบโตก้าวหน้าขึ้นเป็นรัฐน้อย-ใหญ่ กระจัดกระจายทั่วสุวรรณภูมิต่อไปข้างหน้า

อารยธรรมจากตะวันออก จากจีนขึ้นทางภาคเหนือ และ

“เจ๊ก” ภาคใต้ของจีน เช่น ภาษาพูด เครื่องมือทอผ้า เครื่องมือโลหะ อาหารการกิน (ผัก) ฯลฯ คลุกคลีเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนพื้นเมืองทั่วไป

ผลของการเคลื่อนไหวทางการค้าโลกแผ่กว้าง ทำให้มีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์เคลื่อนย้ายไปมาอย่างขนานใหญ่ตามเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก-ทางทะเล โดยเฉพาะทางที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา และชายฝั่งทะเลอันดามันกับทะเลจีน ชุมชนเก่าเติบโตขึ้น แต่ก็มีชุมชนเกิดขึ้นใหม่บนเส้นทางคมนาคม เช่น

ภาคเหนือ มีชุมชนใหญ่ขึ้นทางลุ่มน้ำปิง(บ้านวังโฮ จังหวัดลำพูน) ลุ่มน้ำวัง(ประตูมา จังหวัดลำปาง)

ภาคกลาง มีชุมชนใหญ่ถล่มเหล็กเกิดขึ้นทางลุ่มน้ำน่าน (ทุ่งยั้ง คลองโพ จังหวัดอุตรดิตถ์) ลุ่มน้ำยม(บ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย) โดยเฉพาะทางที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยามีกระจายเต็มไปทุกลุ่มน้ำ

ภาคอีสาน มีชุมชนใหญ่ถล่มเหล็กและดัมเกลือเต็มไปหมด โดยเฉพาะบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้

ภาคใต้ มีชุมชนใหญ่ทางต้นน้ำปัตตานี(ถ้ำศิลป์ จังหวัดยะลา) กับสถานีการค้าชายฝั่งทะเลอันดามัน(คลองท่อม จังหวัดกระบี่ และบริเวณจังหวัดตรัง-พังงา) และทะเลจีน อ่าวไทย (เขาสามแกว จังหวัดชุมพร)

นอกจากนี้ยังมีชุมชนบ้านเมืองในบริเวณอื่นๆ อีกมาก เช่น ปากน้ำโขง(กัมพูชา-เวียดนาม) ปากน้ำอิรวดี(พม่า), รวมทั้งลุ่มน้ำแดง-ดำ(เวียดนาม) ฯลฯ ส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าโลกพร้อมกันหมดแล้วรับผลทางความก้าวหน้ามาปรับปรุงใช้งานอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน จนเกิดลักษณะเฉพาะถิ่นนั้นๆ ในยุคต่อไปข้างหน้า

แหล่งศักดิ์สิทธิ์“ศาสนาผี” มีภาพเขียนสี

คนพื้นเมืองดั้งเดิมปลูกข้าวเหนียว กินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก กับข้าวสำคัญใช้กรรมวิธีถนอมอาหาร“ทำให้เนาแล้วอ้อช” เช่น ปลาแดก-ปลาร้า น้ำปลา กะปิ บูด ฯลฯ

นับฤดูกาลเริ่มจากเดือนอ้าย(ราวเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน) มีการละเล่นเดิน-ฟ้อน กับ ปี่ แคน พ้องกลองทองโมหะทิก ฯลฯ

ผู้คนยุคนี้มีสถานที่เป็นศูนย์กลางประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ทั้งในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่นกว้างและไกล สถานที่ลานพิธีกรรมมักเป็นเพิงผาหรือโถงถ้ำมีลานกว้างพอสมควร หรืออยู่ใกล้เคียงก็ได้ เพื่อชุมนุมทำพิธีกรรม แล้วร่วมกันเขียนภาพด้วยสีธรรมชาติจากยางไม้และดินสีเป็นรูปต่างๆ ตามระบบความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น คน หมา กบ วัว ควาย ปลา ต้นข้าว แต่มีมากคือรูปมือสีแดง เรียกว่า“มือแดง” ด้วยวิธีใช้ฝ่ามือชุบสีแดงประทับบนแผ่นผา

ทั้งหมดเป็นภาพสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน

ถือเป็นการเซ่นวักอำนาจเหนือธรรมชาติเพื่อขอความอุดมสมบูรณ์ เช่น บรรดาภาพเขียนบนเพิงผาพบที่ผาแต้ม(อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี) ประตูมา(ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง) ภูปลาร้า(อำเภอสนม จังหวัดอุทัยธานี) เขาจันทน์งาม(อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา) ถ้ำตาด้วง(อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี) เขาสามร้อยยอด(กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) เป็นต้น และอีกหลายแห่งในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์-พิษณุโลก กับที่อื่นๆ ทั่วประเทศจนถึงชายทะเลภาคใต้ เช่น ถ้ำศิลป์ ต้นน้ำปัตตานีที่จังหวัดยะลา, กับถ้ำเขาเขียน จังหวัดกระบี่ ฯลฯ

บริเวณที่พบกระจัดกระจายมากคือเทือกเขาภูพาน ตั้งแต่สุดแนวทางทิศตะวันออกไปจนสุดแนวทางทิศตะวันตก โดยเฉพาะบริเวณที่เรียกภูพระบาทบัวบก-บัวบาน(อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี) มีกลุ่มชนใช้ประโยชน์สืบเนื่องจนเมื่อพุทธศาสนาแผ่มาถึง ก็ปรับให้บริเวณทั้งหมดเป็นพุทธสถาน ขณะที่ยังดำรงความศักดิ์สิทธิ์ของ“ศาสนาผี” เมื่อ 3,000 ปีมาแล้วไม่เสื่อมคลาย

บริเวณที่เป็นแหล่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญอีกแห่งหนึ่งมักเป็นลานดินกลางหมู่บ้าน ใช้ประกอบพิธีกรรมร่วมกัน และมีไม้หรือหินแท่งปักบอกเขตเป็นวงกลมที่เรียกว่า“หินตั้ง” พอรับพุทธศาสนาแล้วก็ปรับเปลี่ยนเป็นเสมาหิน

พระพุทธเจ้าประสูติ(เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ)เมื่อ 80 ปีก่อน พ.ศ. 1 แล้วปรินิพพานเมื่อพระชนม์ 80 พรรษา เริ่มนับเป็น พ.ศ. 1 หรือ 2,500+(50) ปีมาแล้ว

ขณะนั้นพระพุทธศาสนายังไม่แผ่มาถึงสุวรรณภูมิ แต่มีนักเดินทาง นักผจญภัย พ่อค้าทางทะเล ฯลฯ เดินเรือเลียบชายฝั่งมาติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกับชาวพื้นเมืองสุวรรณภูมิแล้ว โดยเฉพาะบ้านเมืองชายฝั่งทะเลอันดามัน

สุวรรณภูมิ

สุวรรณภูมิ แปลตามรูปศัพท์ว่าแผ่นดินทอง หรือดินแดนทอง แต่มีคำเฉพาะเรียกใช้มานานแล้วว่าแหลมทอง หมายถึงบริเวณผืนแผ่นดินใหญ่ของอุษาคเนย์ หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อราว 2,500 ปีมาแล้ว อันเป็นดินแดนอุดมสมบูรณ์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยสัตว์, พืชพันธุ์ ัญญาหาร และแร่ธาตุต่างๆ ทั้งเป็นแหล่งของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายที่ล้วนเป็นเครือญาติทางสังคมวัฒนธรรม และเป็นบรรพบุรุษของคนไทยทุกวันนี้

พจนานุกรม อธิบายคำ สุวรรณ [สุ-วัน] น. ทอง. (ส. สุวรรณ; บ. สุวรรณ). ภูมิ 1, ภูมิ- [พุม, พู-มิ, พุม-มิ-] น. แผ่นดิน, ที่ดิน. ภูมิ 2 น. พื้นความรู้, ปัญญา. ภูมิ 3 ว. สง่า, ผึ่งผาย, อองอาจ. สุวรรณภูมิ น. ดินแดนทองคำ

สุวรรณภูมิ เป็นชื่อเก่าแก่มีในคัมภีร์โบราณ เช่น มหาวงศ์

พงศาวดารลังกา, ชาตกพุทธศาสนาในอินเดีย, และนิทานเปอร์เซียในอิหร่าน ฯลฯ เนื่องจากชาวสิงหล(ลังกา) ชาวมพูทวีป(อินเดีย) และชาวอาหรับ-เปอร์เซีย(อิหร่าน) ที่เป็นนักเดินทางผจญภัยแลกเปลี่ยนค้าขายสิ่งของเครื่องใช้ ต่างพากันเรียกผืนแผ่นดินใหญ่ของอุษาคเนย์โบราณว่าสุวรรณภูมิไม่น้อยกว่า 2,500 ปีมาแล้ว

ส่วนชาวฮั่น(จีน)ยุคโบราณ เรียกดินแดนนี้ว่าจินหลิน หรือ กิมหลิน มีความหมายเดียวกับชื่อสุวรรณภูมิว่าแผ่นดินทอง, ดินแดนทอง, แหลมทอง

ฉะนั้น สุวรรณภูมิจึงไม่ใช่ชื่อรัฐหรืออาณาจักร แต่เป็นชื่อดินแดนแผ่นดินใหญ่ของอุษาคเนย์หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน ที่ขนานด้วย 2 มหาสมุทร คือ มหาสมุทรแปซิฟิกอยู่ทางด้านตะวันออก กับมหาสมุทรอินเดียอยู่ทางด้านตะวันตก ส่งผลให้ดินแดนสุวรรณภูมิเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนค้าขาย หรือ “จุดนัดพบ” ระหว่างโลกตะวันตก(หมายถึงอินโด-เปอร์เซียและอาหรับ) กับโลกตะวันออก(หมายถึงจีนฮั่นและอื่นๆ) มีความมั่งคั่งและมั่นคง แล้วมีรัฐใหญ่ๆ เกิดขึ้นในยุคต่อๆ มา เช่น ทวารวดี, พุณัน, เจนละ, ศรีวิชัย, ทวารวดีศรีอยุธยา, ละโว้-ไฮยาศรีรามเทพ, จนถึงกรุงศรีอยุธยา ฯลฯ ดึงดูดให้ผู้คนจากที่ต่างๆ ทุกทิศทางเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่ง ทำให้เกิดความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ผสมผสานทางสังคมวัฒนธรรมและเผ่าพันธุ์จนเป็น“คนไทย”และเครือญาติชาติต่างๆ ในอุษาคเนย์ปัจจุบัน

สุวรรณภูมิ คือนามอันเป็นมงคลที่คนแต่ก่อนยกย่องใช้เรียกชื่อบ้านนามเมืองสืบเนื่องหลายยุคหลายสมัย ได้แก่ รัฐสุพรรณภูมิ (ราวหลัง พ.ศ. 1600) จนเป็นเมืองสุพรรณบุรี (ราวหลัง พ.ศ. 1800) และจังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งชื่อเมืองสุวรรณภูมิ(ราว พ.ศ. 2315 สมัยกรุงธนบุรี) แล้วเปลี่ยนเป็นอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อราว 100 ปีมาแล้ว

ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นนามพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2543

หลัง พ.ศ. 500 หรือ 2,000(+) ปีมาแล้ว

เริ่มมีรัฐขนาดเล็ก แรกรับศาสนาพุทธ-พราหมณ์ พบศาสนาผีของคนพื้นเมืองบรรพบุรุษคนไทย

พวกจีนสมัยราชวงศ์ฮั่น ขยายการค้าผ่านคนพื้นเมืองทางดินแดนตอนใต้แผ่เข้ามาสุวรรณภูมิทั้งทางบกและทางทะเล ราวหลัง พ.ศ. 500 ทำให้สุวรรณภูมิกลายเป็นดินแดนที่อยู่กึ่งกลางระหว่างตะวันตก คืออินเดีย-เปอร์เซีย-อาหรับ ผ่านนักเดินเรือขนาดเล็กจากอินเดีย(ชมพูทวีป) กับตะวันออก คือจีน(ฮั่น) ผ่านนักเดินเรือขนาดเล็กของคนพื้นเมืองสุวรรณภูมิ เป็นเหตุให้ปริมาณการค้าขายแลกเปลี่ยนเพิ่มมากขึ้น มีผู้คนชนเผ่าชาติพันธุ์อื่นๆ จากที่ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เคลื่อนย้ายเข้ามาติดต่อด้านค้าขายแลกเปลี่ยนมากขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนั้นยังมีบางพวกเข้ามาตั้งหลักแหล่งถาวรอย่างต่อเนื่องกลายเป็นคนพื้นเมืองสุวรรณภูมิจำนวนมาก ส่งผลให้มีการประสมประสานเผ่าพันธุ์หลากหลายอย่างไม่ขาดสาย

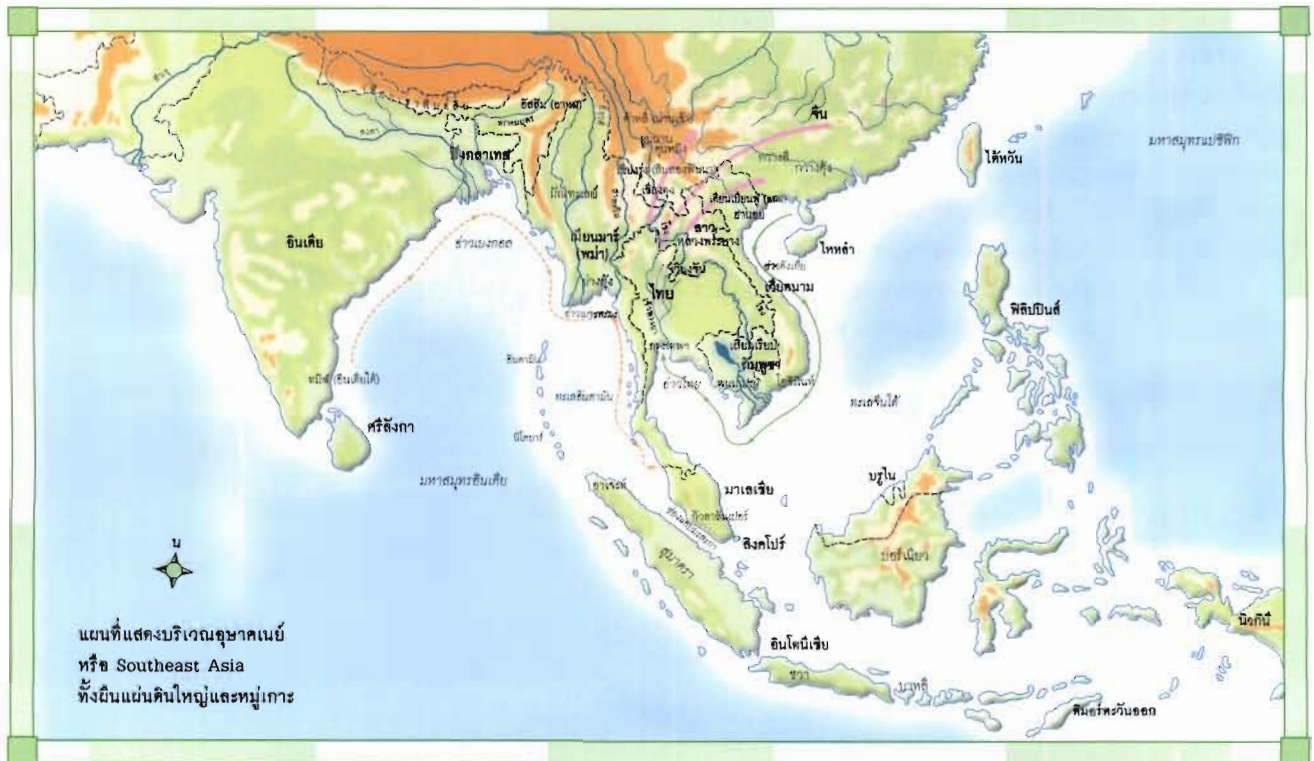
เมืองสถานีการค้าทางทะเล

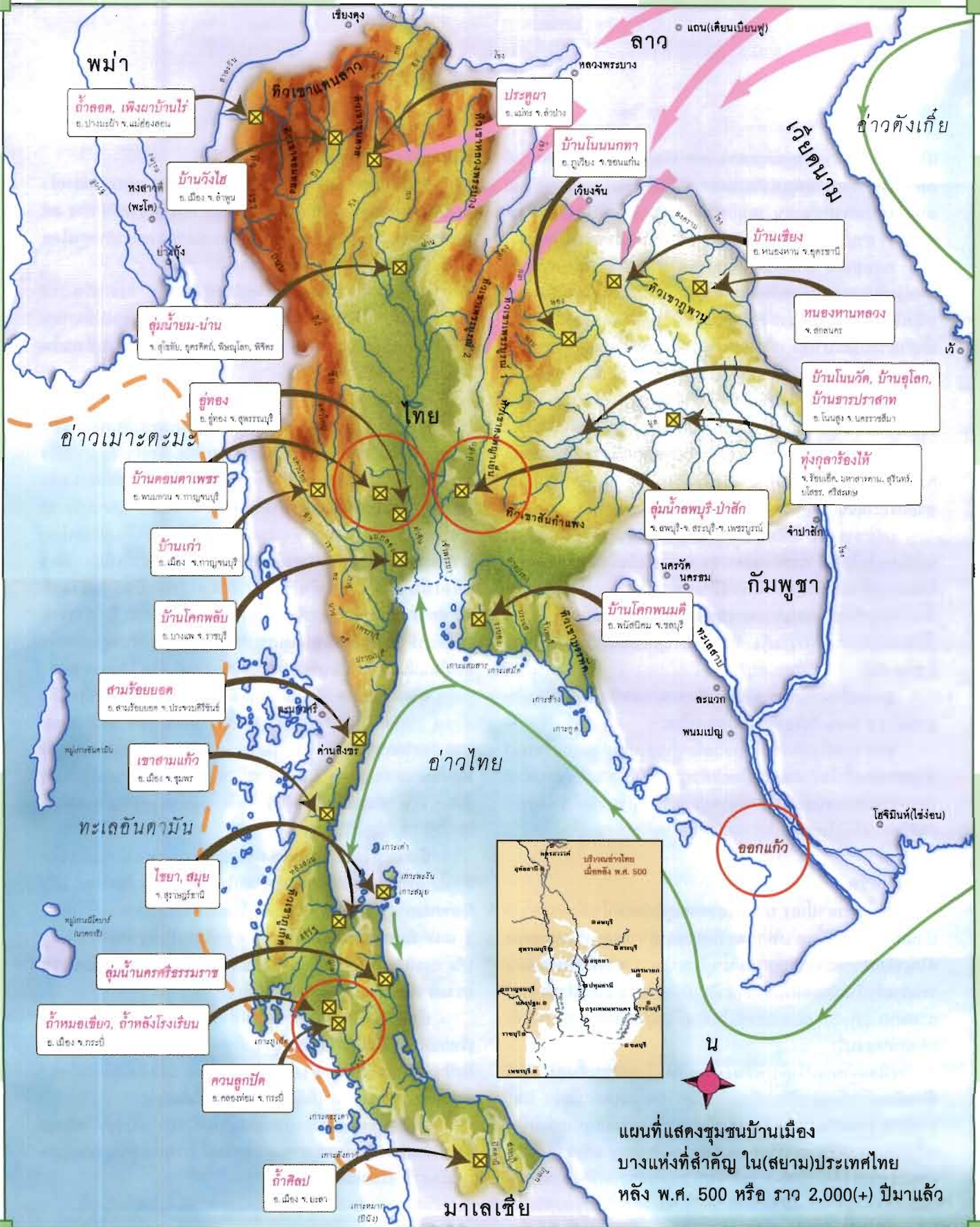
ความเคลื่อนไหวทางการติดต่อแลกเปลี่ยนค้าขายครั้งสำคัญนี้ ทำให้มีเมืองสถานีการค้าทางทะเลที่สำคัญมากเกิดขึ้นอย่างน้อย 2 แห่ง คือ

1. คลองท่อม หรือตะโกลา (Takola ที่ควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่) ทางอ่าวพังงา ฝั่งทะเลตะวันตก
2. ออกแก้ว (Oc-eo) หรือฟูนัน (Funan) ที่ปากแม่น้ำโขงทางเวียดนาม ฝั่งทะเลตะวันออก

การค้าทางบก-ทางทะเล

ขอบเขตสุวรรณภูมิทางเหนือสุดอยู่ถึงดินแดนมณฑลยูนนานของจีนปัจจุบัน มีคูนหมิงอยู่ริมทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่

ถ้ำลอค, เพ็งนาบ้านไร่
 อ. บ้านไร่ จ. แม่ฮ่องสอน

บ้านวังไธ
 อ. เมือง จ. ลำพูน

ดู่หม้ายม-บ้าน
 จ. สุโขทัย, อุตรดิตถ์, พิษณุโลก, พิจิตร

อู่ทอง
 อ. อู่ทอง จ. สุพรรณบุรี

บ้านคตนาเพชร
 อ. พนมพิมาย จ. กาญจนบุรี

บ้านแก้ว
 อ. เมือง จ. กาญจนบุรี

บ้านโคกพลับ
 อ. บางแพ จ. ราชบุรี

สามร้อยยอด
 อ. สามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์

เขาสวนแก้ว
 อ. เมือง จ. ชุมพร

ไชยา, สมุย
 จ. สุราษฎร์ธานี

ดู่หม้ายนครศรีธรรมราช

ถ้ำหนอเชียว, ถ้ำหลังโรงเรียน
 อ. เมือง จ. กระบี่

ควนลูกบึก
 อ. หนองพยอม จ. กระบี่

ถ้ำศิลา
 อ. เมือง จ. ยะลา

มีความทรงจำของตระกูลลาว-ไทย เรียกหนองแส เป็นศูนย์กลางของกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก(ที่ไม่ใช่ฮั่น) แต่พวกฮั่นไม่ยอมรับเป็นพวกของตน เลยมีคำเรียกรวมๆ อย่างดูถูกเหยียดหยามว่า ฮวน, หมาน, เย่ว ฯลฯ หมายถึงคนป่าเถื่อนน้ำบร้อยเผ่า

กลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์จากทะเลสาบหนองแส เมืองคุนหมิง แหล่งผลิตกลองทองหรือมโหระทึกเก่าแก่และยิ่งใหญ่อีกแห่งหนึ่งเป็นคนกลางขนส่งสิ่งของและสินค้าของจีนฮั่นลงมาตามลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขง เช่น ลำน้ำอู ฯลฯ สู่บริเวณสองฝั่งโขงทางภาคเหนือของลาวและไทย มีความทรงจำเก่าแก่ในรูปตำนานนิทานเรื่องนาคตัวหนึ่งหนีลงมาทางใต้ เอาอกครูดกับพื้นดินจนเป็นร่องน้ำ ที่ต่อมาคือลำน้ำอู กับแม่น้ำโขง และน้ำมูล-น้ำชีในอีสาน

ขอบเขตสุวรรณภูมิทางตะวันออกสุดอยู่ถึงดินแดนมณฑลกวางสี-กวางตุ้ง ทางใต้ลุ่มน้ำแยงซีของจีนปัจจุบัน มีกวางตุ้งอยู่ชายฝั่งทะเลจีนเป็นศูนย์กลางกระจายสิ่งของจากจีนฮั่น

กลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์บริเวณนี้ พวกจีนฮั่นเรียกคนป่าเถื่อนแต่มีเทคโนโลยีก้าวหน้าผลิตกลองทองหรือมโหระทึกส่งออกไปแลกเปลี่ยนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ทั้งภูมิภาคอุษาคเนย์ รวมทั้งประเทศไทยถึงหมู่เกาะทางทิศใต้(อินโดนีเซีย) คนพื้นเมืองดั้งเดิมของกวางสี-กวางตุ้ง รับผิดชอบของจีนฮั่นขนไปตามเส้นทาง 2 สาย ดังนี้

สายหนึ่งผ่านช่องเขาเข้าบริเวณตอนเหนือของเวียดนามผ่านลาว ผ่านสองฝั่งโขงเข้าอีสานของไทย

อีกสายหนึ่งลงเรือเลียบชายฝั่งอ่าวตังเกี๋ยผ่านเกาะไหหลำ ผ่านปากแม่น้ำโขง ผ่านอ่าวไทยแล้วกระจายไปตามดินแดนคาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทยและหมู่เกาะต่างๆ ทางทิศใต้ เคยพบกลองทองหรือมโหระทึกที่เกาะสมุยด้วย

รัฐแห่งแรก

ในช่วงเวลานี้เอง บริเวณสุวรรณภูมิลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีบ้านเมืองสำคัญขึ้นทางปากตะวันตกของอ่าวไทย(หรือสมัยหลังต่อมาคือปากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา) ตรงที่เป็นดินแดนระหว่างลำน้ำแม่กลองกับลำน้ำท่าจีน(มีลำน้ำสาขาเรียกลำน้ำจรเข้สามพัน) รู้จักกันต่อมาภายหลังในชื่อเมืองอู่ทอง(อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี)

เมืองอู่ทองหรือจินหลิน(กิมหลิน)นี้เองที่ชนชั้นสูง อันมีหัวหน้าเผ่าหรือเจ้าเมืองเป็นผู้นำเลือกรับพระพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์พร้อมๆ กัน แล้วก็น่าจะเริ่มสร้างสถาปัตยกรรมครั้งแรกและแห่งแรกขึ้นที่นี่(แต่ไม่พบหลักฐาน) หลังจากนั้นอีกนานจึงสร้างสถาปัตยกรรมอย่างเดียวกันแผ่กระจายกว้างขวางออกไปยังที่อื่นๆ อย่างสืบเนื่อง เช่น ที่เมืองนครชัยศรี(หรือนครปฐมโบราณ) ฯลฯ แต่บางแห่งก็รับทั้งพุทธ-พราหมณ์ผสมกัน เช่น ที่

เมืองละโว้(ลพบุรีโบราณ) ฯลฯ

หนังสือมหาวงศ์ พงศาวดารลังกาทวีป ระบุว่าพระเจ้าอโศกทรงส่งสมณทูตออกเผยแผ่พุทธศาสนาหลายทิศทาง แต่ทิศทางหนึ่งมีพระสงฆ์ 2 รูป คือ โสณะ และอุตตระ เดินทางโดยอาศัยเรือพ่อค้ามาถึงดินแดนสุวรรณภูมิ

พระเจ้าอโศกทรงครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 214 หรือ 218 ถึงราว พ.ศ. 255 ฉะนั้นการเดินทางของพระสงฆ์ต้องมีขึ้นก่อน พ.ศ. 255 แต่ไม่พบหลักฐานรองรับเรื่องนี้ หลักฐานที่พบในบริเวณนี้มีขึ้นหลัง พ.ศ. 500

นักบวชในศาสนาพุทธ-พราหมณ์ อาศัยเรือสินค้าจากอินเดีย(ชมพูทวีป) เมืองโตเมืองหนึ่งทางฝั่งทะเลตะวันออก แล้วเลียบชายฝั่งอ่าวเบงกอล ผ่านบังกลาเทศและพม่า ตัดมาถึงฝั่งทะเลอันดามันบริเวณที่เป็นเมืองทวายหรือเมืองอื่นๆ ใกล้เคียงแล้วเดินบกเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ (เขตจังหวัดกาญจนบุรี) ลงลำน้ำแควน้อย-แควใหญ่ ต้นน้ำแม่กลองเข้ามาถึงบริเวณอ่าวไทยชายทะเลโคลนตม ที่ต่อมาคือลำน้ำท่าจีน และจะมีเมืองอู่ทองหรือเมืองจรเข้สามพัน ราวหลัง พ.ศ. 500 เป็นรัฐแห่งแรกใน(สยาม)ประเทศไทย(ต่อไปข้างหน้าอีกราว 500 ปีก็รุ่งโรยเพราะภูมิประเทศเปลี่ยนแปลง แล้วย้ายไปสถาปนาศูนย์กลางแห่งใหม่ที่ปัจจุบันเป็นบริเวณอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม)

บริเวณลำน้ำท่าจีน-แม่กลอง มีชุมชนขนาดใหญ่ระดับเมืองตั้งแต่ 3,000 ปีมาแล้ว อยู่บริเวณตอนตาเพชร(อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี) และอู่ทอง(อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี) ที่ตอนตาเพชร-อู่ทอง นี้เอง ศาสนาพุทธจะแพร่หลายออกไปถึงที่อื่นๆ เช่น บริเวณลุ่มน้ำลพบุรี-ป่าสัก, ลุ่มน้ำบางปะกง-พานทอง, ลุ่มน้ำชี-มูล, ลุ่มน้ำโขง ฯลฯ

นับแต่ในปี คือราวหลัง พ.ศ. 500 ชุมชนบ้านเมืองในศาสนาที่รับพุทธ-พราหมณ์ จะเติบโตขึ้นเป็นบ้านเมืองใหญ่ แล้วมีพัฒนาการขึ้นเป็นรัฐขนาดเล็กบริเวณทะเลโคลนตมอย่างน้อย 2 แห่ง คือบริเวณอู่ทอง ลุ่มน้ำเจ้าพระยาในประเทศไทย และบริเวณอวกแก้ว ปากน้ำโขงในประเทศเวียดนาม ที่ต่างรับอารยธรรมจากอินเดียและจีนเหมือนกัน

บ้านเมืองและรัฐขนาดเล็กยุคนี้ยังไม่พบหลักฐานมีชื่อเรียกแท้จริงว่าอะไร? ที่เรียกอู่ทองกับอวกแก้วเป็นชื่อสมมุติเรียกในปัจจุบันซึ่งไม่ใช่ชื่อจริงในอดีต ผู้คนพลเมืองดั้งเดิมเป็นใคร? ชนชาติเผ่าพันธุ์อะไร? ก็ไม่มีหลักฐานบอกได้จริงๆ

แต่มีร่องรอยต่อเนื่องบอกได้ว่าล้วนเป็นบรรพบุรุษทางสังคมและวัฒนธรรมของคนอุษาคเนย์ทุกวันนี้ รวมทั้งเป็นบรรพบุรุษ "คนไทย" ในประเทศไทยด้วย

ศาสนาผีของคนพื้นเมืองหลายเผ่าพันธุ์

ผู้คนพลเมืองของ 2 บริเวณนี้ มีหลายเผ่าพันธุ์ผสมผสาน อยู่ด้วยกันมาก่อน และจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีภาษาพูดคล้ายคลึงกัน ถือเป็นภาษาร่วมสุวรรณภูมิใช้สื่อสารกันได้ทั่วไป แต่จะเริ่มรับภาษาอื่นเข้ามาใช้งาน เช่น ภาษาจากอินเดีย ภาษาจากจีน ฯลฯ จากนั้นก็รับตัวอักษรที่มากับศาสนาพุทธ-พราหมณ์ ยกย่องเป็นอักษรศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรม ใช้สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ แล้วยกย่องพิธีกรรมพุทธ-พราหมณ์มาผสมผสานกับพิธีกรรมพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นแบบแผนเฉพาะสุวรรณภูมิ เช่น พิธีทำขวัญนาคและบวชนาค ที่จะมีต่อไปข้างหน้าแล้วสืบเนื่องถึงปัจจุบัน แต่ไม่มีในอินเดีย-ลังกา

คนพื้นเมืองดั้งเดิมนับถือ“ศาสนาผี”มาก่อนนานแล้ว มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าทำพิธีกรรม เท่ากับผู้หญิงเป็นผู้สืบทอดพิธีกรรมในศาสนาผี เมื่อศาสนาพุทธ-พราหมณ์ที่มีผู้ชายสืบทอดพิธีกรรมแผ่มาถึงสุวรรณภูมิก็เกิดปะทะขัดแย้งก่อน แล้วประนีประนอมประสมประสานเข้าด้วยกันในภายหลัง (เห็นได้จากพิธีทำขวัญนาคและบวชนาคซึ่งไม่เคยมีในอินเดียและลังกา)โดยมีศาสนาพุทธ-พราหมณ์เป็นแกนนำหลัก และเป็นเครื่องมือทันสมัยในการปกครองรวบรวมผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ให้มีศูนัยร่วมร่วมกันอยู่ที่พุทธ-พราหมณ์

หลัง พ.ศ. 1000

รัฐใหญ่ในสุวรรณภูมิ เชื่อมการค้าโลก“ตะวันตก-ตะวันออก” เส้นทางประวัติศาสตร์(สยาม)ประเทศไทย

การค้าโลกตั้งแต่ราวหลัง พ.ศ. 1000 ขยายตัวมากกว่าแต่ก่อนหลายเท่า โดยเฉพาะอินเดียกับจีนอันมีความต้องการแลกเปลี่ยนค้าขายสิ่งของซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องทำโดยเส้นทางการค้าทางทะเลผ่านบริเวณสุวรรณภูมิ สะดวกมากกว่าเส้นทางการค้าทางบกที่รู้จักในชื่อเส้นทางสายไหม

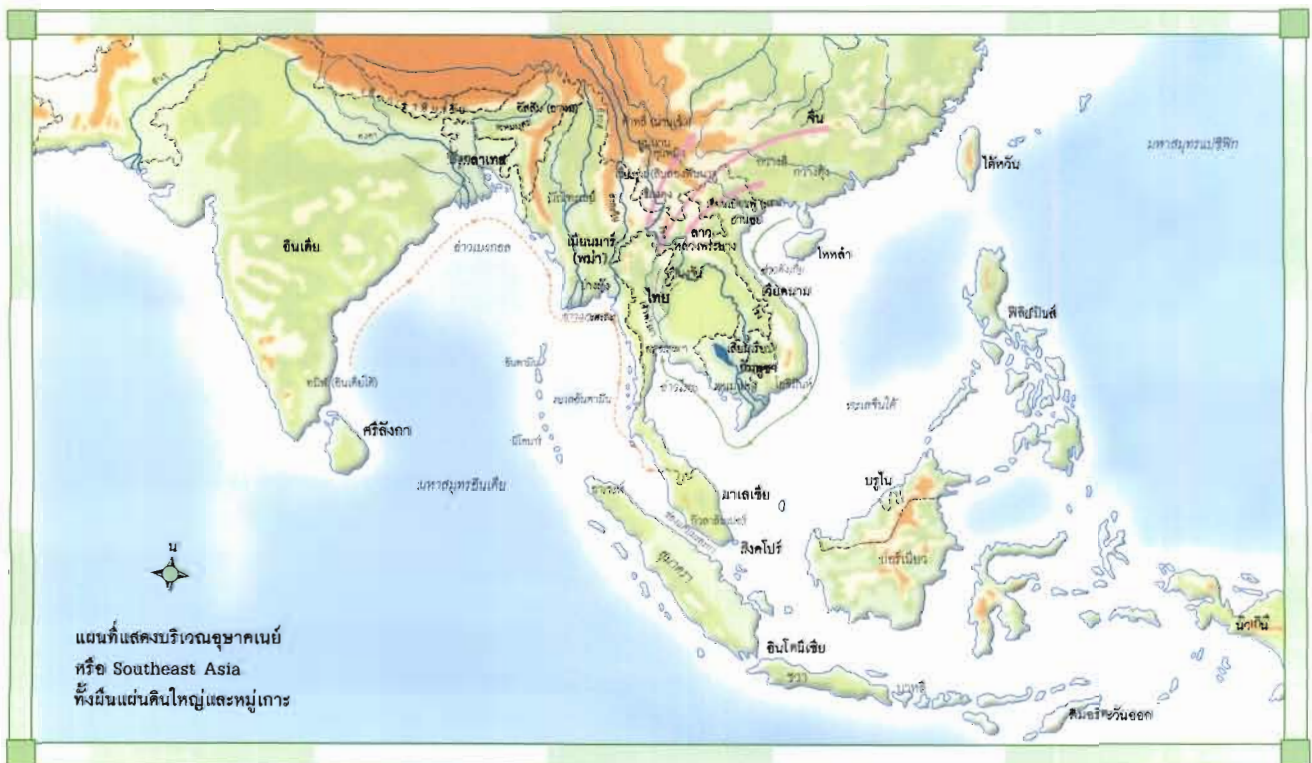
สุวรรณภูมิเป็นผืนแผ่นดินที่เชื่อมโยงการค้าทางทะเลระหว่างอินเดียกับจีนอัน เพราะเทคโนโลยีต่อเรือทะเลยังมีประสิทธิภาพต่ำ เป็นได้แค่เรือเสียบชายฝั่งที่แล่นอ้อมช่องแคบมะละก่ายังไม่ได้เลยต้องขนสินค้าเสียบอ่าวเบงกอล ทะเลอันดามัน มาจอดทางชายฝั่งตะวันตกของสุวรรณภูมิ(บริเวณเกาะตะมะ, ทวาย ในพม่าทุก

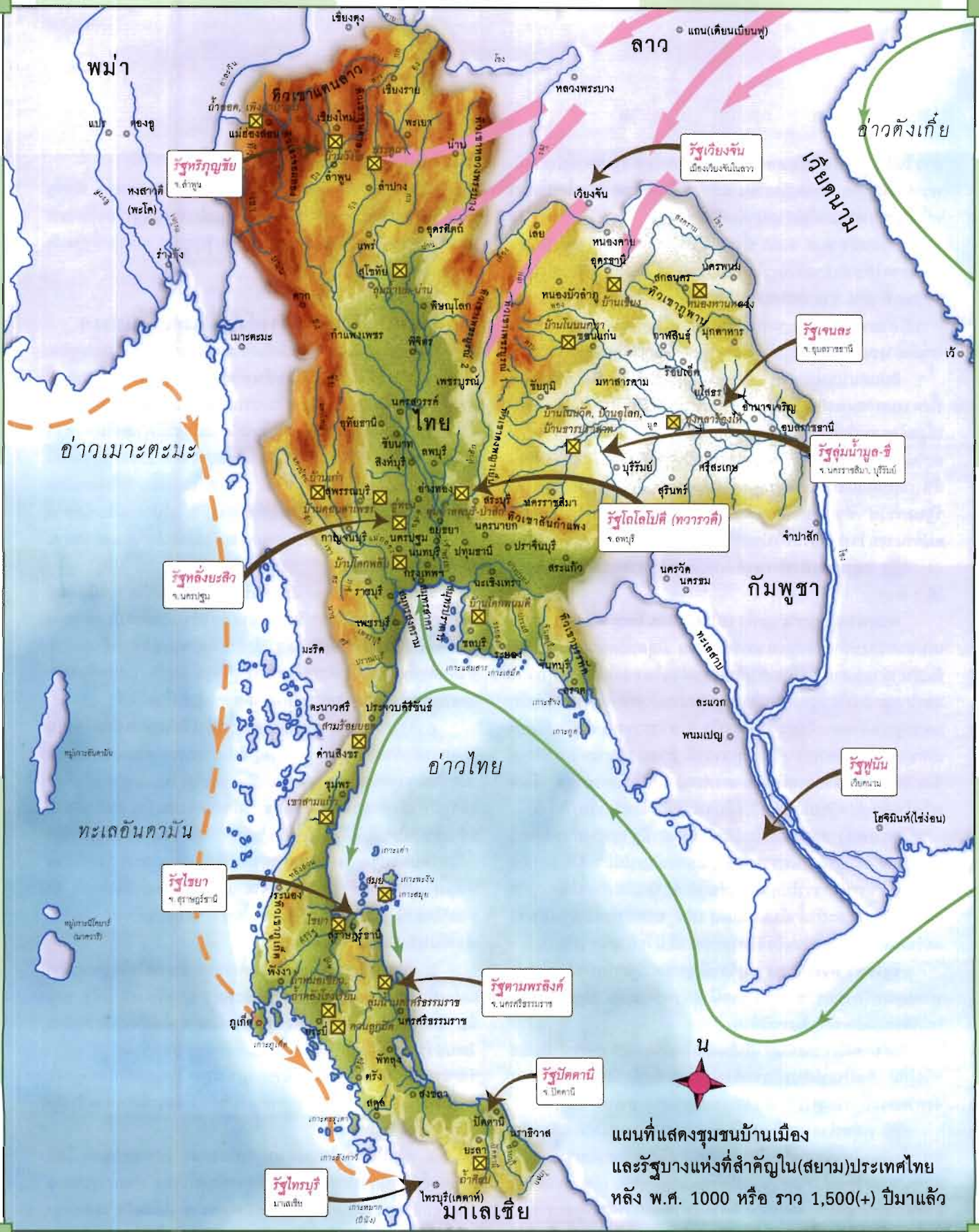
วันนี้) แล้วขนสินค้าผ่านช่องเขามาทางตะวันออก ถ้ายลงพาหนะที่อ่าวไทยไปถึงจีนที่กวางตุ้ง-กวางสี หรือมิฉะนั้นก็ขนถ่ายไปทางลุ่มน้ำโขงผ่านบริเวณอีสานและลาว

ในทางกลับกัน จีนอันก็ขนสินค้ามาถ่ายลงเรือเสียบชายฝั่งไปยังอินเดียและตะวันออกกลาง

รัฐเอกราช เชื่อมการค้าโลก“ตะวันตก-ตะวันออก”

การค้าทางทะเลของอินเดียกับจีนอัน ผลักดันให้บ้านเมืองบริเวณสุวรรณภูมิทั้งผืนแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะเติบโตขึ้นเป็นรัฐขนาดใหญ่จนเป็นอาณาจักรต่อไปข้างหน้า เช่น ไนซวา ในพม่า ใน

แผนที่แสดงชุมชนบ้านเมือง และรัฐบางแห่งที่สำคัญใน(สยาม)ประเทศไทย หลัง พ.ศ. 1000 หรือ ราว 1,500(+) ปีมาแล้ว

ลาว ในกัมพูชา ในเวียดนาม และในประเทศไทย รัฐเหล่านี้นับถือผี-พราหมณ์-พุทธ ปะปนกันก่อน แล้วจะเลือกเน้นศาสนาใดศาสนาหนึ่งในภายหลัง แต่ก็ยังมีศาสนาอื่นปะปนอยู่ด้วย

ช่วงหลัง พ.ศ. 1000 นี้เอง รัฐในสุวรรณภูมิรับตัวอักษรจากภาคใต้ของอินเดียมาใช้งานทางศาสนาแล้วรับภาษาและวรรณคดี เช่น รามายณะและมหากาพย์จากอินเดียมาใช้งานทางการเมืองการปกครอง รวมทั้งรับเครื่องมือนดนตรีและการละเล่นบางอย่างของอินเดียและเปอร์เซียเพื่อสร้างความศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ดินแดนประเทศไทยมีคาบสมุทรยื่นลงไปทางใต้ มีฝั่งทะเลทั้งทางมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก จึงเป็นจุดนัดพบเชื่อมโยงขนถ่ายแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของระหว่างตะวันตกกับตะวันออก ผลักดันให้พัฒนาการของรัฐต่างกันอย่างน้อย 2 กลุ่มคือ กลุ่มใกล้ฝั่งทะเล กับกลุ่มห่างไกลฝั่งทะเล รัฐเหล่านี้ล้วนเป็นรัฐเอกราช ต่างเป็นอิสระแก่กันโดยไม่มีศูนย์กลางแห่งเดียวแล้วแผ่อำนาจกว้างขวางไปทั่วประเทศ

1 กลุ่มใกล้ฝั่งทะเล เชื่อมต่อการค้าทางทะเลโดยตรงแบ่งได้ 2 พวก

พวกแรก อยู่บริเวณที่ราบในแผ่นดินใหญ่ มีฐานทางการเกษตรกว้างขวาง มีประชากรหนาแน่น มีลุ่มน้ำขนาดใหญ่ และมีแม่น้ำลำคลองเชื่อมโยงกับดินแดนส่วนในของแผ่นดินที่กว้างและไกลมาก เช่น รัฐหลังยะลิว ทางลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน ที่จังหวัดนครปฐม(แล้วขยายไปถึง เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี ต่อเนื่องถึงอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี) รัฐทวารวดี ทางลุ่มน้ำลพบุรี-ป่าสัก ที่จังหวัดลพบุรี(แล้วขยายถึงเมืองตลิ่งชัน จังหวัดนครนายก, เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี, เมืองพระรถ จังหวัดชลบุรี)

พวกหลัง อยู่บริเวณใกล้ชิดฝั่งทะเล มีฐานทางการเกษตรจำกัด เพราะอยู่บนสันทรายแคบๆ มีประชากรไม่มากนัก และมักเป็นประชากรชั่วคราวไปๆ มาๆ เช่น พ่อค้า นักเดินทาง นักผจญภัย ฯลฯ มีลุ่มน้ำและลำน้ำสั้นและแคบ เช่น ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปจนถึงจังหวัดปัตตานี มีรัฐชายฝั่ง เช่น

รัฐไชยา ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี-ชุมพร, รัฐตามพรลิงค์ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช, รัฐปัตตานี ที่จังหวัดยะลา ปัตตานี ฯลฯ (ทางฝั่งตะวันตกมีรัฐไทรบุรีด้วย)

แต่ชายฝั่งทะเลอันดามันไม่เอื้อให้มีรัฐ เพราะที่ราบมีน้อยหรือไม่มี จึงเป็นแคสถานการค้าชั่วคราวเพื่อพักสินค้า เช่น ทางจังหวัดกระบี่-ตรัง-พังงา ฯลฯ แล้วขนผ่านช่องเขาไปอีกฝั่งหนึ่ง

2 กลุ่มห่างไกลฝั่งทะเล มักอยู่บนที่ราบสูง แห้งแล้ง หรือมีฉะนันทกอยู่ในหุบเขาส่วนในของแผ่นดินใหญ่ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำสาละวิน แต่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ประชากรกระจัดกระจายไม่อาจควบคุมได้ทั่วถึงยากแก่การควบคุมและยากแก่การเก็บผลประโยชน์ เพราะพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง แม้ในหุบ

เขาจะไม่แห้งแล้งก็มีที่ราบจำกัดแคบๆ เช่น

รัฐเจนละ ทางลุ่มน้ำโขง-ชี-มูล ในอีสานและลาว กับรัฐเล็กๆ หลายแห่ง(มีพระธาตุพนม เป็นศูนย์กลาง), รัฐเวียงจันทน์ ทางลุ่มน้ำโขงทางอีสานเหนือและลาว, รัฐทริภุญชัย ทางลุ่มน้ำปิง-วัง ที่จังหวัดลำพูน-เชียงใหม่-ลำปาง

การค้าภายในเชื่อมระหว่างบ้านเมืองท้องถิ่นต่างๆ

รัฐทั้ง 2 ประเภทนี้ย่อมมีพัฒนาการทางการเมือง, เศรษฐกิจ, และสังคมที่ต่างกัน แต่นับเป็นต้นทางประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิที่ส่วนหนึ่งคือประวัติศาสตร์(สยาม)ประเทศไทย เรื่องนี้ ศาสตราจารย์ นิธิ เอียวศรีวงศ์ สรุปรอบคอบไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ (สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2549) ดังต่อไปนี้

1. การขยายตัวของการค้าโลก ทำให้มีพ่อค้าจากแดนไกลเดินทางเข้ามาสู่ภูมิภาคอุษาคเนย์หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ทั้งประเภทของพ่อค้า, วัฒนธรรมที่พ่อค้าสังกัด และจำนวนของพ่อค้า นักเดินทาง

บทบาทสำคัญของภูมิภาคนี้ในการค้าโลกก็คือ 1. เป็นศูนย์กลางการค้าที่สินค้าจากจีนและอินเดียไปจนถึงตะวันออกกลางเข้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน 2. เป็นแหล่งกำเนิดและส่งออกสู่ตลาดซึ่งสินค้าพื้นเมืองที่สำคัญ คือของป่า, ดินบุก, ตะกั่ว, และเครื่องเทศ และอาหารไม่สุ้มมากนักสำหรับตลาดภายในภูมิภาค

การขยายตัวของการค้าดังกล่าวทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันของการค้าภายในระหว่างรัฐต่างๆ จึงมีการกระจายของวัฒนธรรมไปกว้างขวางกว่าอำนาจทางการเมืองของรัฐ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้รัฐมีกำลังทั้งทางโคตรทรัพย์และกำลังคนเพิ่มขึ้น จนทั้งสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ให้เห็นได้สืบมาจนถึงทุกวันนี้ เช่น พระปฐมเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐม, พระธาตุพนม ที่จังหวัดนครพนม, พระธาตุหลวง(องค์เดิมอยู่ข้างใน)ที่เวียงจันทน์, และสถูปใหญ่เมืองยะรัง จังหวัดปัตตานี, เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี, เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นต้น

2. การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมและเทคโนโลยีจากต่างแดน เช่น อินเดีย, กัมพูชา, มอญ และพม่า, อาหาร-เปอร์เซีย, และจีน นำมาผสมปนเปกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดรูปแบบทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ความเข้มข้นของการรับและประยุกต์วัฒนธรรมต่างแดนมีมากในหมู่คนชั้นสูง ในขณะที่ค้อยๆ เจือจางลงมาจากระดับประชาชนธรรมดาซึ่งไม่ค่อยมีโอกาสสัมผัสวัฒนธรรมต่างแดน

3. รัฐที่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศมาก โดยเฉพาะที่มีฐานทางการเกษตรที่แข็งแกร่งของตนเอง พัฒนารูปแบบของรัฐที่อ้างความเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ส่งสมเกียรติยศของศูนย์กลางด้วยสิ่งก่อสร้างมโหฬารและพิธีกรรมที่โอ้อา

อำนาจทางวัฒนธรรมของศูนย์กลางเหล่านี้ อาจแพร่หลายไปได้กว้างไกล โดยรัฐอื่นๆ รับเอาวัฒนธรรมของราชสำนักไปแสดงในท้องถิ่นของตนเอง เกิดแบบแผนทางวัฒนธรรมที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของอุดมคติที่รัฐในรุ่นหลังมักอ้างถึง และที่เกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์ไทย คือเมืองพระนครในกัมพูชา, เมืองละโว้, อุทอง-นครชัยศรี นครศรีธรรมราช ในประเทศไทย และมะตะรัมในชวากลาง นอกเหนือจากนี้ยังมีรัฐน่านเจ้าเติบโตขึ้นบนเส้นทางการค้าภายในทางเหนือของกลุ่มน้ำโขง ในเขตมณฑลยูนนาน ที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรัฐทางลุ่มน้ำโขงต่อไปข้างหน้า

หลัง พ.ศ. 1500

รัฐพื้นเมือง ควบคุมการค้าด้วยตัวเอง ภาษาการค้า ชวา-มลายู และ ไทย-ลาว มีอักษรมอญและเขมร

รัฐพื้นเมืองสุวรรณภูมิ“ปรับตัว”ทางการค้า แล้วร่วมกันควบคุมการค้าด้วยตัวเอง ส่งผลให้ดินแดนสุวรรณภูมิมีความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ตั้งแต่หลัง พ.ศ. 1500 เกิดเครือข่ายรัฐใหญ่เป็นบ้านเล็กเมืองน้อยตามชายฝั่งทะเล และบนเส้นทางคมนาคมภายในผืนแผ่นดินใหญ่ ขณะนั้นเกิดความขัดแย้งภายในชั้นทั้งอินเดียและจีน

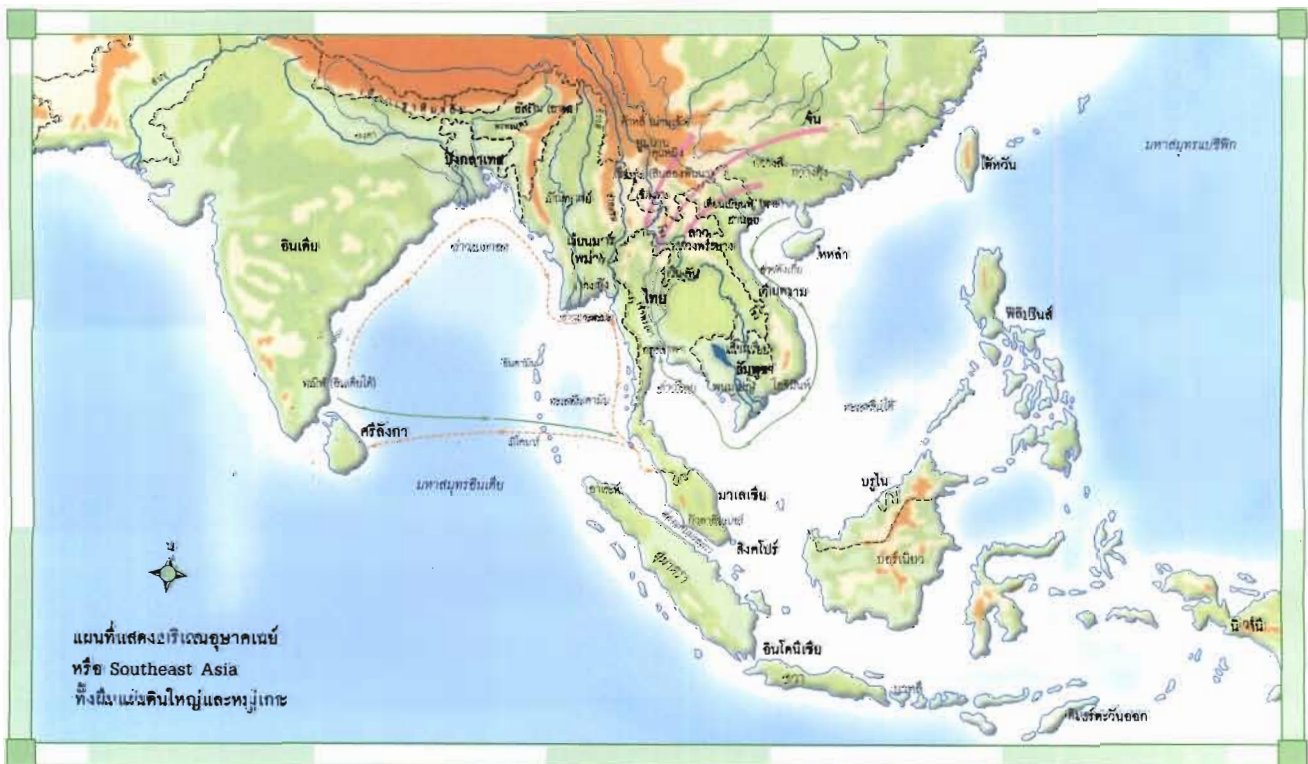
รัฐพื้นเมืองในยุคนี้เติบโตขึ้นเป็นรัฐใหญ่สุวรรณภูมิหลายแห่ง แต่มีอย่างน้อย 2 แห่ง แผ่อำนาจควบคุมการค้ากว้างขวาง คือ พุกาม กับ กัมพูชา

รัฐพุกาม อยู่ทางตะวันตก ควบคุมลุ่มน้ำอิรวดี-สาละวิน ในดินแดนพม่าทั้งตอนบน-ตอนล่าง

รัฐกัมพูชา อยู่ทางตะวันออก ควบคุมลุ่มน้ำโขง-เจ้าพระยา ทั้งในดินแดนกัมพูชา, อีสาน, ลาวและอ่าวไทยในประเทศไทย ที่มีเครือข่ายติดต่อเป็น“ขอม”อยู่เมืองละโว้ (ลพบุรี)

รัฐพื้นเมืองควบคุมการค้าด้วยตนเอง

รัฐพุกามและรัฐกัมพูชามีเครือข่ายความสัมพันธ์กว้างไกลออกไปทางภาคพื้นทวีปบริเวณหมู่เกาะอีกอย่างน้อย 2 แห่ง คือ

- 1 พุกามประเทศ
- 2 ราชันประเทศ
- 3 ลาวประเทศ
- 4 กัมพูชาประเทศ
- 5 สยามประเทศ
- 6 กัมพูชาประเทศ
- 7 มาเลย์ประเทศ

แผนที่แสดงชุมชนบ้านเมือง
และรัฐบางแห่งที่สำคัญใน(สยาม)ประเทศไทย
หลัง พ.ศ. 1500 หรือ ราว 1,000(+) ปีมาแล้ว

มาเลเซีย

รัฐชวาในหมู่เกาะอินโดนีเซีย กับรัฐลังกาในเกาะลังกา

ก่อนหน้านั้นรัฐใหญ่น้อยในสุวรรณภูมิไม่ได้ควบคุมการค้าด้วยตัวเอง แต่ต้องพึ่งพา“คนกลาง”ดำเนินการค้ากับอินเดียและจีนฮั่น คือกลุ่ม“ศรีวิชัย”ในตระกูลชวา-มลายู บรรดารัฐในสุวรรณภูมิเป็นเพียงดินแดนส่งผ่านเท่านั้น นับแต่ไปรัฐในสุวรรณภูมิจะควบคุมการค้าทางบก-ทางทะเลด้วยตัวเอง โดยมีแกนนำสำคัญคือ พุกามกับกัมพูชา ร่วมกับลังกาและชวา

รัฐใหญ่ เช่น พุกาม กัมพูชา ฯลฯ ต้องการสินค้าในปริมาณเพิ่มขึ้นกว่าเดิมเพื่อส่งค้าในตลาดโลก จึงอุดหนุนให้เกิดชุมชนและบ้านเมืองภายในผืนแผ่นดินใหญ่ขึ้นบนเส้นทางคมนาคมสำคัญ เพื่อรวบรวมสินค้าส่งให้รัฐใหญ่ ความคิดดังกล่าวนี้ทำให้บรรดาชนเผ่าที่เคยกระจัดกระจายอยู่ตามหุบเขาที่รวมตัวเป็นชนชาติตามพื้นที่ที่รับรู้ในตำนานว่า“ประเทศ” แต่บางกลุ่มบางพวกโน้มเข้าสังกัดรัฐใหญ่น้อย แล้วมีชื่อเรียกสังกัดตัวเอง คือ พุกามประเทศ (พม่า), รามัญประเทศ(มอญ) กัมพูชาประเทศ(กัมพูชา) มลายูประเทศ(มลายู) สยามประเทศ(ไทยพากตะวันตก) กัมพูชาประเทศ(ไทยพากตะวันออก) และน่าจะมีส่วนลาวประเทศ(ลาว)ด้วย แต่ยังไม่พบชื่อนี้

การเมืองการปกครองแบบเครือญาติ

ผู้คนบริเวณประเทศไทยยุคนี้ยังไม่เรียกตัวเองว่า “คนไทย” แต่มีการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนจากที่สูงและที่ราบลุ่มในท้องถิ่นต่างๆ เข้ามาตั้งหลักแหล่งบ้านเมืองตามเส้นทางการค้าที่เกิดขึ้นภายใน ทำให้เกิดชุมชนบ้านเล็กเมืองน้อยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป บางแห่งรวมตัวกันเป็นรัฐเอกเทศมีขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง แต่ไม่รวมเป็นอาณาจักรที่มีศูนย์กลางแห่งใดแห่งหนึ่งเหมือนพุกามกับกัมพูชา

การไม่รวมกันเป็นอาณาจักรที่มีศูนย์กลางทางการเมืองที่ใดที่หนึ่งอย่างแท้จริง ทำให้เจ้าผู้ครองรัฐแต่ละแห่งสร้างความสำคัญให้แก่ตัวเอง โดยการสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติอันเกิดจากการแต่งงานแล้วเคารพนับถือเป็นพี่น้อง ผู้ใหญ่ผู้น้อย มีคำอธิบายของอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม อยู่ในหนังสือสยามประเทศ(พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2534) เช่น ไตมเหสีเป็นราชธิดาของกษัตริย์อีกรัฐหนึ่ง หรือไม่ก็จัดให้มีการแต่งงานระหว่างลูกหลานของแต่ละฝ่ายขึ้น กษัตริย์องค์ใดที่มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกษัตริย์ในรัฐอื่นๆ หรือกับเจ้าเมืองสำคัญ ก็มีกลุ่มเครือญาติสนับสนุนมาก นับว่าเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเมืองมาก โดยเฉพาะผู้ที่อาวุโสแล้วมักจะได้รับการยกย่องนับถือ ทั้งๆ ที่เขตแดนที่ปกครองมีขนาดเล็กกว่ารัฐอื่นๆ กษัตริย์ผู้ปกครองรัฐบางองค์ก็แสวงหาความสำคัญด้วยการทะนุบำรุงพระศาสนา ก่อสร้างศาสนสถาน สร้างชนบทประเพณี พิธีกรรมและระบบความเชื่อขึ้นใหม่ แล้วเผยแพร่ให้

เป็นที่ยอมรับกันในบรรดารัฐและบ้านเมืองที่มีความสัมพันธ์ขึ้น

ส่วนใหญ่แล้วศิลปวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นใหม่นั้นก็คือการนำเอาของจากภายนอกที่เป็นที่ยอมรับกันมาช้านานมาปรุงแต่งขึ้นใหม่กับของเดิมที่มีอยู่แล้วในบ้านเมือง ทำให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่ขึ้น เพราะฉะนั้นศิลปวัฒนธรรมของบ้านเมืองแต่ละรัฐแต่ละแคว้นจึงมักมีการนำเอาของจากบ้านเมืองที่ได้รับการยกย่องว่ารุ่งเรืองเป็นแบบฉบับให้เอาเยี่ยงอย่างได้เข้ามา เช่น หลัง พ.ศ. 1500 ลงมา กรุงกัมพูชาทางตะวันตกก็ดี กรุงพุกามทางตะวันตกก็ดี เมืองลังกาและชวาทางใต้ก็ดี ล้วนเป็นแหล่งอารยธรรมทางศาสนาและศิลปวัฒนธรรมทั้งสิ้น

จากรูปแบบทางพฤติกรรมของกษัตริย์และเจ้าเมืองในบรรดารัฐต่างๆ ในประเทศไทยดังกล่าวมานี้ ทำให้เห็นได้ว่าไม่ทำให้รัฐใดรัฐหนึ่งหรือเมืองใดเมืองหนึ่งสามารถมีอำนาจเป็นใหญ่กว่าใครๆ ได้อย่างมีการสืบเนื่อง จนรวมกันเป็นอาณาจักรได้

ความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์องค์ใดหรือรัฐใดนั้น มักเกิดขึ้นชั่วคราวในสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์อยู่ หากสิ้นลงไปเมื่อใดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและการเมืองขึ้นทันที ถ้าหากผู้ที่เป็นรัชทายาทไม่อาจควบคุม หรือประนีประนอมกับเครือญาติของตนได้ ก็อาจจะเกิดการขัดแย้งกันในเรื่องการแย่งความเป็นใหญ่ได้ ผลที่ตามมาก็คือ เมื่อใด รัฐใด ที่เคยได้รับการยกย่องว่ามีอำนาจก็อาจเปลี่ยนไปเป็นเมืองอื่นหรือรัฐอื่นได้

ขอมเข้าสองฝั่งโขง-ชี-มูล

ตั้งแต่ พ.ศ. 1500 เป็นต้นไป รัฐกัมพูชาจะขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเครือญาติจากทะเลสาบกับพูชาผ่านที่อกเขาพนมดงรัก เข้าสู่ลุ่มน้ำมูล-ชี ในดินแดนอีสานอันเป็นแหล่งเดิมของบรรพบุรุษ มีศูนย์กลางอยู่เมืองพิมาย(อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา) แล้วค่อยๆ ขยายออกไปจนตลอดสองฝั่งโขงในเขตลาว เช่น รัฐเวียงจันทน์(หรือ“เสียมกุก”) ต่อไปข้างหน้า

บ้านเมืองและรัฐเอกราชในอีสานและลาว เรียกคนชั้นสูงในวัฒนธรรมกัมพูชาอย่างยกย่องว่า“ขอม”ต่างก็ยกย่องเป็นเครือญาติพี่น้องผู้ใหญ่ผู้น้อยกับรัฐทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น ละโว้ ฯลฯ

รัฐละโว้-อโยธยาศรีรามเทพนคร

ครั้นหลัง พ.ศ. 1600 การค้าสำเภากับจีนหนาแน่นมากขึ้นแต่เส้นทางคมนาคมทางน้ำโดยเฉพาะแม่น้ำลพบุรีคับแคบและอยู่ห่างไกลปากน้ำอ่าวไทยที่โคลนตมถมทับย่นลงไปมากกว่าแต่ก่อน ดินดอนเกิดขึ้นกว้างขวาง รัฐละโว้จึงย้ายศูนย์กลางมาอยู่ลำน้ำเจ้าพระยาบริเวณที่สบกันของลำน้ำลพบุรี-ป่าสัก แล้วสถาปนาเมืองมีนามศักดิ์สิทธิ์ว่าอโยธยาศรีรามเทพนคร (ที่ต่อไปข้างหน้าจะเป็นกรุงศรีอยุธยา) ขณะเดียวกันก็อุดหนุนให้เกิด

รัฐสุโขทัยชั้นทางตอนบน บริเวณลุ่มน้ำยม-น่าน แล้วเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกับบ้านเมืองและรัฐสองฝั่งโขง-ชี-มูล

ด้วยเหตุที่กรุงศรีอยุธยา หรืออโยธยาศรีรามเทพนคร เป็นรัฐสืบเนื่องจากละโว้ในวัฒนธรรมกัมพูชา มีชื่อเรียกว่าขอม(หรือเขมร) ใช้ภาษาเขมรในราชสำนักสืบมาก่อนนานมาก เลยส่งผลให้ภาษาเขมรเป็นราชาศัพท์ในราชสำนักกรุงศรีอยุธยา แล้วใช้อย่างยกย่องสืบจนทุกวันนี้

ภาษา-อักษร

ภาษาพูดของผู้คนทั้งภาคพื้นแผ่นดินใหญ่สุวรรณภูมิกับบริเวณหมู่เกาะเป็นภาษาร่วม แต่แตกต่างกันเล็กน้อยตามพื้นถิ่นภูมิประเทศ โดยมีภาษากลางใช้สื่อสารทางการค้า 2 เขตใหญ่ๆ คือ ภาษาตระกูลไทย-ลาว ของดินแดนภายในและภาษาตระกูลชวามลายู ของดินแดนภาคพื้นทวีปริมทะเลและหมู่เกาะ

นับแต่ พ.ศ. 1500 เป็นต้นไป อักษรทางศาสนาที่รับจากอินเดียใต้(ทมิฬ)ตั้งแต่แรก จะคลี่คลายไปจนมีลักษณะเฉพาะของรัฐพื้นเมืองอย่างน้อย 3 แบบ คือ

อักษรมอญ ใช้ในรามัญประเทศทางรัฐพุกาม

อักษรเขมร ใช้ในกัมพูชาประเทศทางรัฐกัมพูชา แต่บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาเรียก**อักษรขอม**

อักษรกวิ ใช้ในมลายูประเทศทางใต้ถึงมาเลเซีย

อีกราว 200-300 ปีข้างหน้า ถึงจะมี**อักษรไทย**ที่ได้แบบจากอักษรเขมรและอักษรมอญ ฯลฯ

หลัง พ.ศ. 1700

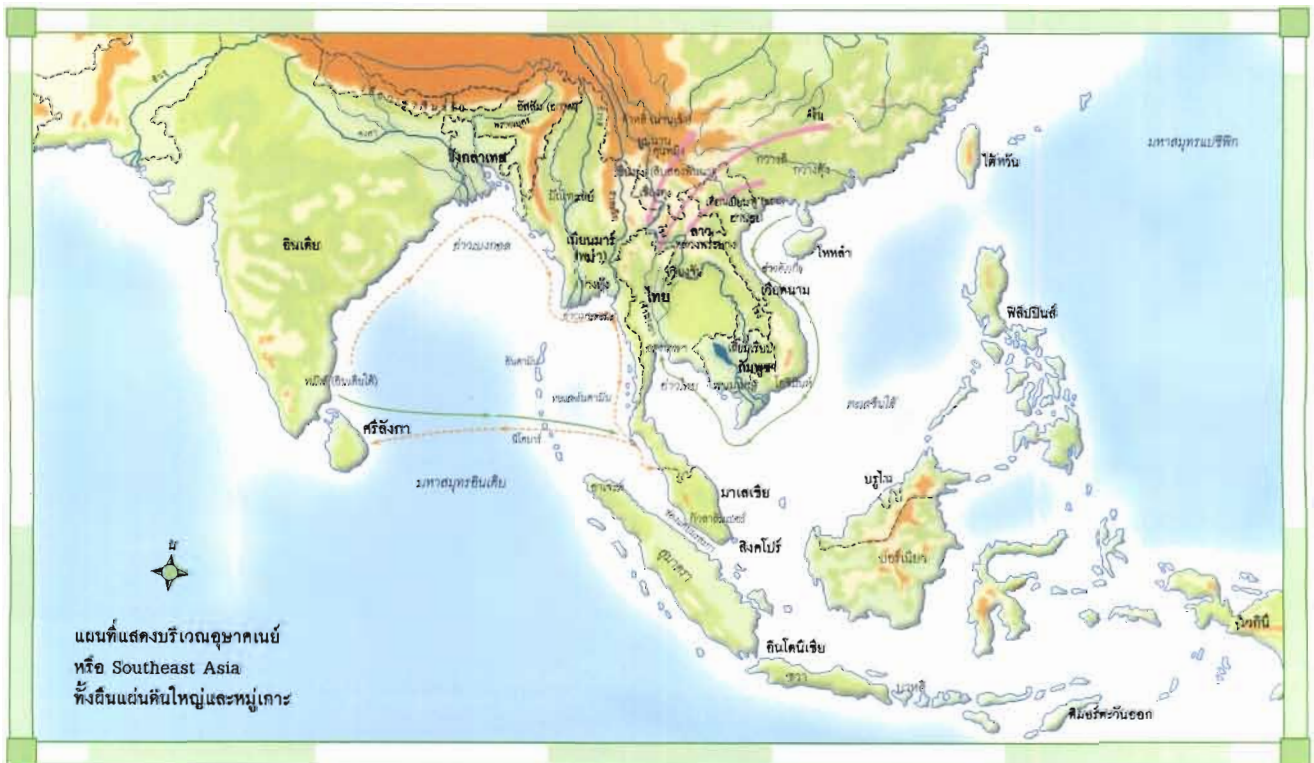
ศาสนาवलชน ภาษากลาง สำเภาจิน กระตุ้นให้มี ราชอาณาจักรสยาม แห่งแรก เริ่มมี อักษรไทย และ คนไทย

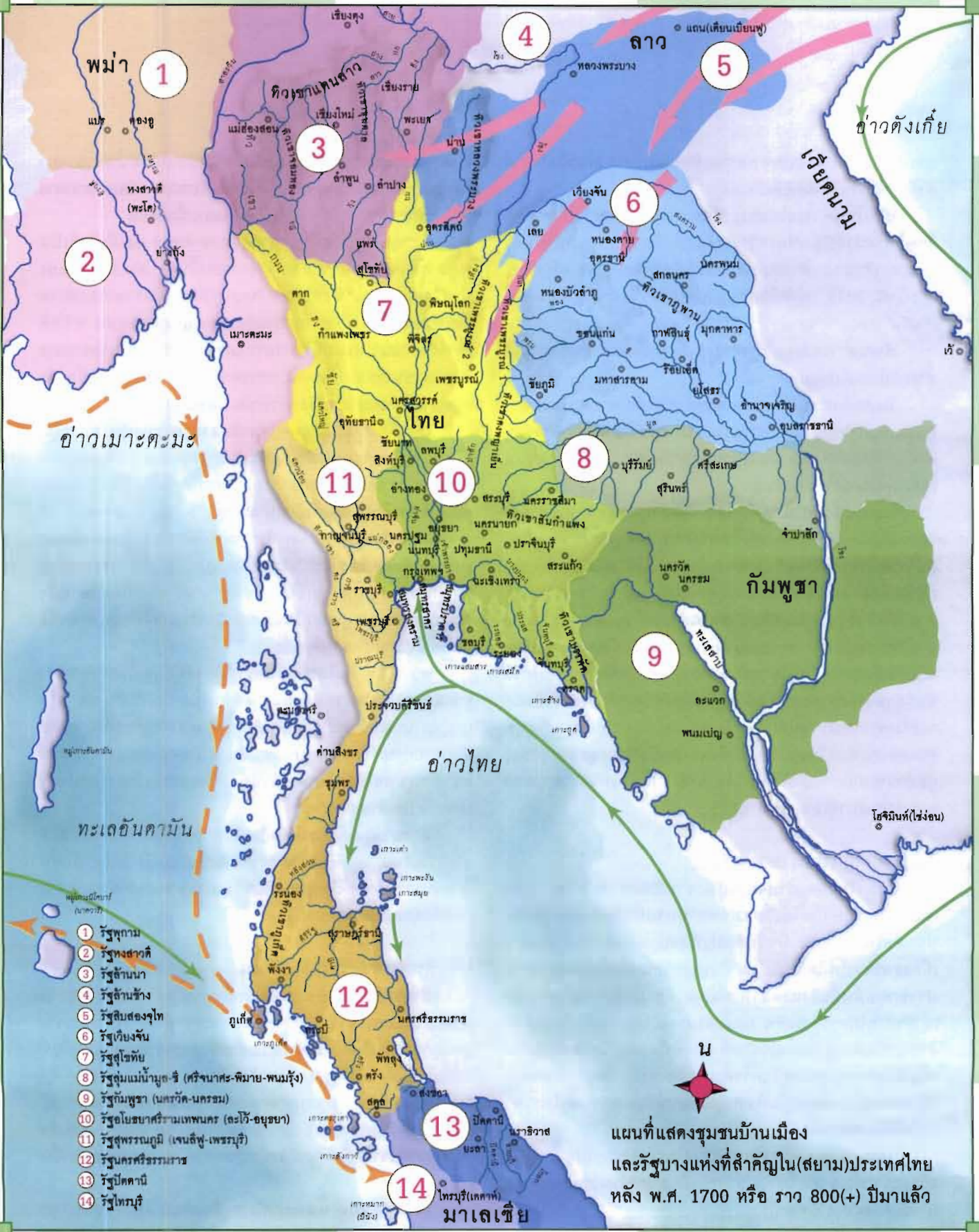
พลังสำคัญที่ผลักดันกระตุ้นให้มีราชอาณาจักรสยามแห่งแรก, มีอักษรไทยครั้งแรก, แล้วมีคนไทยอย่างแท้จริง เมื่อหลัง พ.ศ. 1700 คือพลัง 3 อย่าง ได้แก่ ศาสนามวลชน, ภาษากลาง, และ สำเภาจิน

ศาสนามวลชน ได้แก่พระพุทธศาสนา(ลัทธิเถรวาท)และศาสนาอิสลาม(แพร่หลายถึงรัฐปัตตานีตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2000) ภาษากลาง ได้แก่ภาษาไทยและภาษามลายู สำเภาจิน คือเรือเดินสมุทรของจีน

พุทธ, อิสลามคือศาสนามวลชน

ศาสนามวลชน ได้แก่ พระพุทธศาสนาเถรวาทสำนักลังกา และศาสนาอิสลาม มีคำอธิบายของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ว่า ความแตกต่างที่สำคัญของศาสนาทั้งสอง ก็คือแพร่กระจายไปถึงคนธรรมดาแม้ในชนบทห่างไกล เพราะมีผู้สอนศาสนาที่เป็นพระภิกษุหรือเป็นผู้รู้ที่เข้าไปถึงหมู่บ้าน หรือจัดตั้งองค์กรทางศาสนาในหมู่บ้านโดยตรง จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการประสานสังคมที่มีความหลากหลายให้ลงรอยกันได้โดยไม่เคยปรากฏมาก่อน

แผนที่แสดงชุมชนบ้านเมือง และรัฐบางแห่งที่สำคัญใน(สยาม)ประเทศไทย หลัง พ.ศ. 1700 หรือ ราว 800(+) ปีมาแล้ว

มาเลเซีย

บทบาทของผู้ปกครองในฐานะผู้ปกป้องคุ้มครองศาสนายังมีความสำคัญทางการเมืองมากขึ้น

เมืองใหญ่ๆ ภายใต้พระราชอำนาจกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนาที่มีชื่อเสียงกว้างไกล(เหยียดเดียวกับก่อนหน้านี) ดึงดูดเอานักศึกษาจากดินแดนห่างไกลให้เข้ามาเรียนรู้ เช่น ศรีอยุธยา, เชียงใหม่, ละโว้, กรุงศรีอยุธยา, นครศรีธรรมราช และปัตตานี เป็นต้น

พัฒนาการขององค์กรศาสนาพุทธสำนักลังกากับอิสลามในประเทศไทยแตกต่างกัน

ในเขตที่พระพุทธศาสนาแพร่หลาย องค์กรศาสนารับการอุปถัมภ์และปกป้องโครงสร้างอำนาจภายในของตัวจากพระราชอำนาจเสียจนกระทั่งกษัตริย์ของรัฐต่างๆ สามารถควบคุมดูแลองค์กรคณะสงฆ์ได้ในระดับสูง

ตรงกันข้ามกับเขตที่ศาสนาอิสลามแพร่หลาย ศาสนาอิสลามไม่มีองค์กรศาสนาที่เป็นทางการ แต่ครูสอนศาสนาและผู้นำศาสนาอาจสร้างเครือข่ายของตนเองขึ้นได้ เช่น ศิษย์ของครูผู้มีชื่อเสียงอาจตั้งสำนักศึกษาของตนเองขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยต่างก็ถือว่าร่วมอยู่ในเครือข่ายของสำนักศึกษาศูนย์กลางของอาจารย์ ครูและผู้นำทางศาสนาได้รับการอุปถัมภ์โดยตรงจากชาวบ้าน(เหมือนพระภิกษุในชนบทของเขตพระพุทธศาสนา แม้กระนั้นก็ยังต้องอิงอาศัยแหล่งเรียนรู้จากศูนย์กลางการศึกษาซึ่งอยู่ภายในพระบรมราชูปถัมภ์อยู่ดี) จึงไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสุลต่าน ในหลายครั้งก็มีบทบาทเป็นผู้ถ่วงดุลอำนาจของผู้มีอำนาจทางการเมืองด้วย ไม่ว่าจะเป็นสุลต่านหรืออำนาจของคนนอกศาสนาที่เข้ามายึดครอง

ไทย, มลายู เป็นภาษากลาง

ภาษาไทยและภาษามลายู อาจารย์นิธิอธิบายว่าในช่วงเวลาเดียวกันนี้ภาษาไท-ไตเริ่มแพร่หลายมากขึ้นในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่สุดน่าจะเป็นการค้าภายในเนื่องจากพวกไท-ไตตั้งภูมิลำเนาในหุบเขาขนาดเล็กมาก่อน เมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นจึงผลิตอาหารไม่พอ ต้องพึ่งพิงการค้าทางไกลเข้ามาช่วยในการดำรงชีพ ฉะนั้นจึงน่าจะมียุทธศาสตร์มากในการค้าภายในซึ่งเพียงพอเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ และทำให้ภาษาไท-ไตกลายเป็นภาษากลางอย่างน้อยก็ในการค้าภายใน ประชาชนที่มีชาติพันธุ์อันหลากหลาย ทั้งที่อยู่ในที่ราบลุ่มหรือบนที่สูง พอจะเข้าใจภาษาไทย-ไตได้ในระดับหนึ่ง

ส่วนภาษามลายูคงจะแพร่หลายในวงการค้าของภูมิภาคอยู่แล้ว เพราะประชาชนที่พูดภาษามลายูมีบทบาทในการค้าทางทะเลมาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์

ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาสำนักลังกาคัดสินใจใช้ภาษาไทย

เป็นภาษากลางสำหรับการเผยแผ่ อย่างน้อยในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทั้งตอนบนและตอนล่าง จึงยิ่งทำให้ภาษาไทยกลายเป็นภาษากลางของคนหลากหลายชาติพันธุ์ในดินแดนแถบนี้มากขึ้น

ในอยุธยา ราชสำนักอาจใช้ภาษาเขมร แต่เมื่อไรที่เป็นเอกสารสำหรับอ่านกันในวงกว้างกว่าชนชั้นสูง เช่น โองการแช่งน้ำหรือกฎหมายหรือจารึกแสดงบุญบารมีของผู้สร้างศาสนสถานก็ใช้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวกับศาสนาด้วย เช่น จารึกที่เกี่ยวกับศาสนา รวมไปถึงวรรณกรรมศาสนา เช่น มหาชาติคำหลวง เป็นต้น เช่นเดียวกับเวียงจันทน์, หลวงพระบาง และเชียงใหม่ ซึ่งผลิตกฎหมายในระยะเริ่มต้นด้วยภาษาไทย-ไตเช่นกัน

เช่นเดียวกับผู้เผยแผ่ศาสนาอิสลาม เพราะภาษามลายูถูกใช้อย่างกว้างขวางอยู่แล้ว ภาษามลายูจึงถูกนำมาใช้สำหรับการเผยแผ่ศาสนาเช่นกัน วรรณกรรมทางศาสนาซึ่งเขียนในระยะแรกๆ แม้แต่ที่เขียนในรัฐที่ไม่ได้ใช้ภาษามลายูก็ยังเป็นภาษามลายู

ความสัมพันธ์กับศาสนาใหม่นี้ทำให้สถานะของภาษาทั้งสองสูงขึ้นในสังคม เพราะภาษาทั้งสองถูกนำไปใช้เขียนวรรณกรรมหลากหลายประเภทมากขึ้นนอกจากศาสนา จนทำให้ภาษาอื่นๆ ในคาบสมุทรมลายูและในดินแดนที่เป็นประเทศไทยถูกภาษาทั้งสองเข้าไปแทนที่ในแทบทุกเรื่อง

ความเป็น“คนไทย”มีขึ้นคราวเดียวกับอักษรไทยที่ดัดแปลงจากอักษรขอม(เขมร) แล้วคนบางกลุ่มเรียกตัวเองว่าคนไทย หรือถูกผู้มีอำนาจเหนือกว่ากำหนดให้เรียกตัวเองว่าคนไทยก็ได้ แต่คนอีกหลายกลุ่มเรียกตัวเองเป็นอย่างอื่น เช่น ลาว, มอญ, เขมร, จาม, มลายู ฯลฯ คนในล้านนาและล้านช้าง เรียกตัวเองว่าลาว คนในรัฐปัตตานีเรียกตัวเองว่ามลายู

ศาสนามวลชนที่เหมือนกัน และการร่วมใช้ภาษากลาง ที่ใช้เดียวกันเช่นนี้ ทำให้เกิดภาพของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้นในหมู่ประชากร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอย่างสูง

เรือเดินสมุทร เรียกสำเภากิน

สำเภากิน เริ่มเข้ามามีบทบาทในการค้าทางทะเลมากขึ้น มีคำอธิบายของอาจารย์นิธิว่าคุณลักษณะของสำเภากินคือมีระวางบรรทุกสูง และโดยเปรียบเทียบแล้วแข็งแรงกว่าสำเภากินชนิดอื่นที่ใช้กันในทะเลจีนและมหาสมุทรอินเดียในช่วงนั้น ผลก็คือทำให้สินค้าที่กินระวางบรรทุกสูงสามารถส่งไปยังแดนไกลได้มากขึ้น แม้ว่าการค้าสินค้าพุ่มเพื่อขายยังมีความสำคัญในการค้าสืบมา แต่สินค้าที่กินระวางบรรทุกก็เข้ามามีสัดส่วนในการค้าทางทะเลเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ในดินแดนที่เป็นประเทศไทย ซึ่งเคยเป็นผู้ผลิตของป่าที่สำคัญแห่งหนึ่งมาก่อนแล้ว ก็สามารถป้อนของป่าแก่การค้าทาง

ทะเลได้หลากหลายชนิดมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าที่กินระหว่างบรรทุก เช่น ไม้ฝาง, หนังสัตว์, อาหาร, ผลแร่ ฯลฯ เป็นต้น

ฉะนั้นการค้าทางบก(ที่อาศัยเส้นทางน้ำร่วมด้วย) น่าจะขยายตัวขึ้นพร้อมกันกับความแพร่หลายของสำเนาเงิน เป็นผลให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์กลางของเส้นทางการค้าภายใน เช่น เชียงใหม่, แพร่, น่าน, สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย, พิษณุโลก, กำแพงเพชร, นครพนม, โคราช ฯลฯ ตั้งตัวขึ้นเป็นศูนย์กลางการค้าภายใน มีประชากรอพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนามากขึ้น และประสบความสำเร็จเรื่องมั่งคั่งในระดับหนึ่ง

ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นแรงผลักดันให้รัฐที่สามารถติดต่อค้าขายทางทะเลได้โดยตรง ซึ่งตั้งอยู่ชายฝั่งหรือใกล้ชายฝั่ง ขยายอำนาจไปดูดซับสินค้าของป่าเหล่านี้ ฉะนั้นจะมีรัฐเอกราชขนาดเล็กเกิดขึ้นแล้ววิ่งรอยไปรวมกับรัฐใหญ่กว่าในระยะนี้ด้วย เช่น รัฐเพชรบุรี(ทางลุ่มน้ำเพชรบุรี), รัฐเจนสีฟู(ทางลุ่มน้ำท่าจีนตอนบนแถบชัยนาท) ฯลฯ รวมเป็นรัฐสุพรรณภูมิมีศูนย์กลางอยู่เมืองสุพรรณบุรี ได้ซื้อสืบเนื่องจากสุวรรณภูมิตั้งแต่ยุคต้นนั่นเอง

รัฐที่มีภูมิประเทศเอื้อต่อการมีฐานการเกษตรที่เข้มแข็ง ย่อมสามารถรวบรวมประชากรได้มากกว่า ในที่สุดก็ขยายอำนาจออกไปควบคุมศูนย์กลางการค้าภายในที่อยู่ตอนบนได้ และขยายอำนาจไปควบคุมเมืองท่าในคาบสมุทรหลาย เพื่อป้องกันการแข่งขัน และผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการค้าทางทะเลของตน ไม่ว่ารัฐนั้นจะตั้งอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างหรือในลุ่มน้ำอิรวดี-สาละวินตอนล่างก็ตาม

หลัง พ.ศ. 2000

กรุงศรีอยุธยา ศูนย์กลางการค้านานาชาติ

เรียกประเทศว่า *เมืองไทย* เรียกตัวเองว่า *คนไทย*

ราชอาณาจักรสยาม(แห่งแรก) เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติ และมีนามราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการว่า **กรุงเทพมหานครศรีอยุธยา** หมายถึงบ้านเมืองศักดิ์สิทธิ์สืบเนื่องจาก“ทวารวดี” มีศูนย์กลางอยู่พระนครศรีอยุธยา แล้วเรียกกันย่อๆ ว่าอยุธยา(แปลว่าไม่แพ้ หมายถึงชนะ) หรือสยาม แต่มีชาวสยามส่วนหนึ่งเรียกตัวเองอย่างมั่นใจว่าคนไทย

ราชอาณาจักรสยามเกิดจากการรวมกันของรัฐใหญ่ 2 แห่ง คือ รัฐละโว้(ลพบุรี) อยู่ปากตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา กับ รัฐสุพรรณภูมิ(สุพรรณบุรี) อยู่ปากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่มีชื่อในตำนานว่าสยามประเทศ มีขอบเขตกว้างขวางเชื่อมโยงตั้งแต่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาถึงลุ่มน้ำโขง

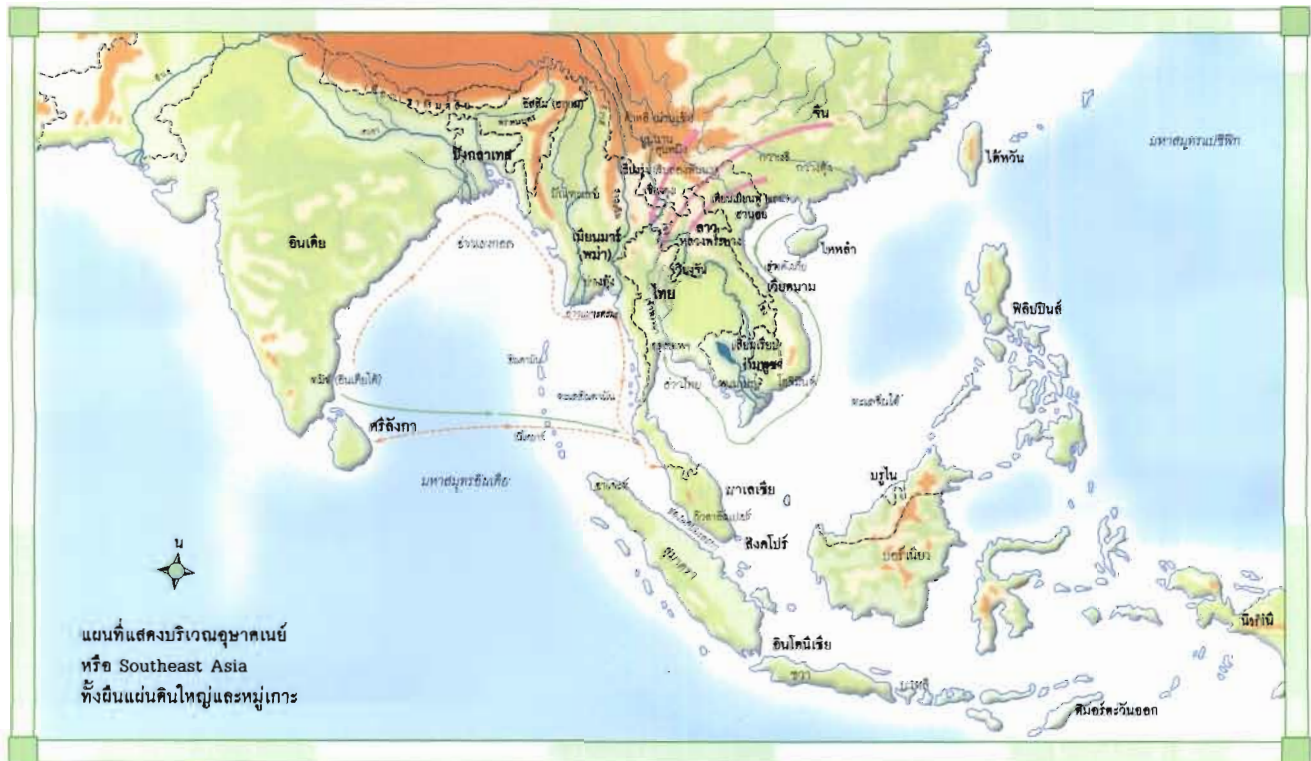
นอกจากนั้นราชอาณาจักรสยามยังผนวกรัฐเล็กๆ เข้ามารวม

เช่น รัฐสุโขทัย รัฐเพชรบุรี จนถึงรัฐนครศรีธรรมราช ฯลฯ โดยมีเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลาง รวบรวมบ้านเล็กเมืองน้อยบริเวณสองฝั่งโขงกับมูล-ชี สบกัน เช่น เมืองพิมาย เมืองพนมรุ้ง เมืองโคตรตะบอง เมืองเรอแตว ฯลฯ

แต่รัฐล้านนาทางเหนือสุด กับรัฐปัตตานีทางใต้สุด เป็นรัฐเอกราชอยู่นอกราชอาณาจักรสยามแห่งแรกนี้

ยุคสมัยของการค้า

ภูมิภาคอุษาคเนย์หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นท่าเล การค้าตลอดมา อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ อธิบายความเคลื่อนไหวของการค้าตั้งแต่ราว พ.ศ. 2000 (ในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม พ.ศ. 2549) ว่านับตั้งแต่หลัง

พ.ศ. 2000 เป็นต้นมา การขยายตัวของการค้าของชาวยุโรป เข้ามาเอเชียโดยตรง เพิ่มปริมาณของการค้าและพ่อค้าทั้งภายใน ภูมิภาคด้วยกัน, ระหว่างภูมิภาคกับประเทศอื่นในเอเชีย และ ระหว่างภูมิภาคกับยุโรป

การค้าทางทะเลนำความมั่งคั่งมาสู่เมืองท่าอย่างมาก แต่ทำให้เกิดผลกระทบสำคัญต่อบ้านเมืองในดินแดนประเทศไทย อย่างน้อย 2 เรื่อง คือ

ผลกระทบอย่างแรก คือความขัดแย้งกันระหว่างศูนย์อำนาจ ใหญ่ๆ ที่เป็นเจ้าของเมืองท่า หรือระหว่างศูนย์อำนาจใหญ่กับเมือง ท่าขนาดย่อมลงมา เพราะมีการอพยพของประชากรเข้าไปยัง เมืองท่าต่างๆ ที่มีการค้ารุ่งเรืองจำนวนมาก จึงทำให้เมืองท่าเหล่านี้ มีกำลังพอจะต้านทานการบุกรุกเข้ามายึดครองของศูนย์อำนาจ ขนาดใหญ่ได้

ดังกรณีตัวอย่างของอยุธยา กับปัตตานี หรือระหว่างอยุธยา กับจันทบุรี (พนมเปญ) เป็นต้น

ผลกระทบอย่างที่สอง คือวัฒนธรรมที่หลั่งไหลตามกระแส การค้าจากแดนไกลเข้าไปสู่รัฐที่มีการค้าทางทะเลโดยตรง เพิ่ม ความหลากหลายมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีประชากรจากแดน ไกลอพยพเข้ามาสู่รัฐที่มีการค้าทางทะเลโดยตรงหลากหลายชาติ มากขึ้นไปอีก ที่สำคัญคือ จีน, อาหรับ, อินเดีย, ญี่ปุ่นและยุโรป

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือเครื่องราชูปโภคและฉลองพระองค์ ตามประเพณีของพระมหากษัตริย์ไทยนั้น หากพิจารณาแต่ละชั้น ก็เห็นต้นกำเนิดที่หลากหลายมาก และส่วนใหญ่ก็รับเข้ามาใน สมัยนี้ ทั้งนี้ยังไม่รวมพูดถึงปราสาทราชวังและวัดวาอารามในกรุง ศรีอยุธยา และหัวเมืองใหญ่ การสร้างป้อมปราการก่ออิฐ ราว ปูนและปืนใหญ่ ตลอดจนบรรยากาสทางสังคมโดยทั่วไปของเมือง ที่เป็นตลาด ล้วนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากยุคสมัยนี้ทั้งสิ้น

อำนาจล้นเหลือของศูนย์กลางการค้า

ความมั่งคั่งและกำลังของศูนย์กลาง เช่น อยุธยามีเพิ่มขึ้น จากความเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยนี้เป็นอย่างยิ่ง จนทำให้โดย เปรียบเทียบแล้วอยุธยามีอำนาจเหนือหัวเมืองอย่างล้นเหลือ ระบบ ราชการซึ่งเริ่มพัฒนาขึ้นก่อนหน้าจะเข้าสู่ยุคสมัยนี้ ทำให้อยุธยา มีความสามารถในการควบคุมหัวเมืองของตนได้มั่นคงมากขึ้น แม้ จะเกิดความวุ่นวายทางการเมืองในส่วนกลางหลายครั้ง อยุธยาก็ ยังสามารถรักษาหัวเมืองของตนไว้ได้สืบมา

ความมั่งคั่งดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะศูนย์อำนาจขนาดใหญ่ที่สามารถทำการค้าทางทะเลได้โดยตรงเท่านั้น ศูนย์อำนาจ ที่อยู่ส่วนในของแผ่นดินซึ่งไม่อาจทำการค้าทางทะเลได้โดยตรง แต่ไม่ถูกรอบงำจากศูนย์อำนาจอื่น ก็อาจหาประโยชน์จากยุคสมัย ของการค้าได้เช่นกัน เช่น เวียงจันทน์(ลาว) ในยุคสมัยนี้ก็ประสบความสำเร็จ

มั่งคั่งและมีกำลังอำนาจที่ทัดเทียมกับศูนย์อำนาจใหญ่อื่นๆ **จันทบุรี** (กัมพูชา)เคยเป็นศูนย์การค้าสำคัญในช่วงหนึ่ง

รัฐเล็กตามชายฝั่งอาจทำการค้าได้เองโดยตรง เช่น ปัตตานี และสงขลา ซึ่งต่างประสบความสำเร็จในการป้องกันตนเองจาก การครอบงำของอยุธยา ผิดจากศูนย์อำนาจในอดีตทางลุ่มน้ำเจ้า พระยาตอนกลางและตอนเหนือ ต่างตกอยู่ภายใต้การครอบงำของ อยุธยาหรือหงสาวดี-อังวะ ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากยุคสมัย การค้าได้เต็มที่ และเสื่อมถอยกำลังลงตามลำดับ

เรียกตัวเองว่า“คนไทย”

กลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า**คนไทย** แล้วเรียกประเทศของตนว่า **เมืองไทย** มีหลักฐานเก่าสุดอยู่บริเวณที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่รัฐอยุธยาและรัฐสุพรรณภูมิ ถึงรัฐสุโขทัย โดยลักษณะเด่นชัด ที่บอกความเป็นคนไทยคือพูดภาษาไทย เขียนอักษรไทย ล้วนจัด อยู่ในตระกูลภาษาไทย-ลาว

ภาษาพูดมีมาก่อนหลายพันปีหรือมีมาพร้อมกำเนิดคน แต่อักษรไทยเพิ่งมีเมื่อหลัง พ.ศ. 1700 โดยรับแบบแผนจาก **อักษรเขมร**หรือที่รู้จักทั่วไปว่า**อักษรขอม** แห่งรัฐละโว้(ลพบุรี) หมายความว่าแต่เดิมเมื่อตระกูลไทย-ลาว เคลื่อนย้ายมาอยู่ ทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา เริ่มจากราว 3,000 ปีมาแล้ว ปะปนกับ ตระกูลมอญ-เขมร ที่พัฒนาอักษรขึ้นใช้ก่อนจากอักษรปัลลวะ (ทมิฬอินเดียใต้) พวกไทย-ลาวก็ใช้อักษรเขมร แต่เขียนเป็น ภาษาไทย แล้วเรียกอักษรขอมไทย(มีรายละเอียดอยู่ในหนังสือ **อักษรไทย มาจากไหน? ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ ศิลปวัฒนธรรมฉบับ พิเศษ สำนักพิมพ์มติชน พ.ศ. 2548**)

ภาษาไทยยุคแรกๆ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 1700 หรือก่อนมีอักษรไทย จนหลัง พ.ศ. 1700 หรือหลังมี อักษรไทยยุคต้นๆ ยังจัดอยู่ในวัฒนธรรมลาว หรือภาษาลาว เพราะมีหลักฐานประวัติศาสตร์โบราณคดีว่าคนพวกนี้มีบรรพ ชนเป็นลาวตั้งแต่ราว 3,000 ปีมาแล้ว(มีรายละเอียดในหนังสือ **คนไทย มาจากไหน? ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ ศิลปวัฒนธรรมฉบับ พิเศษ สำนักพิมพ์มติชน พ.ศ. 2549 และ “พลังลาว” ชาวอีสาน มาจากไหน? ของสุจิตต์ วงษ์เทศพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2549**)

สอดคล้องกับเอกสารลาลูแบร์ที่เป็นราชทูตจากราชสำนัก ฝรั่งเศสเข้ามากรุงศรีอยุธยาสมัยสมเด็จพระนารายณ์ แล้วจดปาก คำชาวสยามพระนครหรืออยุธยา บอกว่ามีบรรพบุรุษเป็นไทยน้อย คือลาว แล้วยังมีคนอีกพวกหนึ่งเป็น**ไทยใหญ่** ที่ไม่ใช่บรรพชนของ ตน แสดงว่าชาวสยามกรุงศรีอยุธยามีความทรงจำว่าบรรพชน เป็นคนลาว แต่เรียกพวกลาวทั้งหมดว่า**ไทย**เหมือนพวกตน คือ ไทยน้อยกับไทยใหญ่ ส่วนคนในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่สืบมาจากลาว ล้วนเป็น**ไทยสยาม**(มีรายละเอียดอยู่ในหนังสือ**ไทยน้อย ไทยใหญ่**)

ไทยสยาม โดย ศรีศักร วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงษ์เทศ ศิลป
วัฒนธรรมฉบับพิเศษ สำนักพิมพ์มติชน พ.ศ. 2534)

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีบรรพชนสายหนึ่งเป็นลาว ก็คือ
ภาษาลาวยังมีเค้าอยู่ในภาษาไทยในกลุ่มคำซ้อนที่ประกอบด้วย
คำอย่างน้อย 2 คำมารวมกัน คำหนึ่งจะเป็นคำลาว แต่อีกคำหนึ่ง
อาจเป็นมอญหรือเขมรก็ได้(มีรายละเอียดในรายงานการวิจัยเรื่อง
ลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ โดย วัฒนา บุรกลีกร สถา
บันไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2541) ขึ้นอยู่กับ
ความคุ้นเคยใกล้ชิด เช่น

ทองคำ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า gold คำมอญใช้ “ทอง” คำ
เดียวก็เท่ากับ gold ส่วนลาวใช้ “คำ” เท่านั้น, ฝาละมี ฝาคำ
ลาว ละมีเป็นคำมอญ หมายถึง ฝาคือดิน, สิ้นคลอน สิ้นคำลาว
คลอนคำมอญ หมายถึง หลวม ง่อนแง่น, ฟ้อนรำ ฟ้อนคำลาว รำ
เป็นคำเขมร, เต็นระบำ เต็นคำลาว ระบำเป็นคำเขมร, ตั้งจุมก ตั้ง
คำลาว จุมกเป็นคำเขมร ฯลฯ

หลัง พ.ศ. 2300

กรุงธนบุรี-กรุงรัตนโกสินทร์ ราชอาณาจักรสยาม ก่อนสมัยใหม่

บางกอก เป็นชื่อย่านและบ้านเมืองบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ไกล่อ่าวไทย กลายเป็นศูนย์กลางของราชอาณาจักรสยามใหม่ หลังกรุงศรีอยุธยา(ราชอาณาจักรสยามเก่าที่อยู่เหนือบางกอก)ล่มสลายเมื่อ พ.ศ. 2310 แล้วสถาปนารุงธนบุรีขึ้นบริเวณเมืองบางกอกที่มีมาก่อน

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีรวบรวมผู้คนและดินแดนบ้านเมืองห่างไกลให้อยู่ในอำนาจ เช่น ทางเหนือถึงดินแดนล้านนา ทางตะวันออกเฉียงเหนือถึงเวียงจันทน์และสองฝั่งโขง ทางใต้ถึงนครศรีธรรมราชและฝั่งทะเลอันดามัน แต่รัฐปัตตานียังเป็นเอกเทศ

ประเทศไทยก่อนสมัยใหม่

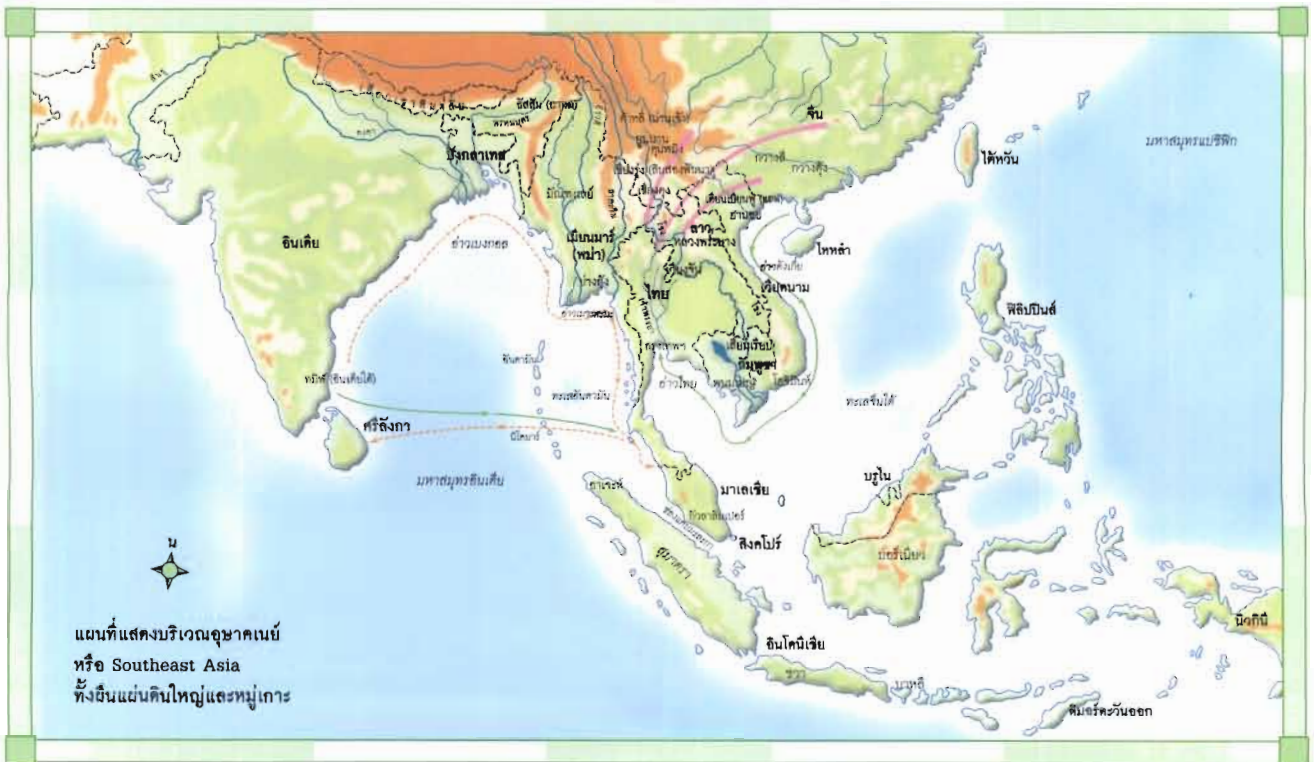
ครั้น พ.ศ. 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

สถาปนารุงรัตนโกสินทร์ขึ้นบริเวณบางกอกที่เรียกกันต่อมาว่ากรุงเทพฯ ขยายดินแดนลงไปครอบครองเมืองปัตตานีและเมืองไทรบุรี เป็นเวลาเดียวกับจักรวรรดิอังกฤษล่าอาณานิคมมาถึงแหลมมลายูและอ่าวเบงกอล

ความเคลื่อนไหวให้มีพัฒนาการบ้านเมืองในยุคนี้ อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ อธิบายไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ (พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม พ.ศ. 2549) ดังต่อไปนี้

แม้ว่ายุคสมัยของการค้าจะสิ้นสุดลงหลัง พ.ศ. 2100 แต่เฉพาะพ่อค้าตะวันตกและญี่ปุ่นเท่านั้นที่ลดปริมาณการค้าของตนกับภูมิภาคอาเซียนลง พ่อค้าจีนและพ่อค้าพื้นเมืองยังคงทำการค้าต่อไป ตลาดสำคัญ กลับมาอยู่ในเอเชียโดยเฉพาะจีน

มีพ่อค้าจีนเข้ามาตั้งภูมิลำเนาในประเทศไทยตามเมืองท่าที่

ค้าขายกับจีนเป็นจำนวนมาก ไม่เฉพาะอยุธยาเท่านั้น แต่รวมถึง บางปลาสร้อย, จันทบุรี, นครศรีธรรมราช, สงขลา และปัตตานี ฯลฯ ด้วย ชนชั้นปกครองตามเมืองท่าเหล่านี้ ได้ประโยชน์จากการค้าทางทะเลไม่น้อย ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในราชการของกรุงศรีอยุธยา และอาจได้ขึ้นเป็นเจ้าของในเมืองท่าเหล่านี้บางเมืองด้วย หรือมีฉันทันทีรับเป็นนายอากรให้แก่รัฐ

ช่วงสมัยนี้มีพัฒนาการทางการเมืองที่สำคัญ ก็คือเกิดการสร้างรัฐศูนย์กลางที่เข้มแข็งขึ้นใหม่ในลุ่มน้ำใหญ่ 3 แห่ง ได้แก่ เว้ (ตอนใต้ของลุ่มน้ำแดง) บางกอก(ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง) และ อังวะ(ลุ่มน้ำอิรวดี) มีการจัดระเบียบภายในให้ศูนย์กลางสามารถควบคุมหัวเมืองและประเทศราชได้รัดกุมขึ้นทั้ง 3 แห่ง กองทัพจากบางกอกยกไปโจมตีแล้วครอบครองรัฐปัตตานี(บริเวณยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล) ได้หมดในยุคนั้นเอง แล้วผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม ชนป็นใหญ่กับเซลลุ่มลายุปัตตานีมุสลิมขึ้นมากกรุงเทพฯ

ทั้ง 3 ศูนย์กลางนี้ ประสบความสำเร็จในการแผ่อำนาจออกไปยังรัฐอิสระหรือกึ่งอิสระที่อยู่รายรอบได้กว้างขวาง เป็นผลให้เกิดสงครามแย่งชิงอำนาจกันระหว่างศูนย์กลางทั้งสามเพื่อแข่งขันอิทธิพลกันในรัฐเล็กๆ เหล่านี้หลายแห่ง เช่น มะริด ตะนาวศรี เชียงใหม่ เวียงจันทน์ พนมเปญ รวมทั้งรัฐมลายูซึ่งบางกอกต้องเผชิญการขยายตัวของจักรวรรดิอังกฤษ

ในประเทศไทย การขยายอำนาจของส่วนกลางเข้าไปยังประเทศราชและหัวเมืองกระทำกันหลายรูปแบบ บางกอกสามารถทำให้การสืบทอดตำแหน่งเจ้าเมืองในประเทศราชต้องอยู่ภายใต้การยินยอมหรือแม้แต่การแต่งตั้งจากส่วนกลางอย่างค่อนข้างเด็ดขาดในหัวเมืองต่างๆ

คนจีนและตลาด

บางกอกกลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของการค้าในทะเลจีนตอนใต้ อาจารย์นิธิธิบายต่อไปว่า แม้บทบาทของการค้าส่งผ่าน(entrepot trade) จะลดความสำคัญลง แต่บางกอกก็เป็นแหล่งรับซื้อสินค้าจากจีนอยู่ไม่น้อย(เพราะเป็นศูนย์ที่กระจายสินค้าเข้าสู่ส่วนในของแผ่นดิน) ในขณะที่เดียวกันก็เป็นแหล่งส่งออกสินค้าซึ่งเป็นที่ต้องการในตลาดจีนที่สำคัญด้วย เช่น น้ำตาล, ของป่า, เครื่องสำเนา, พริกไทย, และข้าวปริมาณไม่สู้มากนัก เป็นต้น

แม้ว่าของป่ายังเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าออก แต่จำนวนของสินค้าที่ต้องผ่านการผลิตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ที่เป็นไปได้เช่นนี้ก็เพราะการอพยพเข้าของชาวจีนจำนวนมากอย่างรวดเร็ว กลายเป็นแรงงานในสังคมที่ไม่มีแรงงานเสรี และเริ่มธุรกิจขึ้นหลายอย่างในสังคมที่ขาดผู้บริหารทางธุรกิจ

นอกจากนี้ชาวจีนยังเริ่มกระจายไปตั้งหลักแหล่งท่ามาค้าขาย

ในหัวเมืองใหญ่ ทั้งที่เป็นเมืองท่า หรือเป็นแหล่งชุมนุม ประชากรหนาแน่น ทั้งเพื่อค้าขายในการค้าทางทะเลและผลิตเหล้าหรือสัมปทานบ่อนการพนัน เป็นแรงงานในท่าเลที่มีการลงทุนทำเหมือง ในขณะที่เดียวกันก็ชอกชอนทะเลหลวงนำเอาตลาดเข้าไปในชนบทห่างไกลบางกอกมากขึ้นเรื่อยมา ฉะนั้นในขณะที่รัฐบาลขยายทางการเมืองของตนออกไปยังหัวเมือง คนจีนก็ได้สร้างตลาดที่มีเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้นไปพร้อมกัน อย่างน้อยก็ในภาคกลางและชายฝั่งภาคใต้ซึ่งการคมนาคมสะดวก

ขุนนางและเจ้านายเข้ามาหาผลประโยชน์จากการค้าอย่างมาก ทั้งเป็นเจ้าของสำเนาเอง, ร่วมทุนกับพ่อค้าจีน, หรือขูดรีดการผลิตสินค้าของจีน การผูกขาดการค้าที่ให้แก่ไรต์อันเป็นนโยบายของรัฐไทยมาแต่โบราณจึงไม่ค่อยมีประโยชน์แก่คลังหลวงนัก

ฉะนั้น อาจารย์นิธิจึงสรุปว่าในความเป็นจริงแล้วนโยบายผูกขาดการค้าของรัฐบาลไทย ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่จริงมานานแล้วก่อนถูกยกเลิกไปในสนธิสัญญาเบาว์ริง เช่นเดียวกับระบบไพร่และทาส ก็เริ่มไม่เหมาะกับการใช้เป็นแรงงานในการผลิตทางเศรษฐกิจซึ่งเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นตามลำดับ

ก่อนจะเป็นรัฐชาติ

การขยายอำนาจของส่วนกลางออกไป เป็นโอกาสให้กลุ่มตระกูลที่ได้ครองหัวเมืองใหญ่ขยายอิทธิพลและผลประโยชน์ของตนเช่นกัน อาจารย์นิธิชี้ว่า เพราะหัวเมืองใหญ่เป็นตัวแทนในการเรียกเก็บ“ส่วย”(แรงงานและสินค้า) จากเมืองที่ขึ้นกับตัวส่งให้บางกอก ฉะนั้นจึงผลักดันให้เจ้าเมืองพากันไปจัดตั้งชุมชนต่างๆ ขึ้นเป็นเมือง แล้วขอให้บางกอกยอมรับว่าเป็นเมืองขึ้นของตน โดยเฉพาะในดินแดนชายขอบ เช่น ในอีสานหรือรัฐมลายู ผลก็คือยิ่งทำให้การขยายอำนาจของส่วนกลางเป็นไปในแนวลึกมากขึ้น (อย่างน้อยก็ในนาม nominally)

ฉะนั้นในช่วงสมัยนี้จึงจะพบว่ามี ความขัดแย้งระหว่างหัวเมืองใหญ่อยู่เสมอ เช่น ระหว่างสงขลากับนครศรีธรรมราช, ระหว่างนครราชสีมา(โคราช)กับเวียงจันทน์ เป็นต้น บางครั้งถึงกับก่อให้เกิดศึกสงครามที่บางกอกอาจมองว่าเป็นการกบฏ ในขณะเดียวกัน การแสวงหาประโยชน์ของเจ้าเมือง จากเมืองที่ขึ้นกับตัวก็อาจทำอย่างรุนแรงเสียจนเจ้าเมืองในประเทศราช หรือดินแดนที่เปิดใหม่เหล่านั้นไม่พอใจจนแข็งเมืองขึ้นจริงๆ ด้วย

ในส่วนประชากรทั่วไป ส่วนใหญ่แล้วยังอยู่ในเศรษฐกิจยังชีพ ถึงมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและแรงงานก็ยังทำในระบบเศรษฐกิจยังชีพ จึงไม่เป็นตลาดใหญ่สำหรับการค้ามากนัก

อย่างไรก็ตามการค้าที่ขยายตัวมากขึ้นก็กระทบต่อประชากรบางส่วน โดยเฉพาะที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมซึ่งเชื่อมโยงกับ

เมืองท่าขนาดใหญ่ พันธะที่มีต่อรัฐคือถูกเกณฑ์แรงงานไปใช้โดยตรงหรือเก็บส่วยส่ง และถูกเกณฑ์ไปรบในช่วงสมัยนี้ซึ่งเป็นยุคสมัยของสงครามและการปราบปรามบ่อยครั้งที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย

รัฐที่เกิดจากศูนย์กลางทั้งสามนี้ อาจารย์นิธิสรุปว่ายังคงเป็นรัฐจารีต แต่เป็นรัฐด่านหน้าที่ต้องเผชิญกับจักรวรรดินิยมตะวันตกในหลัง พ.ศ. 2300 อำนาจที่มีอยู่เดิมถูกแทนที่โดยตรงหรืออ้อมด้วยระบบอาณานิคมซึ่งตะวันตกสร้างขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็กลายเป็นแกนกลางของการรวมตัวกันขึ้นเป็นรัฐชาติในเวลาต่อมา

ก่อนจะเป็นรัฐชาติ มีรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์เกิดขึ้นในครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ 24 หรือหลัง พ.ศ. 2350 แล้วสืบเนื่องไปจนถึง พ.ศ. 2475

หลัง พ.ศ. 2400

รัฐประชาชาติประชาธิปไตย

ยกเลิกชื่อสยาม ใช้ชื่อประเทศไทย

ประเทศไทย เป็นชื่อใหม่ได้จากชื่อชนชาติ“ไทย”พวกเดียว แต่ยกมาใช้แทนชื่อเดิมว่าสยาม(หมายถึงดินแดนที่มีคนหลายหมู่เหล่าหลายเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกัน) เมื่อหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบประชาธิปไตย

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

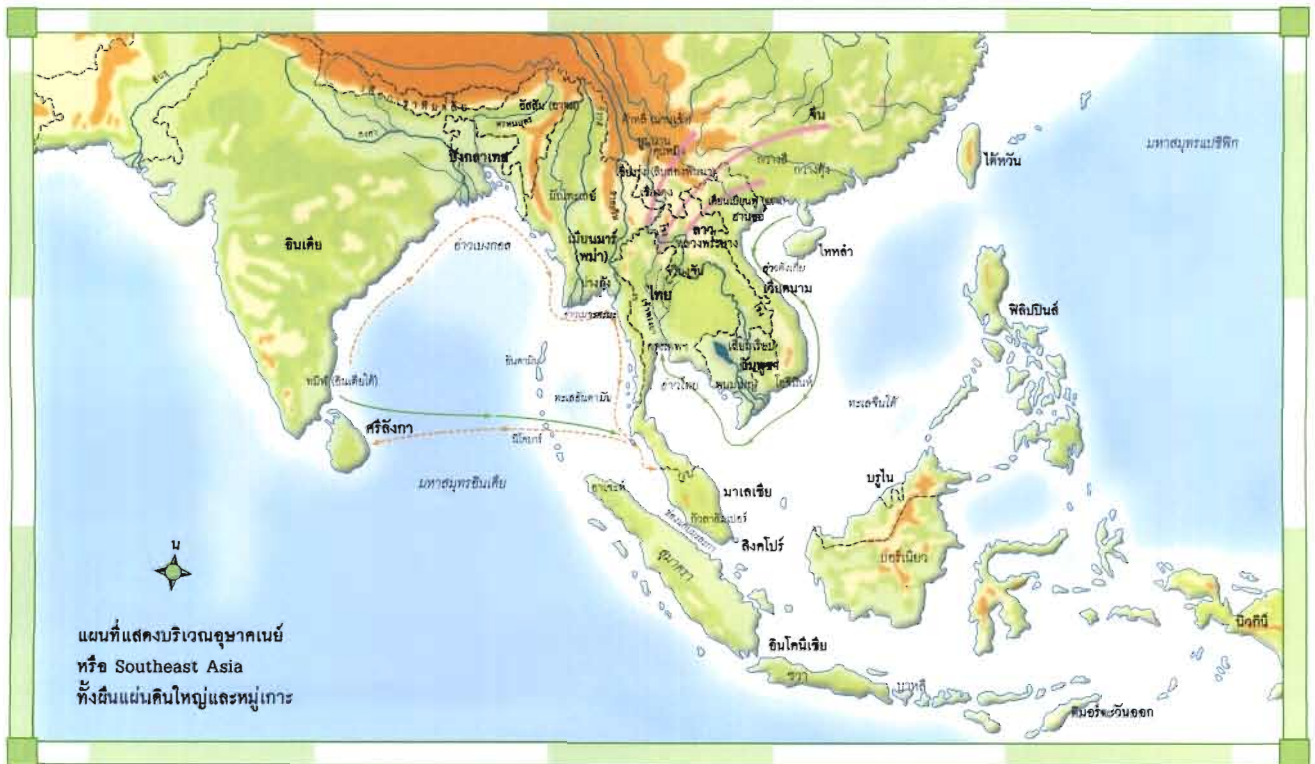
รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสยามเกิดขึ้นในครั้งหลังของพุทธศตวรรษที่ 24 หรือหลัง พ.ศ. 2350 เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนรัฐราชาธิราชไทย

สถานการณ์ดังกล่าวจะสรุปคำอธิบายของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์(จากหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ) ประกอบด้วย 2 ด้าน

คือการขยายตัวของเศรษฐกิจเสรีนิยมซึ่งมีอำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตกผลักดัน(หรือจะมองว่าเป็นการเกิดขึ้นของกระบวนการโลกาภิวัตน์ครั้งที่ 1 ก็ได้) และการที่พระราชอำนาจถูกบดบังด้วยอำนาจของขุนนางส่วนกลางที่สืบตระกูลและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันแน่นหนามากขึ้น ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ช่วยแก้ปัญหาทั้งสองนี้ได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ

ในด้านหนึ่งทอนอำนาจของขุนนางด้วยการรวมอำนาจไว้ภายใต้การกำกับอย่างใกล้ชิดของราชบัลลังก์

อีกด้านหนึ่งคือประนีประนอมกับผลประโยชน์ของมหาอำนาจจักรวรรดินิยมจนสามารถเสริมสร้างและรักษาระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่สร้างขึ้นใหม่ให้มั่นคงได้ แต่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหลายอย่าง

การประนีประนอมกับจักรวรรดินิยมทำให้ต้องเสียดินแดนแล้วปรับปรุงมณฑลเสียใหม่ให้สอดคล้องลงรอยกับจักรวรรดินิยมที่มีอำนาจเหนือดินแดนข้างเคียงโดยรอบ ส่งผลให้ราชอาณาจักรสยามต้องจ้างชาวยุโรปมาสร้างวัดทำแผนที่อย่างยุโรปเป็นครั้งแรก นับเป็นจุดเริ่มต้นให้เห็นรูปร่างประเทศไทย

รัฐประชาชาติ และระบอบประชาธิปไตย

ผู้นำในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์พยายามช่วงชิงการนำกระแสชาตินิยม เพื่อให้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ครอบครองพื้นที่ในความเป็นชาติในฐานะแกนกลางไว้สูงสุด แต่ยังมี ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างสูง จนกระทั่งสมรรถภาพในการนำแทบจะไม่เหลืออยู่เลย เพราะไม่อาจตัดสินใจไปในทางใดทางหนึ่งได้ในเรื่องสำคัญๆ หลายเรื่อง

ในขณะที่ผู้นำปลุกใจให้เสียสละเลือดเนื้อเพื่อปกป้องประเทศชาติ แต่รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์กลับอาศัยอำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตกในการสร้างความมั่นคงแก่ระบอบ แต่แล้วระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ต้องล่มสลายไปด้วยอุตมการณ์ประชาธิปไตยแบบตะวันตก ทำให้เกิดการปฏิวัติ 2475 และกำเนิดรัฐประชาชาติไทยในทางทฤษฎี

รัฐธรรมนูญทำให้ประชาชนไทยเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นครั้งแรก และนับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน หลักการข้อนี้เป็นที่ยอมรับอย่างน้อยโดยทางทฤษฎีเสมอมา

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ตามคำอธิบายของอาจารย์นิธิว่า รัฐประชาชาติไทยถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การขยายตัวของสำนักเรื่องชาติ และความเป็นชาติที่เชื่อมโยงกับชีวิตคน คือประสบการณ์ร่วมกันที่สำคัญของประชาชนไทยในยุคใหม่นี้

สำนักเกี่ยวกับชาติ

การขยายตัวของกระแสความคิดใหม่ รวมทั้งการศึกษาซึ่งไม่เท่าเทียมกันในแต่ละส่วนของประเทศ ฉะนั้น จึงให้ผลต่อประชาชนช้าเร็วและเข้มข้นต่างกัน

ในบรรดาความสำเร็จของคณะราษฎร อาจารย์นิธิชี้ว่า เห็นจะไม่มิ่งใดที่สำคัญยิ่งไปกว่าการขยายการศึกษามวลชน มีการเปิดโรงเรียนใหม่ๆ ไปตามชนบทห่างไกลจำนวนมาก หลัง พ.ศ. 2475 พ.ร.บ. การศึกษาภาคบังคับซึ่งออกในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีผลในทางปฏิบัติเป็นครั้งแรก นอกจากโรงเรียนเป็นผู้สอนความรู้ที่ส่วนกลางเลือกสรรแล้ว โรงเรียนในประเทศไทยยังถูกใช้เป็นสนามสำหรับการรณรงค์เชิงนโยบายของรัฐบาลกลางด้วย ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วพร้อมกัน

ไปกับการขยายตัวของวิทยุกระจายเสียง ซึ่งอยู่ในมือของรัฐบาลแต่ผู้เดียว

รัฐได้ใช้เครื่องมือสื่อสารคมนาคมเหล่านี้ไปในการสร้างสำนึกชาตินิยม แต่น่าเสียดายที่“ชาตินิยม”ของรัฐหลัง 2475 เป็น“ชาตินิยม”เดียวกับของสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นั่นคือไม่ให้ความสำคัญแก่ความเป็นเจ้าของ“ชาติ”ร่วมกันของพลเมืองเท่ากับการทำให้ชาติเข้มแข็งทางการเมืองและเศรษฐกิจภายใต้รัฐบาลกลาง

ฉะนั้น ชาตินิยมไทยจึงไม่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตยแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นเครื่องมือลิดรอนสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน เพื่อบรรลุเป้าหมายของ“ชาติ” ซึ่งไม่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

เพราะสำนึกชาตินิยมที่ไม่เอื้อให้เกิดรัฐประชาชาติที่เป็นประชาธิปไตยเช่นนี้ จึงทำให้ความไม่ลงรอยในความเป็นชาติหลายประการ เช่น ไม่สามารถผนวกเอาชนส่วนน้อยเข้ามาเป็นพลเมืองอันสมบูรณ์ของชาติได้ ความมั่นคงของชาติถูกนิยามให้แคบลงเพียงการสืบทอดระบอบอำนาจที่มีอยู่ ฯลฯ

แรกมีชื่อ“ประเทศไทย”

ประเทศไทย เป็นชื่อใหม่ของราชอาณาจักรสยาม เมื่อ พ.ศ. 2482 อาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อธิบายไว้ (ในหนังสือจากสยามเป็นไทย นามนั้นสำคัญไฉน? ฉบับมติชน พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2548) มีความว่า

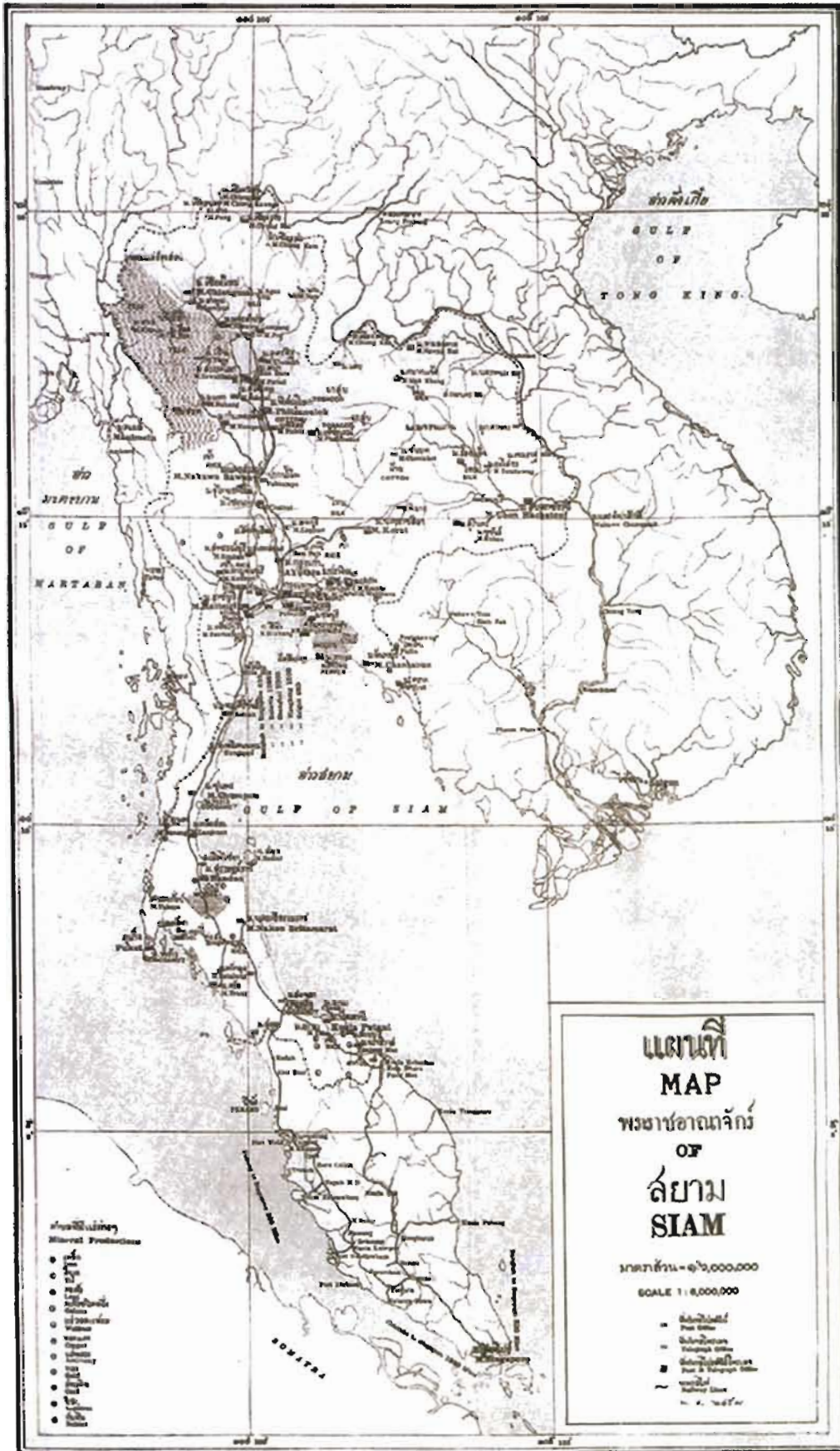
เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2482 ซึ่งเป็นวันครบรอบ 7 ปีของการปฏิวัติ หรือ “การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475” นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม (ยศและบรรดาศักดิ์ในตอนนั้น) นายกรัฐมนตรีวัย 42 ปี ซึ่งดำรงตำแหน่งมาได้เพียง 6 เดือน ในบทบาทของ“ท่านผู้นำ” ได้ประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังข้อความต่อไปนี้

“โดยชื่อของประเทศนี้มีเรียกกันเป็นสองอย่างคือ ‘ไทย’ และ ‘สยาม’ แต่ประชาชนนิยมเรียกว่า ‘ไทย’ รัฐบาลเห็นสมควรถือเป็นรัฐนิยมให้ใช้ชื่อประเทศให้ต้องตามชื่อเชื้อชาติ และความนิยมของประชาชนชาวไทยดังต่อไปนี้

ก. ในภาษาไทย ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ ให้ใช้ว่า ‘ไทย’

ข. ในภาษาอังกฤษ 1. ชื่อประเทศ ให้ใช้ว่า Thailand 2. ชื่อประชาชนและสัญชาติ ให้ใช้ว่า Thai”

ประเทศไทย เป็นชื่อใหม่ใช้แทนราชอาณาจักรสยาม นับแต่ 24 มิถุนายน 2482 สืบมาจนปัจจุบัน

แผนที่ราชอาณาจักรสยาม สมัยรัชกาลที่ 6 เขียนเมื่อปี พ.ศ. 2457

ความเป็นมาทางสังคมวัฒนธรรม ของ
ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคกลาง, ภาคใต้

บรรพชนคนภาคเหนือล้วนเป็นบรรพบุรุษอีกกลุ่มหนึ่งของ “คนไทย” มีหลักแหล่งเก่าสุดอยู่บริเวณลุ่มน้ำปิง-วัง-สาละวิน ทางแอ่งที่ราบลุ่มเชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง กับบริเวณลุ่มแม่น้ำกก-อิง-โขง ทางแอ่งที่ราบลุ่มเชียงราย-พะเยา

500,000(ห้าแสน)ปีมาแล้ว มีมนุษย์ลำปาง(ชื่อสมมุติ) สัตว์ร่อนเร่หาอาหารตามธรรมชาติด้วยเครื่องมือหินตามป่าดงพงไพรและห้วยหนองบึง เพราะพบชิ้นส่วนกะโหลกศีรษะเหนือสันกระดูกตาตันขาที่หน้าปากถ้ำ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นต่อไปอีกนานมนุษย์เหล่านี้จะมีพัฒนาการก้าวหน้าอย่างช้าๆ แล้วเล็กร่อนเร่ตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

10,000(หนึ่งหมื่น)ปีมาแล้ว มีคนดึกดำบรรพ์อีกพวกหนึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ใช้เครื่องมือหินกะเทาะและเครื่องมือทำจากกระดูกสัตว์ ใช้เพิงผาด้านโนเป็นที่พักพิงทางอ้อมที่เขตบ้านไร่(โฮ้) ตำบลสบป่อง กับที่ถ้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน นับแต่นั้นไปจะมีชุมชนหมู่บ้านขึ้น

ชุมชนข้าวหนึ่งแรกสุด

1 5,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนภาคเหนือมีหลักแหล่งถาวรบริเวณถ้ำปุงสูง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รู้จักปลูกข้าว(เหนียว-หนึ่ง)แล้ว เพราะขุดพบเปลือกข้าว(แกลบ)เมล็ดป้อมที่ถ้ำปุงสูง พร้อมกระดูกสัตว์และซากพืชพันธุ์บางอย่าง

2 4,000 ปีมาแล้ว แรกมีชุมชนหมู่บ้านในล้านนา มีหลักแหล่งอยู่ร่วมกัน บริเวณเพิงผาที่บ้านไร่ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และที่อื่นๆ ตามหุบเขาทุ่งราบของลุ่มน้ำต่างๆ อีก เช่น เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ฯลฯ มีคนเป็น “หัวหน้า” และมีพิธีฝังศพในเขตศักดิ์สิทธิ์

3 3,000 ปีมาแล้ว มีชุมชนหมู่บ้านการจัดกระจายทั่วไปทั่วประเทศและบริเวณล้านนา โดยเฉพาะบริเวณหุบเขาและทุ่งราบลุ่มน้ำปิง-วัง ทางเชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง

มีชุมชนขนาดใหญ่อยู่ทางที่ลุ่มในหุบเขาเขตอำเภอแม่ทะ ต่อเนื่องกับอำเภองาว จังหวัดลำปาง มีแหล่งพิธีกรรมสำคัญเป็นภาพเขียนสีขนาดใหญ่สุดบนเพิงผา บริเวณประตูผา เป็นรูปคน สัตว์ ลิงของยาวต่อเนื่องราว 300 เมตร

ช่วงนี้บริเวณประเทศไทยมี “คนภายนอก” เคลื่อนย้ายจากทุกทิศทางทั้งทางบก-ทางทะเล(อันดามันและอ่าวไทย)เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกันกับคนพื้นเมืองดั้งเดิม แล้วประสมประสานทางเผ่าพันธุ์มี “ภาษาร่วม” ใช้พูดจาสื่อสารกัน เพราะบริเวณภาคเหนือของประเทศไทยเป็นดินแดนภายใน อยู่กึ่งกลางระหว่างแม่น้ำโขง(ของ)ทางตะวันออกกับแม่น้ำสาละวิน(คง)ทางตะวันตก ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมภายในทางบกทั้งเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก กับมีลำน้ำปิงเป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับลุ่มน้ำภาคกลางและอ่าวไทย

บ้านเมืองแรกสุด

4 หลัง พ.ศ. 1 หรือมากกว่า 2,500 ปีมาแล้ว แรกมีชุมชนบ้านเมืองอยู่ทางลุ่มน้ำปิงที่ลำพูน

ชุมชนบ้านเมืองที่พบเป็นแห่งแรกอยู่ริมน้ำแมกวง บ้านวังไฮ(ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน) มีเครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยโลหะ เช่น สัมฤทธิ์ เหล็ก ฯลฯ มีหัวหน้าเผ่าพันธุ์เป็นหมอผี มีพิธีศพและแหล่งฝังศพ ยังไม่รู้จักศาสนาจากอินเดีย

5 หลัง พ.ศ. 500 เอกสารอินเดีย-ลังกา เรียกผืนแผ่นดินใหม่ของอุษาคเนย์ว่าสุวรรณภูมิ แปลว่าแผ่นดินทอง แต่หมายถึงบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร มีบริเวณสำคัญอยู่ลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน(กาญจนบุรี-สุพรรณบุรี) ทางทะเลโคลนตมอ่าวไทย แล้วเริ่มเผยแผ่ศาสนา(พุทธ-พราหมณ์)เข้ามาเป็นครั้งแรก แต่ยังไม่ถึงดินแดนภาคเหนือ ต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะมีศาสนาแพร่หลายถึงดินแดนล้านนาโบราณ

หริภุญชัย-โยนก

6 หลัง พ.ศ. 1000 แรกมีเมืองหริภุญชัยบนที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ศูนย์กลางอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามเส้นทางคมนาคมเครือข่ายการค้าโลกที่เริ่มแผ่กว้างขวาง

ผู้คนเมืองหริภุญชัย มีทั้งคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่บ้านวังไฮ(ลำพูน) และประตูผา(ลำปาง) กับคนจากภายนอกทุกทิศทาง เช่น จากที่ราบลุ่มภาคกลาง ฯลฯ

ส่วนบริเวณตะวันออกทางลุ่มน้ำกก-อิง-โขง เขตเชียงราย-พะเยา เป็นคนอีกพวกหนึ่งมีชื่อเรียก(ต่อไปข้างหน้า)ว่าโยนก ยังรวมกันเป็นชนเผ่า มีชุมชนบ้านเมืองขนาดเล็กกระจุกกระจายตามหุบเขาและทุ่งราบ

7 หลัง พ.ศ. 1500 บ้านเมืองบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงมีเมืองหริภุญชัยเป็นศูนย์กลาง เติบโตขึ้นตามกระแสการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในช่วงเวลาจากนี้ไป เมืองจีน(ฮั่น)ขยายการค้าทางทะเลด้วยตนเอง ทำให้มีชุมชนบ้านเมืองรุ่นใหม่เกิดขึ้นมากมายบนเส้นทางคมนาคมการค้าทั้งทางบกและทางทะเล

นับแต่นั้นไปเมืองหริภุญชัยเป็นเครือข่ายการค้าและศาสนาทั้งของรัฐใหญ่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาภาคกลาง คือรัฐละโว้(ลพบุรี) และรัฐใหญ่ลุ่มน้ำสาละวิน-อิรวดี(พม่า)

บริเวณโยนกทางลุ่มน้ำกก-อิง-โขง(เชียงราย-พะเยา) อยู่บนเส้นทางการค้าภายใน มีความเคลื่อนไหวสำคัญเมื่อตระกูลไทย-ลาว(มีวีรบุรุษในตำนานคือพระเจ้าพรหม)เคลื่อนย้ายจากตะวันตกและตะวันออกเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกับคนพื้นเมืองในตระกูลมอญ-เขมร(มีวีรบุรุษในตำนานชื่อขุนเจือง แต่ลาวเรียกท้าวฮุ่ง ตรงกับรุ่ง-ร่วง) แล้วควบคุมเส้นทางการค้าโขง-สาละวิน ถึงอ่าวเกาะตะมะ(พม่า)-อ่าวตังเกี๋ย(เวียดนาม) ขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงการค้า

คมนาคนตามลำน้ำยม-น่าน ลงภาคกลาง มีคนบางกลุ่มเคลื่อนย้ายลงมาถึงที่ราบลุ่มภาคกลางด้วย

ตระกูลลาวสร้างเมืองเชียงใหม่

8 หลัง พ.ศ. 1800 ผู้นำกลุ่มโยนกในตระกูลลาวเรียกตัวเองว่าลาวจากลุ่มน้ำกก-อิง-โขง ขยายอำนาจไปยึดครองดินแดนและผู้คนทางลุ่มน้ำปิง-วัง-สาละวิน ที่เมืองหริภุญชัย สร้างเมืองแห่งใหม่เรียกเวียงกุมกาม

แต่ในที่สุดย้ายไปสร้างเมืองเชียงใหม่บริเวณเชิงดอยสุเทพเมื่อ พ.ศ. 1839 แต่ต้องมีปัญหาขัดแย้งกับบ้านเมืองใหญ่น้อยหลายแห่ง ที่สำคัญคือรัฐทางภาคกลางลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่คนกลุ่มหนึ่งเพิ่งเรียกตัวเองว่าคนไทย แล้วเพิ่งมีอักษรไทย

รัฐล้านนา

9 หลัง พ.ศ. 2000 เมืองเชียงใหม่สถาปนาเป็นศูนย์กลางของรัฐล้านนา มีอำนาจควบคุมดินแดนภาคเหนือของประเทศไทยกับบริเวณต่อเนื่องถึงลุ่มน้ำสาละวินในพม่ากับตอนใต้ของจีน และสองฝั่งโขงถึงลาวเหนือ(ชนแดนต่อแดนกับรัฐล้านช้างทางลุ่มน้ำคาน-โขงของลาว) ขณะเดียวกันก็พยายามขยายอำนาจลงลุ่มน้ำน่าน-ยม และเจ้าพระยาทางอ่าวไทยด้วย แต่ไม่สำเร็จ

เมืองเชียงใหม่สมัยนี้เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาเถรวาทลังกาวงศ์ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คือพระพุทธรูปสิหิงค์และพระแก้วมรกต(ที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของราชอาณาจักรสยามสืบจนทุกวันนี้)และเป็นแหล่งกลางแต่งคัมภีร์ร้อยแก้วด้วยภาษาบาลี เป็นต้นแบบตำนานท้องถิ่นเป็นภาษาไทยในเวลาต่อไป แล้วส่งอิทธิพลให้บ้านเมืองทางลุ่มน้ำโขงทางลาวและอีสานกับลุ่มน้ำเจ้าพระยาถือเป็นแบบแผน

พม่าปกครองล้านนา

10 หลัง พ.ศ. 2100 พม่ายึดครองล้านนานานานราว 200 ปี ปกครองอยู่เมืองเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2101-2317 ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจการเมืองที่พม่าต้องควบคุมเส้นทางการค้าบริเวณสาละวิน-โขง เชื่อมโยงถึงจีน(ฮั่น)

แต่อำนาจของพม่าในล้านนาต้องเผชิญกับกรุงศรีอยุธยาแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นครั้งคราวในระยะสั้นๆ

สยามปกครองล้านนา แล้วเป็นประเทศไทย

11 หลัง พ.ศ. 2300 ล้านนายังอยู่ในอำนาจของพม่า ครั้น พ.ศ. 2317 พระเจ้ากรุงธนบุรีจากที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยาขยายอำนาจขึ้นมาขับไล่พม่า แล้วยึดล้านนาได้ หลังจากนั้นเจ้านายเก่าของล้านนาให้“เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ฟื้นฟูเมือง

เชียงใหม่

12 หลัง พ.ศ. 2400 เมื่ออังกฤษยึดครองพม่าได้ทั้งหมดแล้ว เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาทางล้านนา แต่สยามที่กรุงเทพฯ ทัดทานสำเร็จ แล้วผนวกเข้าเป็นราชอาณาจักรสยาม แต่ยังเรียกตัวเองว่าลาว ขณะเดียวกันคนทางกรุงเทพฯ ก็เรียกคนพื้นเมืองทางล้านนาทั้งหมดอย่างรวมๆว่าลาว แล้วเรียกบริเวณนี้ว่าลาวเฉียง จนถูกกำหนดให้เป็นไทยเมื่อเปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นประเทศไทย เมื่อ 24 มิถุนายน 2482

บรรพชนคนอีสานและสองฝั่งโขงถึงดินแดนลาวมีหลายชาติพันธุ์ และมีชื่อเรียกตัวเองต่างกันไป เช่น ลาว, เขมร, จาม, ส่วย ฯลฯ

ส่วนพวกที่พูดภาษาลาว มีชื่อเรียกจากชาวสยามยุคกรุงศรีอยุธยาว่า “ไทยน้อย” เป็นพวกหนึ่งที่เคลื่อนย้ายไปตั้งหลักแหล่งทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นเครือญาติพี่น้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น มอญ, เขมร, มลายู, จีน ฯลฯ แล้วเรียกตัวเองว่า “คนไทย”

ชุมชนต้นตระกูลไทย-ลาว

1 5,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนอีสานมีหลักแหล่งถาวรเป็นชุมชนหมู่บ้านกระจายทั่วไปทั้งตอนบนและตอนล่าง(ของเทือกเขาภูพาน) เช่น บริเวณอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น บริเวณอำเภอนอนสูง, อำเภอสูงเนิน, และอำเภอสัตต์ จังหวัดนครราชสีมา ฯลฯ คนพวกนี้รู้จักปลูกข้าว โดยเฉพาะข้าวเหนียว เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู, วัว, ฯลฯ ทำภาชนะดินเผา หล่อโลหะสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ มีประเพณีฝังศพ ฯลฯ

2 4,000 ปีมาแล้ว ชุมชนหมู่บ้านกระจายอยู่ทางต้นน้ำมูล-ชี บริเวณอีสานใต้ แอ่งโคราช เช่น บ้านโนนวัด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และบริเวณอีสานเหนือ แอ่งสกลนคร เช่น บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ฯลฯ

พบหลักฐานการทำเกษตรกรรม ปลูกและกินข้าวเหนียว ทำภาชนะดินเผา ทอผ้า ต้มเกลือและรู้จักเทคโนโลยีถลุงโลหะ เช่น สัมฤทธิ์ เหล็ก ฯลฯ หนาแน่นทางทุ่งกุลาร้องไห้ มีระบบความเชื่อคือศาสนาผี นับถือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เช่น งู กบ หมา ฯลฯ มีพิธีทำศพใช้แคนเป่าเป็นเสียงสื่อสารกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ยกย่องผู้หญิงเป็นหัวหน้าพิธีกรรมทางศาสนา เช่น หมอผี คนทรง ฯลฯ และเป็นหัวหน้าเผ่าพันธุ์ มีแบบแผนการปกครองเป็นระเบียบแล้ว

3 3,000 ปีมาแล้ว มี “คนภายนอก” เคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งแห่งหนึ่งจนเป็นบรรพชนคนอีสาน มาจากทิศใต้ทางทัง-ไกล-ไกล และทั้งทางบก-ทางทะเล “คนภายนอก” บางกลุ่ม หรือหลายกลุ่ม ย่อมเคลื่อนย้ายไปๆมาๆผ่านพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำโขง ที่สำคัญคือมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แถบกวางตั้ง-กวางสี, เวียดนาม, ยูนนาน ฯลฯ และมาจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทางอ่าวไทยและอ่าวเบงกอล ฯลฯ

บ้านเมืองแรกสุด

4 หลัง พ.ศ. 1 หรือมากกว่า 2,500 ปีมาแล้ว แรกมีชุมชนบ้านเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสุวรรณภูมิ ตั้งแต่สมัยแรกมีชื่อสุวรรณภูมิในคัมภีร์ของอินเดีย-ลังกา โดยเฉพาะผืนแผ่นดินใหญ่ที่มีแม่น้ำโขงเป็นแกน

ชุมชนบ้านเมืองในอีสานยุคนี้เลือกสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็น

ศูนย์กลางทำพิธีกรรม เช่น ถ้ำเพิงผา ลานกว้าง ฯลฯ มีหินตั้งปักล้อมรอบเขตศักดิ์สิทธิ์ บางแห่งสลักและเขียนสัญลักษณ์เป็นรูปต่างๆ เช่น คน สัตว์ สิ่งของ พืชพันธุ์ ฯลฯ เช่น ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

5 หลัง พ.ศ. 500 ศาสนาพุทธ-พราหมณ์จากอินเดียเข้ามาเผยแผ่อยู่บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เริ่มแพร่กระจายเข้าไปในดินแดนภายในสุวรรณภูมิบริเวณสองฝั่งโขงและอีสาน ผ่านลุ่มน้ำป่าสัก(ลพบุรี-เพชรบูรณ์) และช่องเขาเพชรบูรณ์ บริเวณต้นน้ำมูล-ชี แล้วกระจายถึงสองฝั่งโขง เหนือสุดถึงเวียงจันทน์และหนองคาย-นครพนม ตะวันออกสุดถึงปลายน้ำมูล-ชี ทางยโสธร-อุบลราชธานีแล้วเริ่มมีชุมชนเมืองขนาดใหญ่ขึ้น

คนพื้นเมืองบริเวณสองฝั่งโขงและอีสาน มีเทคโนโลยีก้าวหน้ากว่าชาวทางถลุงโลหะ โดยเฉพาะเหล็ก และรู้จักขุดคูน้ำล้อมรอบชุมชนแล้ว แต่แต่งกายเปลือยเปล่า มีเพียงเครื่องปิดหุ้มอวัยวะเพศ ประดับประดารา่างกายด้วยใบไม้และขนนก

คนพวกนี้นับถือศาสนาผีอยู่ก่อนแล้ว จึงไม่ยอมรับนับถือศาสนาพุทธ-พราหมณ์ที่เข้ามาใหม่ เลยถูกเรียกจากชาวชมพูทวีป(อินเดีย-ลังกา)ว่านาค แล้วเริ่มมีในนิทานว่าต้องปะทะขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มคนเผยแผ่ศาสนาจากชมพูทวีปกับคนพื้นเมืองเรียก “ปราบนาค”

รัฐเจนละ แรกสุดในอีสาน

6 หลัง พ.ศ. 1000 แรกมีรัฐเจนละ บริเวณสองฝั่งโขง-ชี-มูล แล้วเติบโตขึ้นจนแผ่ปกคลุมไปถึงดินแดนกัมพูชาทางทะเลสาบเขมร มีศาสนาพราหมณ์อยู่ในชุมชนชั้นสูง ส่วนศาสนาพุทธอยู่ในหมู่สามัญชน

บริเวณที่เป็นถิ่นกำเนิดของเจนละคือปลายลุ่มแม่น้ำมูล-ชี ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี จัดอยู่ในแอ่งโคราชที่มีชุมชนหมู่บ้านเก่าแก่มากกว่า 3,000 ปีมาแล้ว มีประชากรหลากหลายเผ่าพันธุ์ คนพวกนี้มีชุมชนหมู่บ้านหนาแน่นอยู่รอบๆ ทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นเขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เหล็ก และเกลือ อุ่นหนาผาดั่ง

วัฒนธรรมทวารวดี จากที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยาภาคกลางเข้าอีสาน ทำให้ดินแดนอีสานเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นบ้านเมืองอย่างเต็มที่เมื่อประมาณหลัง พ.ศ. 1100 เพราะได้รับอารยธรรมจากอินเดียที่แพร่ผ่านบ้านเมืองที่อยู่ใกล้ทะเลเข้ามา 2 ทาง คือ (1) จากบ้านเมืองทางทิศตะวันออก(เวียดนาม) และบริเวณปากแม่น้ำโขงทางทิศใต้(กัมพูชา) และ (2) จากบ้านเมืองบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

พระพุทธศาสนาได้แพร่กระจายไปบริเวณอุดรธานีและหนองหานหลวงที่สกลนครก่อน หลังจากนั้นกลุ่มชนในเขตหนองหานหลวง

ขยับขยายเข้าไปในเขตอำเภอธาตุพนม(จังหวัดนครพนม) แล้วผสมผสานกับกลุ่มชนต่างเผ่าพันธุ์ที่เคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นๆ เช่น ทางเหนือและทางตะวันออกของแม่น้ำโขง ต่อมาได้สร้าง**พระธาตุพนม**ขึ้นเป็นศูนย์กลางของระบบความเชื่อ

บ้านเมืองในอีสานไม่ใช่อาณาจักรเดียวกัน แต่แยกกันเป็นแคว้นอิสระหรือรัฐเอกเทศที่มีความสัมพันธ์กันฉันเครือญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่ผู้น้อยอย่างใกล้ชิด และยังไม่พบหลักฐานว่าแคว้นนั้นๆ มีชื่ออะไรบ้าง แต่สามารถจำแนกเป็นกลุ่มๆ ดังต่อไปนี้ :

1. **กลุ่มลุ่มน้ำโขง-ชี-มูล** หรือ**เจนละ** บริเวณจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โยธธร มุกดาหาร นครพนม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ ที่แม่น้ำชี-มูลไหลมารวมกันแล้วลงสู่แม่น้ำโขงที่อุบลราชธานี นับถือพราหมณ์-พุทธ

2. **กลุ่มกลางลุ่มน้ำมูล** หรือ**พนมวัน-พิมาย-พนมรุ้ง** บริเวณที่ราบลุ่มบางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์และนครราชสีมา นับถือพุทธมหายาน

3. **กลุ่มต้นลุ่มน้ำมูล** หรือ**ศรีจนาศะ** บริเวณจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่อำเภอเมือง อำเภอปักธงชัยและอำเภอสว่างหิน ไปจดเทือกเขาตงรักและดงพญาเย็นทางตะวันตก นับถือพุทธ-พราหมณ์

4. **กลุ่มลุ่มน้ำชี** บริเวณจังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ เป็นบ้านเมืองที่นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องเรื่อยมา สร้างเสมาหิน พระนอน สถูปเจดีย์ ในศิลปะสถาปัตยกรรมแบบทวารวดีอย่างแพร่หลาย

5. **กลุ่มสองฝั่งโขง** หรือ **เวียงจันทน์** บริเวณอีสานเหนือ เขตเวียงจันทน์ หนองคาย สกลนคร เป็นบ้านเมืองที่นับถือพุทธศาสนาต่อเนื่องมา มีชื่อในตำนานว่า**ศรีโคตรบูร** มีศูนย์กลางอยู่เวียงจันทน์ ต่อไปข้างหน้าจะเรียกกลุ่มสยาม

“ขอม” เข้าอีสาน

7 หลัง พ.ศ. 1500 วัฒนธรรมขอม(เขมร)จากทะเลสาบแก้วกัมพูชาแผ่เข้าสู่อีสาน ขณะเดียวกันการค้าโลกกว้างขวางขึ้น ส่งผลให้บริเวณสองฝั่งโขงที่มีทรัพยากรมั่งคั่งมีบ้านเมืองเติบโตแพร่กระจายเต็มไปหมด

ต้นวงศ์กษัตริย์กัมพูชาอยู่ลุ่มน้ำมูล เพราะบริเวณต้นน้ำมูลตั้งแต่เขตปราสาทพนมวัน ปราสาทหินพิมาย ปราสาทเขาพนมรุ้ง เป็นถิ่นเดิมหรือถิ่นบรรพบุรุษที่เกี่ยวข้องกับ“**เครือญาติ**”ของกษัตริย์กัมพูชาที่สถาปนาอาณาจักรกัมพูชาขึ้นบริเวณทะเลสาบ ทำให้กษัตริย์อาณาจักรกัมพูชาก่อสร้างปราสาทหินสำคัญไว้ในอีสาน เช่น ปราสาทเขาพระวิหารในกัมพูชา หันหน้าทางอีสาน และมีทางบันไดขึ้นลงที่ยื่นยาวเข้ามาทางจังหวัดศรีสะเกษ

รูปสลักขบวนแห่ทหารในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์บนระเบียงประเวศศาสตร์ที่ปราสาทนครวัด แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ฉัน“**เครือ**

ญาติ”ระหว่างกษัตริย์เขมรเมืองพระนคร กับบ้านเมืองแคว้นต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบและที่อยู่ห่างไกลออกไป และยังบอกให้รู้ถึง“**เครือญาติ**”ทางการค้าภายในบนเส้นทางคมนาคม-การค้าครั้งนั้น เช่น **เสียมกุก** หรือ**ชาวสยาม**ที่หมายถึงคนพื้นเมืองหลายชาติพันธุ์ บริเวณสองฝั่งโขงที่มีเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลางของชาวสยามที่สื่อสารด้วยภาษาลาว-ไทย

8 หลัง พ.ศ. 1700 บริเวณสองฝั่งโขงและอีสานอยู่ในอิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมของ**พระเจ้าชัยวรมันที่ 7** มหาราชของอาณาจักรกัมพูชาที่เรืองอำนาจขึ้นสูงสุด เมื่อราวหลัง พ.ศ. 1700 มีรายชื่อเมืองต่างๆ ราว 20-30 เมือง(ในจารึกปราสาทพระขรรค์) อยูรายทางตั้งแต่ทะเลสาบถึงสองฝั่งโขงในอีสานและลาว

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มีบรรพชนต้นตระกูลในราชวงศ์มหิธรปุระ อยู่บริเวณต้น-กลางลุ่มน้ำมูลทางเมืองพิมาย-พนมรุ้ง แล้วรับศาสนาพุทธมหายานจากเมืองพิมายไปประดิษฐานและเผยแผ่ในราชอาณาจักรกัมพูชาที่เมืองพระนครหลวง(นครธม) ศาสนสถานที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โปรดให้สร้างไว้ตามบ้านเมืองต่างๆ มีรูปแบบอย่างเดียวกันเรียก“**อโรคยศาล**” และ“**ธรรมศาลา**” ที่ต่อมาคนอีสานเรียก**กู่ญาติ**

ชาวสยาม และบรรพชน “คนไทย”

9 หลัง พ.ศ. 1800 อาณาจักรกัมพูชาที่รุ่งเรืองในแผ่นดินพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ร่วงโรยแล้วอ่อนแอลง ทำให้บ้านเมืองต่างๆ บริเวณสองฝั่งโขงในอีสานและลาวแยกออกเป็นรัฐเอกเทศ โดยเฉพาะกลุ่มสยามที่มีศูนย์กลางอยู่เมืองเวียงจันทน์-หนองคาย แต่บางแห่งรกร้างไป เช่น เขตลุ่มน้ำชี-มูลทางอุบลราชธานีและเขตต่อเนื่อง

บริเวณลุ่มน้ำชีตอนกลางของอีสาน กับตอนปลายลุ่มน้ำมูลทางอุบลราชธานี ร่วงโรยแล้วรกร้างไปตั้งแต่หลัง พ.ศ. 1800 เพราะกลุ่มชนดั้งเดิมเคลื่อนย้ายไปตั้งหลักแหล่งใหม่ที่อุดมสมบูรณ์กว่า เช่น ไปเป็นประชากรของกลุ่มน้ำม-น่านที่ต่อไปเป็นรัฐสุโขทัย กับไปตั้งหลักแหล่งเป็นประชากรของรัฐละโว้-อโยธยาทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา แล้วเป็น“**คนไทย**”

แต่มีบางพวกลงไปเป็นประชากรทางปากแม่น้ำโขง ในกัมพูชาและเวียดนาม ฯลฯ หรือเข้าไปอยู่ใกล้ฝั่งทะเลทางเวียดนามภาคกลาง เป็นต้น จนถึงหลัง พ.ศ. 1900 ก็รกร้างไปเป็นป่าดงพืชมืด จะมีก็แต่กลุ่มชนร่อนเร่ผ่านไปมา เช่น พวกข่า ฯลฯ ช่วงเวลานั้นมีกรุงศรีอยุธยาเป็นราชอาณาจักรขึ้นแล้วทางลุ่มน้ำเจ้าพระยาภาคกลาง

10 หลัง พ.ศ. 2000 พวกลาวจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเคลื่อนย้ายหนีความขัดแย้งทางการเมืองมาตั้งหลักแหล่งในอีสานแล้วก่อบ้านสร้างเมืองขึ้นใหม่ที่บ้นชอนลงบริเวณบ้านเมืองเก่าที่รกร้างไปแล้ว ขณะเดียวกันทางรัฐลาวแยกเป็น 3 เขต คือ (1)

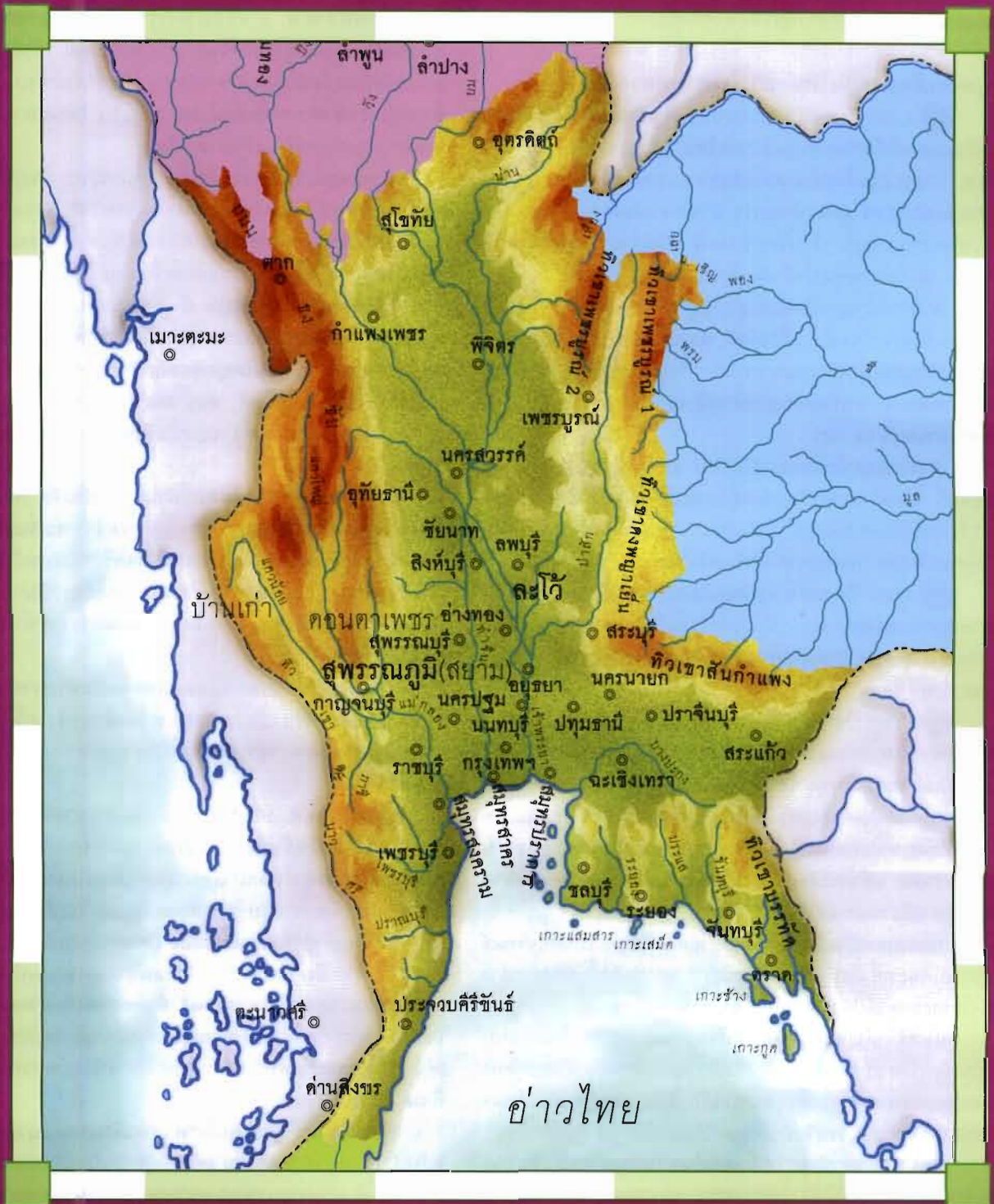
หลวงพระบางเป็นลาวเหนือ (2) เวียงจันทน์เป็นลาวกลาง (3) จำปาสักเป็นลาวใต้

อำนาจของเวียงจันทน์ขยายเข้ามาถึงบริเวณลุ่มน้ำชี แต่ทางลุ่มน้ำมูลอยู่ในอำนาจทางการเมืองของรัฐละโว้-อโยธยา มีเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางที่ไม่อยู่ในวัฒนธรรมลาว แต่อยู่ในวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น กินข้าวเจ้า นุ่งโจงกระเบน เล่นเพลงโคราช ฯลฯ

11 หลัง พ.ศ. 2300 พระเจ้ากรุงธนบุรี แผ่อำนาจถึงอีสานและเวียงจันทน์รวมสองฝั่งโขง ครั้นสถาปนากรุงเทพฯ แล้วราชวงศ์จักรีให้ความสำคัญอีสานและบ้านเมืองสองฝั่งโขง ได้จัดตั้งบ้านเมืองขึ้นใหม่หลายแห่ง แล้วกวาดต้อนผู้คนทั้งลาวและอื่นๆ ลงไปเป็นประชากรกรุงเทพฯ

12 หลัง พ.ศ. 2400 ฝรั่งเศสยึดฝั่งขวาแม่น้ำโขงไว้ทั้งหมดแล้วกำหนดเส้นกั้นอาณาเขตมีแม่น้ำโขงเป็นแดนโดยตลอด อีสานถูกผนวกเป็นราชอาณาจักรสยาม แต่คนอีสานเรียกตัวเองว่าลาวขณะเดียวกันคนกรุงเทพฯ ก็เรียกคนพื้นเมืองอีสานส่วนมากกว่าลาว บางกลุ่มถูกเรียกส่วย แล้วเรียกบริเวณนี้ว่าลาวด้วย เช่น ลาวพวน ต่อมาถูกกำหนดให้เป็นไทยเมื่อเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย เมื่อ 24 มิถุนายน 2482

ความเป็นมาทางสังคมวัฒนธรรม ของ
ภาคกลาง
ที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ประเทศไทยมีต้นกระแสนประวัติศาสตร์จากดินแดนและผู้คนบริเวณสุวรรณภูมิ หรืออุษาคเนย์ทุกวันนี้ คนพวกหนึ่งบริเวณภาคกลางที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งสมมุติชื่อเรียกตัวเองว่า“คนไทย”เมื่อราวหลัง พ.ศ. 1700-1800 สืบจนปัจจุบัน

ชุมชนต้นตระกูลไทย-ลาวในภาคกลาง

1 5,000 ปีมาแล้ว บรรพชนคนภาคกลาง(ที่ต่อไปข้างหน้าจะสมมุติชื่อเรียกตัวเองว่า“คนไทย”เป็นครั้งแรกเมื่อราวหลัง พ.ศ. 1700) เริ่มตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนร่อนเร่อยู่ตามขอบอ่าวไทยติดตาบรพ เช่น บ้านเก่า ตำบลจรเข้เผือก อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี, บ้านโคกพนมดี อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี, และบริเวณลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดลพบุรี

คนพวกนี้ปลูกเรือนเสาสูง, ปลูกข้าวเหนียวแล้วกินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก, เลี้ยงสัตว์, ทำเครื่องมือหินและโลหะ, ทำภาชนะดินเผามีทั้งหม้อสามขาและแบบอื่นๆ, ทำลูกปัดด้วยดิน, รู้จักทอผ้าหยาบๆ, มีพิธีศพเฉพาะหัวหน้าเผ่าพันธุ์บริเวณศักดิ์สิทธิ์กลางลานหมู่บ้าน ฯลฯ

อ่าวไทยยุคนี้กว้างกว่าปัจจุบัน ขอบเหนือสุดอยู่ชั้ยนาท, สิงห์บุรี, ลพบุรี ทางตะวันออกอยู่ถึงนครนายก, ปราจีนบุรี ทางตะวันตกอยู่ถึงสุพรรณบุรี, นครปฐม, ราชบุรี ส่วนมากเป็นทะเลโคลนตมที่เกิดจากตะกอนแม่น้ำพัดพามาทับถม

2 4,000 ปีมาแล้ว แรกถลุงโลหะ เช่น สัมฤทธิ์(ที่ต่อไปข้างหน้าจะหล่อพระพุทธรูปและเทวรูป) พบมากทางลุ่มน้ำยม-น่านเช่น สุโขทัย, พิษณุโลก ฯลฯ กับลุ่มน้ำป่าสัก เช่น ลพบุรี, เพชรบูรณ์ ฯลฯ

3 3,000 ปีมาแล้ว มีคนจากภายนอกเคลื่อนย้ายเข้ามาทุกทิศทางทั้งทางบกและทางทะเล เช่น ทางเหนือ แถบยูนนาน, ทางตะวันออก แถบกวางตุ้ง-กวางสี-เวียดนาม, ทางตะวันตก แถบอ่าวเบงกอล ทะเลอันดามัน, ทางใต้ แถบชวา-มลายู ทำให้บริเวณภาคกลางมีผู้คนชาติพันธุ์ต่างๆตั้งหลักแหล่งประสมประสานอยู่ด้วยกันมากกว่าเดิม แล้วกระจัดกระจายไปทั่วประเทศ แต่หนาแน่นมากที่สุดอยู่ทางอีสานสองฝั่งโขง

กลองทองหรือมโหระทึกหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ เป็นสัญลักษณ์ร่วมของคนยุคนี้ มีพบทั่วไป แต่มีศูนย์กลางการผลิตที่ยูนนาน-กวางสี-เวียดนาม(ต่อไปข้างหน้าคือ ม้ง, ระมิง)

แหล่งสำคัญของยุคนี้อยู่ที่บ้านดอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ต่อเนื่องถึงเมืองจรเข้สามพัน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดลพบุรี กับบริเวณเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ยุคนี้มี“ภาษาร่วม”ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันที่เป็นรากเหง้าภาษาตระกูลม้ง-เย้า, มอญ-เขมร, ชวา-มลายู, และไทย-ลาว

(ภาษาไทยเริ่มมีหลักฐานในยุคนี้)

ชุมชนบ้านเมืองแรกสุด ใน“สุวรรณภูมิ”

4 หลัง พ.ศ. 1 หรือมากกว่า 2,500 ปีมาแล้ว แรกมีชุมชนบ้านเมืองมีชื่อเรียกในคัมภีร์อินเดีย-ลังกาว่าสุวรรณภูมิ หมายถึงผืนแผ่นดินใหญ่อุษาคเนย์ทุกวันนี้ รวมทั้งประเทศไทย ตั้งแต่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาถึงลุ่มน้ำโขง-สาละวิน โดยเฉพาะทางใต้ มีแผ่นดินคาบสมุทรเชื่อมโยงการค้าโลก

ด้วยเหตุนี้เอง บริเวณผืนแผ่นดินใหญ่สุวรรณภูมิที่เป็นดินแดนคาบสมุทร จึงกลายเป็นจุดเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดีย ตะวันตก กับมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก ส่งผลให้มีผู้คนชาติพันธุ์ต่างๆ จากตะวันตกและตะวันออกเข้ามาตั้งหลักแหล่งทั้งถาวรและชั่วคราวไม่ขาดสาย มีการประสมประสานทั้งทางเผ่าพันธุ์และทางสังคมวัฒนธรรม กลายเป็นบรรพบุรุษหรือต้นแบบของคนปัจจุบัน มีชุมชนใหญ่ถลุงเหล็กเกิดขึ้นทางลุ่มน้ำน่าน(ทุ่งยั้งคลองโพ จังหวัดอุตรดิตถ์) ลุ่มน้ำยม(บ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย) โดยเฉพาะทางที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยามีกระจายเต็มไปทุกลุ่มน้ำ

อารยธรรมจากตะวันตกที่ผ่านมาจากอินเดีย เช่น ศาสนา อักษร วรรณคดี และอาหารการกิน(ข้าวเจ้า) จะเริ่มแพร่เข้ามาอย่างช้าๆ ให้หัวหน้าคนพื้นเมืองใช้เป็นเครื่องมือ(เทคโนโลยี)ทางการปกครอง รวบรวมผู้คนและชุมชนบ้านเมืองที่มีมาก่อนค่อยๆ เติบโตก้าวหน้าขึ้นเป็นรัฐน้อย-ใหญ่ กระจัดกระจายทั่วสุวรรณภูมิต่อไปข้างหน้า

อารยธรรมจากตะวันออกจากจีนขึ้นทางภาคเหนือและ“เจ๊ก”ภาคใต้ของจีน เช่น ภาษาพูด เครื่องมือทอผ้า เครื่องมือโลหะ อาหารการกิน(ผัก) ฯลฯ คลุกคลีเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนพื้นเมืองทั่วไป

5 หลัง พ.ศ. 500 หรือราว 2,000 ปีมาแล้ว บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีนกับลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำบางปะกง เป็นบ้านเมืองศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนระหว่างตะวันตก คือ อินเดีย, ลังกา, เปอร์เซีย, อาหรับ ฯลฯ กับตะวันออก จีน(ฮั่น) ฯลฯ

บริเวณลำน่าน้ำท่าจีน-แม่กลอง มีชุมชนขนาดใหญ่ระดับเมืองตั้งแต่ 3,000 ปีมาแล้ว อยู่บริเวณดอนตาเพชร(อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี) และอุทอง (อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี) ที่ดอนตาเพชร-อุทอง นี้เอง ศาสนาพุทธจะแพร่หลายออกไปถึงที่อื่นๆ เช่น บริเวณลุ่มน้ำลพบุรี-ป่าสัก, ลุ่มน้ำบางปะกง-พานทอง, ลุ่มน้ำชี-มูล, ลุ่มน้ำโขง ฯลฯ

คนพื้นเมืองดั้งเดิมนับถือ“ศาสนาผี”มาก่อนนานแล้ว มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าทำพิธีกรรม เท่ากับผู้หญิงเป็นผู้สืบทอดพิธีกรรมในศาสนาผี เมื่อศาสนาพุทธ-พราหมณ์ที่มีผู้ชายสืบทอดพิธีกรรม

แผ่มาถึงสุวรรณภูมิก็เกิดปะทะขัดแย้งก่อน แล้วประนีประนอม ประสมประสานเข้าด้วยกันในภายหลัง โดยมีศาสนาพุทธ-พราหมณ์ เป็นแกนนำหลัก และเป็นเครื่องมือทันสมัยในการปกครองรวบรวม

ผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ให้มีศูนย์รวมร่วมกันอยู่ที่พุทธ-พราหมณ์ นับแต่นี้ไป คือราวหลัง พ.ศ. 500 ชุมชนบ้านเมืองใน ศาสนาผีที่รับพุทธ-พราหมณ์ จะเติบโตขึ้นเป็นบ้านเมือง แล้วมี พัฒนาการขึ้นเป็นรัฐขนาดเล็กบริเวณทะเลโคลนตมอย่างน้อย 2

แห่ง คือ บริเวณอู่ทองกับลพบุรี ปากน้ำเจ้าพระยาในประเทศไทย ผู้คนพลเมืองของ 2 บริเวณนี้ มีหลายเผ่าพันธุ์ผสมผสานอยู่ ด้วยกันมาก่อนและจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีภาษาพูดคล้ายคลึง กัน ถือเป็นภาษาร่วมสุวรรณภูมิ ใช้สื่อสารกันได้ทั่วไป แต่จะเริ่ม รับภาษาอื่นเข้ามาใช้งาน เช่น ภาษาจากอินเดีย ภาษาจากจีน ฯลฯ จากนั้นก็รับตัวอักษรที่มากับศาสนาพุทธ-พราหมณ์ ยกย่องเป็น อักษรศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรม ใช้สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจ เหนือธรรมชาติ

ทางตอนบนลุ่มน้ำเจ้าพระยายังว่างเปล่า จะมีเพียงชุมชน ขนาดเล็กถูลงเหล็กอยู่ทางลุ่มน้ำยมที่สุโขทัย กับมีผู้คนเคลื่อนย้าย จากบริเวณสองฝั่งโขง ผ่านลงมาทางลุ่มน้ำน่านที่อุตรดิตถ์-พิษณุโลก นานเข้าก็เริ่มเป็นชุมชนสถานีการค้าบนเส้นทางคมนาคม

รัฐสองฟากแม่น้ำเจ้าพระยา

6 หลัง พ.ศ. 1000 แรกมีรัฐขนาดเล็กก่อรูปขึ้นจากการ คำโลกตะวันตก-ตะวันออก แล้วเติบโตเป็นรัฐขนาดใหญ่ มีชื่อใน เอกสารจีนว่าหลังยะลิว (ลังเกียจู่) อยู่ทางลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน ฟาก ตะวันตกทะเลโคลนตมอ่าวไทย กับโกลโโปตี (ทวารวดี) อยู่ทางลุ่ม น้ำลพบุรี-ป่าสัก ฟากตะวันออกทะเลโคลนตมอ่าวไทย

ต่อมาอีกนานทะเลโคลนตมในอ่าวไทยตื้นดำบรรพ์ตื้นเขิน เป็นดินดอนอุตมสมบูรณ์ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าเป็นแกนกลาง ทำให้เกิดบ้านเมืองและรัฐเอกราชขึ้นบริเวณที่ราบลุ่มสองฟาก แม่น้ำเจ้าพระยา คือ

รัฐหลังยะลิว อยู่ที่นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ฟากตะวันตกลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีเครือข่ายอยู่เมืองคูบัว (จังหวัดราชบุรี) และ บริเวณจังหวัดเพชรบุรี

รัฐโกลโโปตี อยู่ที่ลพบุรี ฟากตะวันออกลุ่มน้ำเจ้าพระยา มี เครือข่ายอยู่เมืองศรีมโหสถ (จังหวัดปราจีนบุรี) เมืองพระรถ (จังหวัด ชลบุรี) และบริเวณจังหวัดจันทบุรี

บ้านเมืองและรัฐเหล่านี้ต่างเลือกรับศาสนาพุทธ-พราหมณ์ และตัวอักษรจากอินเดียมาใช้เป็นเครื่องมือทางการปกครอง รวบรวมผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ให้อยู่รวมในอำนาจเดียวกัน มี คนพวกหนึ่งเรียกสาม คือสยามอยู่ด้วย

ส่วนตอนบนลุ่มน้ำเจ้าพระยาภาคกลางบริเวณแม่น้ำน่าน-ยม

อยู่บนเส้นทางคมนาคมระหว่างแม่น้ำโขง-อ่าวมะตะมะ-อ่าวไทย ทำให้มีผู้คนเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งชั่วคราว แต่บางพวกตั้ง หลักแหล่งถาวรเป็นบ้านเมืองขึ้นต่อไปข้างหน้า

แรกมี “ขอม” ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

7 หลัง พ.ศ. 1500 รัฐพื้นเมืองทั้งหมดในสุวรรณภูมิ ต่างปรับตัวทางการค้า แล้วควบคุมการค้าด้วยตัวเอง ทำให้เติบโต เข้มแข็งมีเครือข่ายกว้างขวาง เกิดบ้านเมืองน้อยใหญ่ทั้งชายฝั่งทะเล และภายในลุ่มน้ำลำคลอง ต่างสร้างความสัมพันธ์เป็นเครือญาติที่ นื่องผู้ใหญ่ผู้น้อยผ่านการแต่งงาน มีผู้คนจากทุกทิศทางเคลื่อน ย้ายเพิ่มเติม แล้วตั้งหลักแหล่งบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาทั้งตอนบน และตอนล่างรอบอ่าวไทย

ฟากตะวันตกลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีการรวมตัวของผู้คนชาว สยามแล้วสมมุติชื่อดินแดนสยามประเทศ ติดต่อกับพุกามประเทศ (พม่า), รมัญประเทศ (มอญ), มาลัยประเทศ (มลายู)

ฟากตะวันออกลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นพวกละโว้หรือมีชื่อที่ คนอื่นเรียกอย่างยกย่องว่าขอม สังกัดกัมพูชประเทศ (กัมพูชา)

ครั้นหลัง พ.ศ. 1600 การค้าสำเภากับจีนหนาแน่นมาก ขึ้น แต่เส้นทางคมนาคมทางน้ำโดยเฉพาะแม่น้ำลพบุรีคับแคบและ อยู่ห่างไกลปากน้ำอ่าวไทยที่โคลนตมถมทับย่นลงไปมากกว่าแต่ก่อน ดินดอนเกิดขึ้นกว้างขวาง รัฐละโว้จึงย้ายศูนย์กลางมาอยู่ลุ่มน้ำ เจ้าพระยาบริเวณที่สบกันของลำน้ำลพบุรี-ป่าสัก แล้วสถาปนา เมืองมีนามศักดิ์สิทธิ์ว่าอโยธยาศรีรามเทพนคร ที่ต่อไปข้างหน้า จะเป็นกรุงศรีอยุธยา

ภาษาพูดของผู้คนทั้งภาคพื้นแผ่นดินใหญ่สุวรรณภูมิกับ บริเวณหมู่เกาะเป็นภาษาร่วม แต่แตกต่างกันเล็กน้อยตามภูมิประเทศ โดยมีภาษากลางใช้สื่อสารทางการค้า 2 เขตใหญ่ๆ คือ ภาษาตระกูลไทย-ลาว ของดินแดนภายใน และภาษาตระกูลชวา-มลายู ของ ดินแดนภาคพื้นทวีปริมทะเลและหมู่เกาะ

นับแต่ พ.ศ. 1500 เป็นต้นไป อักษรทางศาสนาที่รับจาก อินเดียได้ (ทมิฬ) ตั้งแต่แรก จะคลี่คลายไปในลักษณะเฉพาะของ รัฐพื้นเมืองอย่างน้อย 3 แบบ คือ อักษรมอญ ใช้ในรามัญประเทศ ทางรัฐพุกาม อักษรเขมร ใช้ในกัมพูชประเทศทางรัฐกัมพูชา แต่ บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยามีพวกสยาม เรียกอักษรขอม อักษรกวี ใช้ทางมลายูประเทศทางใต้ถึงมาเลเซีย

แรกมีอักษรไทยและคนไทย

8 หลัง พ.ศ. 1700 มีศาสนาพราหมณ์แพร่หลายออกไป กว้างขวางคือ ศาสนาพุทธใช้ภาษาไทย กับศาสนาอิสลามใช้ภาษามลายู บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีรัฐเอกราชอย่างน้อย 2 แห่ง คือ รัฐละโว้-อโยธยา (ลพบุรี), รัฐสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี เป็นชื่อสืบ

เนื่องจากสุวรรณภูมิ) แล้วยังมีรัฐย่อยๆ คือ รัฐเจนลีฟู(ชัชนาท), รัฐเพชรบุรี(เพชรบุรี) ฯลฯ

รัฐอโยธยาศรีรามเทพ บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง สนับสนุนผลักดันให้เกิดรัฐสุโขทัยขึ้นตอนบนบริเวณลุ่มน้ำยม-น่าน นับถือศาสนาพุทธเถรวาท ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลาง มีเครือข่ายถึงบริเวณสองฝั่งโขงที่เรียกภายหลังว่าล้านช้าง-ล้านนา

แรกมีราชอาณาจักรสยาม

9 ครั้นหลัง พ.ศ. 1800 บริเวณอโยธยามศรีรามเทพ นครเป็นศูนย์กลางการค้านานาชาติ โดยเฉพาะสำเภาจีน จนเติบโต เปลี่ยนราชวงศ์และเปลี่ยนชื่อเป็นกรุงศรีอยุธยา ทำให้คนพื้นเมือง จากอีสานและสองฝั่งโขงเคลื่อนย้ายลงมาเป็นประชากรหนาแน่น แล้วมีอักษรไทยได้แบบจากอักษรขอม(เขมร)ใช้งานทางศาสนา-การเมือง แล้วสมมุติเรียกชื่อตนเองว่า“คนไทย”เป็นครั้งแรก ต่อมาชาวต่างชาติเรียกกรุงศรีอยุธยาว่าราชอาณาจักรสยาม ใช้ภาษาเขมรในราชสำนัก(จะเป็นราชาศัพท์ต่อไปข้างหน้า)

ขณะเดียวกันก็ขยายเครือข่ายลงไปควบคุมรัฐเพชรบุรีกับ รัฐนครศรีธรรมราชประชิดกับรัฐปัตตานีที่เป็นเอกเทศ

10 หลัง พ.ศ. 2000 กรุงศรีอยุธยาราชอาณาจักรสยามมีนามเป็นทางการว่ากรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา(หมายถึง สืบจากทวารวดีของพระรามจากเมืองละโว้) แต่อำนาจยึดครองรัฐสุโขทัยได้ทั้งหมด แล้วลดฐานะเจ้านายราชวงศ์สุโขทัยลงเป็นขุนนางให้ไปอยู่ใกล้ชิดในพระนครศรีอยุธยา แล้วเผชิญหน้ากับรัฐล้านนาต่อไป อีกนาน

ขณะเดียวกันก็แผ่อำนาจไปที่ราบสูงบริเวณลุ่มน้ำมูล มีศูนย์กลางอยู่เมืองนครราชสีมา ควบคุมเส้นทางคมนาคมการค้ากับสองฝั่งโขงและทะเลสาบเขมร

ผลของการสร้างราชอาณาจักรสยามแผ่ไปควบคุมเส้นทางการค้าทางบก-ทะเลกว้างขวาง ทำให้เกิดสงครามกับหงสาวดี-อังกฤษ

11 หลัง พ.ศ. 2300 หงสาวดียกมาตีกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าตากย้ายราชธานีลงไปอยู่เมืองบางกอกแล้วตั้งกรุงธนบุรีขึ้นใหม่ ขยายอำนาจถึงล้านนา, อีสาน-ลาว, ลงใต้ถึงนครศรีธรรมราชประชิดรัฐปัตตานีที่เป็นเอกเทศ หลังจากนั้นราชวงศ์จักรีสถาปนากรุงเทพฯเป็นราชธานีแผ่อำนาจครองรัฐปัตตานีเป็นครั้งแรก

แรกมีชื่อประเทศไทย

หลังจาก พ.ศ. 2400 กรุงสยามเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมอังกฤษ-ฝรั่งเศส ต้องยอมรับวิทยาการจากยุโรป เริ่มปรับตัวเองเป็นรัฐชาติ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก

สมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ต่อมาก็เปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นประเทศไทย แล้วบังคับให้ทุกชาติพันธุ์ต้องเป็นคนไทยเมื่อ 24 มิถุนายน 2482

ความเป็นมาทางสังคมวัฒนธรรม ของ
ภาคใต้
คาบสมุทร“แหลมทอง”

ราว 1,000,000 (หนึ่งล้าน)ปีมาแล้ว บริเวณอุษาคเนย์ เป็นแผ่นดินเดียวกันทั้งแผ่นดินใหญ่ถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์-อินโดนีเซียเรียกแผ่นดินซุนดา(Sunda Land) เพราะระดับน้ำทะเลต่ำกว่า ปัจจุบัน ทำให้พื้นที่ท้องทะเลในมหาสมุทรทุกวันนี้เป็นผืนดินขีดยาว

ราว 500,000(ห้าแสน)ปีมาแล้ว มีมนุษย์กลุ่มแรกๆ อยู่ห่างๆ กันในที่ต่างๆ ตั้งแต่เหนือสุดคือมนุษย์ปักกิ่งในถ้ำโจวโข่วเตียน(จีน) จนใต้สุดคือมนุษย์ชาวบนเกาะชวา(อินโดนีเซีย) ส่วนบริเวณกลางๆ พบชิ้นส่วนมนุษย์ทั้งในยุคนาน, พม่า, และที่จังหวัดลำปาง

ราว 50,000 (ห้าหมื่น)ปีมาแล้ว ภาคใต้ของประเทศไทยมีมนุษย์อาศัยอยู่ตามถ้ำ-เพิงผา เช่น เพิงผา-ถ้ำหลังโรงเรียน เขตบ้านทับปrik อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และบริเวณแผ่นดินซุนดา ถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์-อินโดนีเซีย

ราว 10,000(หนึ่งหมื่น)ปีมาแล้ว น้ำแข็งละลาย น้ำทะเลมีระดับสูงขึ้น ท่วมแผ่นดินซุนดา ทำให้แผ่นดินใหญ่แยกออกจากกันเป็นหมู่เกาะ เช่น ฟิลิปปินส์กับอินโดนีเซีย และอื่นๆ ดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน มีมนุษย์อาศัยอยู่ทั้งแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะ

1 ราว 5,000 (ห้าพัน)ปีมาแล้ว มนุษย์ในอุษาคเนย์ใช้เครื่องมือทำด้วยหิน เริ่มตั้งหลักแหล่งอยู่เป็นที่ถาวร รู้จักเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ทั่วไปทั้งแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะ เฉพาะประเทศไทยพบทั่วไปทั้งภาคเหนือ, ภาคอีสาน, ภาคกลาง, และภาคใต้ เช่น บริเวณจังหวัดกระบี่

2 ราว 4,000 (สี่พัน)ปีมาแล้ว มนุษย์ในอุษาคเนย์มีการเดินทางไปมาหาสู่กันทั้งทางบก-ทางทะเล เริ่มถลุงโลหะมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น สัมฤทธิ์ แล้วทำเครื่องปั้นดินเผา 3 ขา พบทั่วไปบริเวณภาคใต้ชายฝั่งทะเลต่อเนื่องถึงมาเลเซีย กับภาคกลางทางตะวันตกกลุ่มน้ำเจ้าพระยา

3 ราว 3,000 (สามพัน)ปีมาแล้ว คนพื้นเมืองของภาคใต้ทั้งชายฝั่งอันดามันและอ่าวไทยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำการเพาะปลูกและประมง แล้วเขียนภาพไว้ตามเพิงผาและในถ้ำ เช่น ทางอ่าวพังงา จังหวัดกระบี่-ตรัง-พังงา และถ้ำศิลา จังหวัดยะลา

ช่วงเวลานี้ มีคนบางกลุ่มพูดภาษาตระกูลไทย-ลาว กินข้าวเหนียว ชำนาญหล่อสัมฤทธิ์เรียกกลองทอง(หรือมโหระทึก) ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณกวางตุ้ง-กวางสี ในจีน กับตอนเหนือของเวียดนาม เดินเรือลึบชายฝั่งมาแลกเปลี่ยนสิ่งของ แล้วตั้งหลักแหล่งบริเวณอ่าวไทยตามชายฝั่งทะเลลงไปตลอดภาคใต้ถึงมาเลเซีย

หลักฐานสำคัญเป็นสิ่งของ เช่น กลองทอง(มโหระทึก)จากแหล่งผลิตที่กวางสีและเวียดนาม พบเป็นระยะไปตั้งแต่เขาสามแกว(ชุมพร) เกาะสมุย-ไชยา(สุราษฎร์ธานี) และนครศรีธรรมราช ฯลฯ แสดงว่ามีผู้คนเคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่ง และเป็นต้นเค้าสำเนียงพูดไม่ต่างจากปัจจุบันที่เรียก“สำเนียงปักซีใต้”มากนัก

แต่มีอีกกลุ่มเคลื่อนย้ายทางบก ถึงบริเวณสองฝั่งโขงทางอีสาน คนพวกนี้พูดสำเนียงลาวคล้ายคลึงกับสำเนียงปักซีใต้

4 ราว พ.ศ. 1 หรือมากกว่า 2,500 ปีมาแล้ว ภาคใต้ของประเทศไทยคล้ายสะพานเชื่อมโยงการค้าโลกตะวันออก-ตะวันตก เพราะเป็นดินแดนคาบสมุทรระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก กับมหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก มีชุมชนสถานีการค้าเกิดขึ้นทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน เช่น ชุมพร-ระนอง, สุราษฎร์ธานี-พังงา นครศรีธรรมราช-กระบี่-ตรัง-พังงา, และปัตตานี-ไทรบุรี(ในมาเลเซีย) ส่งผลให้มีผู้คนจากที่ต่างๆ ทางทะเล เช่น อินโด-เปอร์เซีย, อาหรับ(ก่อนเป็นมุสลิม) ฯลฯ เคลื่อนย้ายเข้ามาติดต่อและตั้งหลักแหล่ง จนในที่สุดประสมประสานทางเผ่าพันธุ์เกิดความหลากหลายทางชาติพันธุ์

5 ราว พ.ศ. 500 เอกสารอินเดีย-ลังกา เรียกผืนแผ่นดินใหญ่อุษาคเนย์ว่าสุวรรณภูมิ ส่วนหมู่เกาะ เช่น สุมาตรา เรียกสุวรรณทวีป ฯลฯ บริเวณภาคใต้เป็นส่วนคาบสมุทรของสุวรรณภูมิ บรรดาพราหมณ์พ่อค้าจากอินเดียเดินเรือลึบชายฝั่งมาแลกเปลี่ยนสิ่งของ ทำให้มีเมืองท่าหรือสถานีการค้าทางทะเลสำคัญมีชื่อในเอกสารโบราณว่าตะโกลา(Takola) ปัจจุบันคือบริเวณควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แล้วขนสินค้าตามลำน้ำและผ่านช่องเขาไปชายฝั่งอ่าวไทยบริเวณนครศรีธรรมราช-สุราษฎร์ธานี ถัดลงไปทางใต้ก็มีเช่นเดียวกันที่ไทรบุรี แล้วขนสินค้าผ่านช่องเขาไปยะลา-ปัตตานี

6 ราว พ.ศ. 1000 การค้าโลกตะวันออก-ตะวันตก ทำให้บริเวณคาบสมุทรภาคใต้ทางชายฝั่งอ่าวไทยเติบโตขึ้นเป็นบ้านเมือง แล้วเป็นรัฐเอกราชนับถือพุทธ-พราหมณ์ปะปนไปพร้อมกัน เช่น รัฐไชยา(สุราษฎร์ธานี-ชุมพร) รัฐตามพรลิงค์(นครศรีธรรมราช-สงขลา) รัฐปัตตานี(ยะลา-ปัตตานี) ฯลฯ

แต่ชายฝั่งตะวันตกทางทะเลอันดามัน ภูมิประเทศเป็นอุปสรรคมีพื้นที่ราบแคบ เพราะการกระทำของคลื่นลมรุนแรง ไม่เอื้อให้มีบ้านเมืองใหญ่โตเป็นรัฐ จึงมีแต่สถานีการค้าชั่วคราว เช่น กระบี่-ตรัง-พังงา ฯลฯ จนหันไปในเขตมาเลเซีย จึงมีรัฐไทรบุรี(นับถือพุทธ-พราหมณ์ เช่นเดียวกับรัฐปัตตานี) เป็นรัฐคู่ค้าข้ามคาบสมุทรกับรัฐปัตตานีที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับ“ศรีวิชัย”

7 ราว พ.ศ. 1500 รัฐพื้นเมืองสุวรรณภูมิปรับตัวทางการค้า แล้วร่วมกันควบคุมการค้าด้วยตัวเอง ขณะเดียวกับจีนก็แต่งเรือสำเภาออกค้าขายทางทะเลด้วยตัวเอง เท่ากับคนกลางในนาม“ศรีวิชัย”ล่มสลายลงไป ทำให้เกิดเมืองท่าชายฝั่งเพิ่มมากขึ้นโดยรอบอ่าวไทย และทางชายฝั่งทะเลอันดามัน

ภาษาชวา-มลายู มีความสำคัญเป็นภาษากลางในการค้าทางทะเล โดยเฉพาะทางภาคใต้ของไทย เรียกมาลัยประเทศ(มลายู) ส่วนภาษาไทย-ลาว มีบทบาทอยู่ตอนบนแผ่นดินใหญ่ เรียกสยาม

ประเทศ(สยาม)

8 หลัง พ.ศ. 1700 พระพุทธศาสนาเถรวาท(ลังกาวงศ์) แพร่หลายทางตอนบน มีศูนย์กลางอยู่**รัฐนครศรีธรรมราช**(ตามพรลิงค์) ส่วนศาสนาอิสลามแพร่หลายทางตอนล่าง มีศูนย์กลางที่**รัฐปัตตานี**(ปัตตานีดารุสสะลาม) ที่ย้ายจากบริเวณเดิมทางอำเภอยะรัง(นับถือพุทธ-พราหมณ์)ไปอยู่บริเวณกรือเซะ ได้ชื่อ**ลังกาสุกะ** ไกล่แม่น้ำปัตตานีไหลลงอ่าวไทย

นับแต่นี้ไป**รัฐใหญ่**บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีคนพวกหนึ่งเรียกตัวเองว่า**คนไทย มีอักษรไทย** ในที่สุดก็ผนวกรัฐนครศรีธรรมราชเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ**ราชอาณาจักรสยาม**(ศูนย์กลางอยู่กรุงศรีอยุธยา) มีพรมแดนติดกับรัฐปัตตานีที่เป็นมลายูนับถืออิสลาม

9 หลัง พ.ศ. 2000 รัฐปัตตานีนับถือศาสนาอิสลามควบคุมเส้นทางการค้ากับจีนและตะวันออกกลาง โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐอิสลามอื่นๆ คือไทรบุรีทางทะเลอันดามัน(มาเลเซีย) และรัฐอาจะห์บนเกาะสุมาตรา(อินโดนีเซีย)

ระยะนี้มีประเทศทางยุโรปเข้ามาคุกคาม แล้วเข้าพื้นที่ตั้งสถานีการค้า เช่น โปรตุเกส ขณะเดียวกันก็กระทบกระทั่งกับอำนาจของกรุงศรีอยุธยาด้วย แต่รัฐปัตตานียังครองเป็นเอกราช โดยสร้างความสัมพันธ์แบบเครือญาติพี่น้องผู้ใหญ่น้อยกับกรุงศรีอยุธยา

10 หลัง พ.ศ. 2300 ราชอาณาจักรสยามที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย มีราชธานีใหม่ขึ้นที่กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตามลำดับ แต่ยังควบคุมบ้านเมืองทางปักษ์ใต้ที่เคยอยู่ในอำนาจมาก่อนไว้ได้ ส่วนรัฐปัตตานียังเป็นเอกราช

จนถึง พ.ศ. 2329 รัฐสยามที่กรุงเทพฯส่งกองทัพไปตีได้รัฐปัตตานี ผนวกดินแดนเป็นส่วนหนึ่งของสยาม แล้วแบ่งพื้นที่เขตปกครองเป็นเมืองต่างๆ 7 เมือง นับแต่นั้นมา

11 หลัง พ.ศ. 2400 สยามเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 แล้วเปลี่ยนชื่อ**สยาม เป็นประเทศไทย** เมื่อ 24 มิถุนายน 2482 ควบคุมบังคับให้ชาวมลายูอิสลามอยู่ในกฎหมายไทยและความเป็นคนไทย ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงมากบ้างน้อยบ้างหลายครั้งหลายคราวสืบจนปัจจุบัน

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ
เขตอารยธรรมโลก

มหาสมุทรแอ

มหาสมุทรอาร์กติก

มหาสมุทรแปซิฟิก

มหาสมุทรแอตแลนติก

5,000 ปีมาแล้ว

5,000 ปีมาแล้ว แรกมี
อารยธรรม (หรือเมือง) บริเวณ
ลุ่มน้ำสำคัญของโลก เช่น ลุ่ม
น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ลุ่มน้ำไนล์
ลุ่มน้ำเหลือง ลุ่มน้ำสินธุ

เมือง หรืออารยธรรมแห่ง
แรกของโลกมีกำเนิดจากชาว
ซูเมอร์ (ซูเมเรียน) บริเวณ
ลุ่มน้ำไทกริส-ยูเฟรติส ต่อมาก็
มีขึ้นทางลุ่มน้ำไนล์

คำว่าอารยธรรม แปลจาก
civilization มีรากจากภาษา
ละตินว่า civil แปลว่า เมือง

แอฟริกา : 250,000 ปีที่แล้ว ปรากฏซากมนุษย์โบราณโฮโมเซเปียนส์
ในแอฟริกา พบภาพวาดของคนโบราณบนผาหินในนามิเบียที่เก่าแก่ถึง 23,500
ปีที่แล้ว

ราว 5,000 ปีที่แล้ว ชาวอียิปต์ประดิษฐ์กระดาษปาปิรัส จากกกที่
ขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำไนล์ 2,007 ปี ก่อน พ.ศ. ฟาโรห์คูฟูสร้างมหาพีระมิดที่กิซา
อันเป็นสิ่งก่อสร้างที่สูงที่สุดในโลกเรื่อยมาจนถึงศตวรรษที่ 19

ตะวันออกกลาง : เมืองเจอร์โกพัฒนาเป็นชุมชนขนาดใหญ่แห่งแรกๆ ราว
10,000 ปีที่แล้ว

การปลูกข้าวสาลีและข้าวบาร์เลย์ในเขตวงโค้งอันอุดมสมบูรณ์เมื่อ 10,000-
9,500 ปีที่แล้ว ต่อมาอีก 2,000 ปี จึงมีระบบชลประทานและการเลี้ยงวัวและ
แกะซึ่งมีบรรพบุรุษอยู่ในเขตเทือกเขาซาการอส

ราว 3,500 ปี ก่อน พ.ศ. เริ่มปรากฏการเลี้ยงอูฐ
4,000 ปี ก่อน พ.ศ. ชาวซูเมอร์คิดค้นอักษรรูปลิ่ม โดยเขียนลงบนดินเหนียว
พวกเขาสร้างอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกขึ้นบนที่ราบเมโสโปเตเมีย หรือ
ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส

ยุโรป : 34,000-16,000 ปีที่แล้ว มนุษย์ในยุโรปสร้างสรรคจิตรกรรม
และประติมากรรมตามถ้ำต่างๆ ในสเปนและฝรั่งเศส ครั้น 9,000 ปีที่แล้ว จึงปรากฏชุมชนเกษตรกรรมในตุรกีและกรีซ

เอเชียใต้ : ราว 8,000 ปีที่แล้ว ปรากฏชุมชนยุคหินใหม่แถบบาลูชีสถาน ในปากีสถาน

2,100-1,200 ปี ก่อน พ.ศ. โมเฮนโจดาโร ฮาริปปา และเมืองใหญ่ในลุ่มแม่น้ำสินธุเฟื่องฟู

ปลายสหัสวรรษที่ 2 ก่อน พ.ศ. ชาวอารยันซึ่งใช้ภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียนอพยพจากทุ่งหญ้ากึ่งทะเล
รอบทะเลสาบแคสเปียน และเข้าผสมผสานขัดแย้งกับชนพื้นเมืองเดิม ปรากฏร่องรอยในมหากาพย์รามายณะ
และมหากาพย์มหาภารตะ

อารยัน มีคำอธิบายในคัมภีร์พระเวท ว่าเป็นพวกอรันเว่ นักเลี้ยงสัตว์และนักเพาะพันธุ์ม้าผู้ทรหด พวกนี้
ชำนาญขี่รถศึกทำสงคราม

ในทางภาษาศาสตร์ อารยันเป็นเชื้อสายตระกูลภาษาอินโด-ยุโรป มีกำเนิดในทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายของยูเร
เชีย (ยุโรป+เอเชีย) มีเครือญาติชาติภาษาต่างๆ คือ สันสกฤต เปอร์เซีย กรีก ละติน

ทศกัณฐ์ในรามเกียรติ์เป็นเจ้าครองกรุงลงกา คือ ศรีลังกา ปัจจุบันอยู่ปลายสุดแผ่นดินใหญ่ชมพูทวีป พุศ
และเขียนเป็นภาษาสิงหลในตระกูลอินโด-ยุโรป และมีอารยธรรม เช่น ระบบชลประทานเช่นเดียวกับชาว
อารยันลุ่มน้ำสินธุ

สินธุ เป็นชื่อลุ่มน้ำทางภาคเหนือของชมพูทวีป คำนี้เป็นคำเดียวกับสินธุ

เอเชียตะวันออก : ราว 12,000 ปีที่แล้ว เกิดการเกษตรกรรมปลูกข้าว ฟางขึ้นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำฮวงโห ส่วนการปลูกข้าวเจ้าปรากฏในจีนได้เมื่อ 7,500-5,500 ปี ก่อน พ.ศ.

ญี่ปุ่น : ก่อน 30,000 ปีที่แล้ว ปรากฏวัฒนธรรมยุคหินเก่า ผู้คนในวัฒนธรรมโจมอน ผลิตภาชนะดินเผาที่เก่าแก่ที่สุดในโลกตั้งแต่ยุค 14,000 ปีที่แล้ว

อเมริกา : 18,000 ปีที่แล้ว มนุษย์อพยพจากเอเชีย ข้ามสะพานแผ่นดินบริเวณช่องแคบแบริ่งสู่ทวีปอเมริกาทางอะแลสกา พบหัวลูกดอกหินกะเทาะของวัฒนธรรมโคลวิสในอเมริกาเหนืออายุ 9,500 ปี ก่อน พ.ศ.

ราว 3,000-3,500 ปี ก่อน พ.ศ. เกษตรกรในอเมริกาเริ่มปลูกข้าวโพด พริก อโวคาโด สควอช ฝ้าย และมันฝรั่ง

ลุ่มน้ำเหลือง ได้ชื่อจากฝุ่นทรายสีเหลืองที่ลมพายุพัดพาหอบจากทะเลทรายโกบีมาทับถมบริเวณลุ่มน้ำฮวงโหกลายเป็นปุ๋ยธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับปลูกข้าวฟ่าง ข้าวสาลี แล้วยังปลูกหม่อนเลี้ยงไหมด้วย

4,000 ปีมาแล้ว

แอฟริกา : จักรวรรดิอียิปต์มีอิทธิพลไพศาลในสมัยทุตโมสที่ 3 ฟาโรห์รามเซสมหาราชทำสงครามกับชาวฮิตไตน์จากตุรกี และสร้างอนุสรณ์สถานเอาไว้มากมาย

ตะวันออกกลาง : 1,249 ปี ก่อน พ.ศ. ปรากฏประมวลกฎหมายฮัมมูราบีซึ่งยึดหลักตาต่อตาฟันต่อฟัน 457 ปี ก่อน พ.ศ. เดวิดเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรอิสราเอล ซึ่งค้าขายกับเฮริโอเปียและอาระเบีย

ยุโรป : ราว 1,150 ปี ก่อน พ.ศ. ภูเขาไฟที่ราในทะเลเจียนส์ปะทุครั้งใหญ่ ส่งผลให้อารยธรรมไมโนอันบนเกาะครีตเสื่อมลง สโตนเฮนจ์ เป็นศูนย์กลางการประกอบพิธีกรรมในอังกฤษ

อารยัน ควบคุมลุ่มน้ำสินธุ (ปากีสถาน) และลุ่มน้ำคงคา (อินเดีย) มีอำนาจเหนือคนพื้นเมือง แล้วเริ่มแบ่งชั้นวรรณะทางสังคม เริ่มมีเทวดา

ชาวอารยันเป็นพวกอรอนเร่จากที่แห้งแล้งทางเหนือและทางตะวันตกเฉียงเหนือ เคลื่อนย้ายผ่านช่องเขาต่างๆ ลงมายึดครองพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำสินธุ แล้วขยายลงสู่ลุ่มน้ำคงคา-ยมนา

เกิดการผสมผสานและขัดแย้งกับคนพื้นเมืองเดิม เรียกกันสมัยหลังว่าเป็นพวกอินโด-อารยัน มีร่องรอยในมหากาพย์ 2 เรื่อง คือ รามายณะและมหาภารตะ เรียกกันสมัยหลังว่า **ยุคมหากาพย์**

ค้นภีร์พระเวทมีแล้ว 3 ภาค คือ ฤคเวท, ยชุรเวท, สามเวท (ภายหลังมีเพิ่มเรียก อาถรรพเวท) เลยเรียกกันในสมัยหลังว่าเป็น **ยุคพระเวท** ก็ได้

เอเชียใต้ : ราว 850 ปี ก่อน พ.ศ. ปราชญ์ฮินดูแต่งคัมภีร์พระเวท ซึ่งแบ่งเป็น 3 ภาค คือ ฤคเวท ยชุรเวท และสามเวท ต่อมาจึงเพิ่มอาถรรพเวทเข้าไป ศรีลังกาส่งอมเชยไปขายให้อียิปต์โบราณ เทคโนโลยีเหล็กแพร่ไปทั่วเอเชียใต้

เอเชียตะวันออก : ยุคราชวงศ์ซางที่ก้าวหน้าด้านการหล่อสัมฤทธิ์ มีอันหยางเป็นเมืองหลวงขนาดใหญ่

ญี่ปุ่น : ชาวโจมอนพัฒนาเครื่องมือจับปลาน้ำลึกขึ้น และพึ่งพิงทรัพยากรจากท้องทะเล
อเมริกา : ชาวโอลเม็คในเม็กซิโกสร้างหุบเขาศาสนสถานขนาดใหญ่ขึ้นที่ซานลอเรนโซ

3,000 ปีมาแล้ว

แอฟริกา : จักรวรรดิอียิปต์เริ่มเสื่อมอำนาจ จนชาวนูเบียจากอาณาจักรคูชที่อยู่ทางใต้ได้ปกครองอียิปต์
 อยู่ 1 ศตวรรษ

เครื่องมือทำจากเหล็กแพร่ไปทั่วแอฟริกา ทำให้เกิดรัฐใหม่ๆ

ตะวันออกกลาง : พระเจ้าอัสซูร์นาซิปาลที่ 2 แห่งอัสซีเรียได้ดินแดนเมโสโปเตเมีย พระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์
 ที่ 2 ทำลายเยรูซาเล็มเมื่อ 44 ปี ก่อน พ.ศ. ทรงฟื้นฟูบาบิโลนให้รุ่งเรืองและอาจบัญชาให้สร้างสวนลอยแห่งบาบิโลน
 ครั้น 3 ปี ก่อน พ.ศ. ไชวสมหาราช ต้นราชวงศ์อศคิเมนต์แห่งเปอร์เซีย ก็พิชิตตุรกี บาบิโลน อัสซีเรีย และปาเลสไตน์

ยุโรป : โฮเมอร์บันทึกมหากาพย์อิลเลียดและโอดิสซีย์ ที่เกี่ยวกับสงครามระหว่างชาวกรีกกับทรอยลงเป็น
 ลายลักษณ์อักษร

เอเชียใต้ : เจ้าชายสิทธัตถะ โคตมะ ออกผนวชเพื่อแสวงหาหนทางพ้นทุกข์ ก่อนจะบรรลุพระสัมมาสัมโพธิ
 ญาณเป็นอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าและเสด็จออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอินเดียเหนือ ศาสนาเซินซิงเน้นคำ
 สอนเรื่องการหลุดพ้นจากภาวะเวียนว่ายตายเกิดก็เพื่อมุ่งอยู่ในยุคเดียวกัน

เอเชียตะวันออก : เล่าจื๊อเผยแพร่วิचारคติตามลัทธิเต๋า และยุคของขงจื๊อผู้มีอิทธิพลต่อปรัชญาการปกครอง
 ของจีน

ชาวฮั่นขยายลงทางใต้ถึงลุ่มน้ำแยงซี ทำให้เกิดเส้นทางคมนาคมการค้าระหว่างเหนือ-ใต้
 ทางลุ่มน้ำแยงซีเป็นหลักแหล่งของคนพื้นเมืองที่ไม่ใช่ฮั่น ชาวฮั่น จีนเรียกว่า **เยว้** หมายถึงคนป่าเถื่อน
 มีหลายพวกอยู่ปนกัน มีภาษาพูดหลากหลาย เช่น มั่ง-เย้า, มอญ-เขมร, ไทย-ลาว ฯลฯ มีความรู้ก้าวหน้า
 ทางเทคโนโลยีหลอมสัมฤทธิ์ที่ไม่มีในพวกฮั่น นั่นคือ**กลองทองสัมฤทธิ์**
เยว้ เขียนรูปอักษรเดียวกับคำว่า **เหยียะ** ที่รู้จักทั่วไปในชื่อเวียตของประเทศเวียดนาม

ญี่ปุ่น : ภาชนะลวดลายซับซ้อนแบบโจมอนคอนปลายปรากฏแพร่หลายตลอดชายฝั่งตะวันออกของเกาะ
 ฮอนชู

อเมริกา : ผู้คนในอเมริกาเหนือเริ่มปลูกถั่วและต้นไซ้คเพื่อเอาผลเขคคอน บางส่วนใช้ชีวิตอันเร็ว ขณะที่
 ชาวมายาพัฒนาสู่ยุคคลาสสิก

หลัง พ.ศ. 1

แอฟริกา : ราว พ.ศ. 240 นิคมคาร์เทจของชาวฟินิเซียในแอฟริกาเหนือเป็นเมืองสำคัญที่สุดในเมดิเตอร์เรเนียนตะวันตก อเล็กซานเดรียเป็นเมืองหลวงของจักรวรรดิพโตเลมีและเมืองท่าสำคัญที่สุดในเมดิเตอร์เรเนียน

ฮานนิบาล แม่ทัพคาร์เทจยกทัพสู่สเปน ข้ามเทือกเขาแอลป์ เพื่อทำสงครามพิวนิคกับโรมเมื่อปี พ.ศ. 325

อเล็กซานเดรีย (Alexandria) ตั้งอยู่ทางเหนือของอียิปต์และติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นเมืองท่าที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์สร้างขึ้นราว พ.ศ. 211 ใช้เป็นท่าเรือเดินทะเลติดต่อถึงสุวรรณภูมิในช่วงเวลาต่อไปข้างหน้า

พ.ศ. 213 พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ กษัตริย์กรีกแห่งมาซิโดเนีย (Macedonia) ขยายอำนาจตามเส้นทางคมนาคมการค้าถึงอาณาจักรเปอร์เซีย (อิหร่าน)

พ.ศ. 217 พระเจ้าอเล็กซานเดอร์เคลื่อนกองทัพเข้ามายึดครองบริเวณภาคเหนือของปากีสถานและลุ่มน้ำสินธุถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียทางแคว้นปัญจาบ

นับแต่นั้นไม่มีชุมชนบ้านเมืองชาวกรีกตั้งหลักแหล่งบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย รวมถึงปากีสถานและอัฟกานิสถาน ส่งผลให้ช่างกรีกทำพระพุทธรูปเป็นครั้งแรกในโลก (ตามแบบประติมากรรมเทวดากรีก เช่น เทพอพอลโล) ต่อไปข้างหน้า

ตะวันออกกลาง : พ.ศ. 213 อเล็กซานเดอร์มหาราชประกาศพระองค์เป็นจักรพรรดิแห่งเปอร์เซีย

ยุโรป : ราว พ.ศ. 100 เอเธนส์เฟื่องฟูเป็นศูนย์กลางศาสตร์และศิลปะในโลกกรีกภายใต้การปกครองของเพริคลีส

พ.ศ. 497 จูเลียส ซีซาร์ ขึ้นเป็นผู้เผด็จการแห่งโรม ต่อมาออกกัศัตตประกาศให้โรมันกลายเป็นจักรวรรดิ

เอเชียใต้ : พ.ศ. 216-218 อเล็กซานเดอร์แห่งมาซิโดเนียนำกองทัพเข้ารุกรานภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย อิทธิพลของชาวกรีกปรากฏออกมาผ่านการสร้างพระพุทธรูปแบบคันธารราฐ

พระเจ้าอโศก (พ.ศ. 184-255) เริ่มครองราชย์ พ.ศ. 214 (หรือ พ.ศ. 218) ยাত্রาที่พุกุรานกสิงคราษฎร์ (อินเดียภาคใต้) ได้ชัยชนะ แต่มีคนล้มตายมาก มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เริ่มสร้างสถูปทางพุทธศาสนาและรูปสัญลักษณ์ เช่น ธรรมจักร แต่ยังไม่สร้างพระพุทธรูป ส่งคณะธรรมทูตออกเผยแผ่พุทธศาสนา 9 ทิศทาง มีทิศทางหนึ่งมาถึงสุวรรณภูมิ

พ.ศ. 275-310 รัชสมัยของพระเจ้าอโศก หลังจากได้ชัยชนะเหนือกสิงคะ ก็ทรงส่งเสริมและส่งสมณทูตออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา 9 ทิศทาง

จีน เป็นชื่อประเทศปัจจุบัน ได้จากชื่อจีนชื่อย่อได้ แรกสร้างระบบถนน สร้างกำแพงทางทิศเหนือและทิศตะวันตก สร้างระบบเงินตรา สร้างกฎหมาย สร้างภาษาเขียนเป็นตัวอักษรให้มีมาตรฐานเดียวกัน

ฮั่น เป็นทั้งชื่อราชวงศ์และชื่อเผ่าพันธุ์หลักของประเทศจีน เป็นพวกแรกคิดทำกระดาษขึ้นใช้จดบันทึก แล้วเริ่มทำแผนที่, เข็มทิศแม่เหล็ก, รถเข็นล้อเดียว ฯลฯ

ชาวฮั่น (จีน) บางที่เรียกควบว่าจีนฮั่น อยู่ทางตอนเหนือ ปลูกข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ และข้าวเจ้า ใช้ทำแป้งหมั่นโถว (หรือซาตาเปา) **ไม่ทำขนมแข็ง** ซึ่งทำจากแป้งข้าวเหนียวของคนป่าเถื่อนทางใต้

เส้นทางสายไหม เป็นเส้นทางการค้าระหว่างจีนกับยุโรปและอินเดีย เริ่มก่อตั้งขึ้นราว พ.ศ. 343 จนถึงราว พ.ศ. 743 แล้วเสื่อมลง แต่จะรุ่งเรืองขึ้นอีกครั้งใน 100 ปีข้างหน้า

เอเชียตะวันออก : พ.ศ. 322 จีนชื่อย่อได้รวมจีนเป็นปึกแผ่น สร้างระบบทางหลวง ใช้ระบบชั่งตวงวัดมาตรฐานกลาง

พ.ศ. 402-456 ยุคการขยายจักรวรรดิของฮั่นอยู่ดี จีนแผ่อิทธิพลสู่เส้นทางทางสายไหมในเอเชียกลาง การค้าผ่านเส้นทางสายไหมเฟื่องฟู ฉางอานกลายเป็นมหานครที่มีประชากรนับล้าน

ญี่ปุ่น : ราว พ.ศ. 240 วัฒนธรรมยาโยอิ มีการทำนาข้าว เครื่องสัมฤทธิ์และเหล็กแพร่เข้าแทนที่วัฒนธรรมโจมอน

อเมริกา : ชาวมายาพัฒนาระบบอักษรภาพอันซับซ้อนขึ้นในเมโสอเมริกา

หลัง พ.ศ. 500

แอฟริกา : คลีโอพัตรา แห่งราชวงศ์พโตเลมีฝ่ายแก่โรม อียิปต์ถูกผนวกเป็นแคว้นหนึ่งของจักรวรรดิโรมัน ใน พ.ศ. 513

พ.ศ. 694 คลอดิอุส พโตเลมี นักภูมิศาสตร์ชาวอียิปต์บรรยายถึงบริเวณต่างๆ ของโลกในความรู้ของชาวโรมัน

เกิดอาณาจักรอักษุม ซึ่งจะกลายเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในแอฟริกาที่อยู่ถัดจากอียิปต์ลงไป ผู้ปกครองจักรวรรดิอักษุมที่สร้างโอเบลิสก์แห่งสูงใหญ่ยิ่งกว่าชาวอียิปต์ยอมรับคริสต์ศาสนาใน พ.ศ. 874

ชาวออสโตรเนเซีย จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เดินเรือมาตั้งถิ่นฐานในมาดากัสการ์

เกษตรกรที่พูดภาษาบันตูปพยพเข้าสู่ตอนใต้ของแอฟริกา

ตะวันออกกลาง : จักรวรรดิพาร์เทียนในเปอร์เซียทำสงครามกับจักรวรรดิโรมัน จนราชวงศ์ซาสซานิดซึ่งนับถือศาสนาโซโรแอสเตอร์มีอำนาจใน พ.ศ. 767 สงครามระหว่างเปอร์เซียและโรมันดำเนินต่อไปจนจักรวรรดิโรมันล่มสลาย

ยุโรป : ภูเขาไฟเวซุเวียสปะทุรุนแรงใน พ.ศ. 622 กลบฝังเมืองปอมเปอีและเฮอคิวเลเนียมในอ่าวเนเป็ลชน เฝ้าเยอรมันจากทางเหนือและตะวันออกเริ่มรุกรานพรมแดนของจักรวรรดิโรมัน ถึงปี พ.ศ. 873 จักรพรรดิคอนสแตนติน บัญชาให้สร้างคอนสแตนติโนเปิลขึ้นเป็นเมืองหลวงใหม่ ก่อนประกาศให้คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาแห่งจักรวรรดิโรมัน

เอเชียใต้ : ราชวงศ์กุษาณะเฟื่องฟู และทำการค้ากับจักรวรรดิโรมันในพุทธศตวรรษที่ 6

พระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 2 ขยายดินแดนในปกครองของจักรวรรดิเมารยะ มีการแบ่งวรรณกรรมภาษาสันสกฤต อาทิ กาลิทาส

เอเชียตะวันออก : ไช่หลุน อธิบายถึงกรรมวิธีการผลิตกระดาษไว้เมื่อปี พ.ศ. 648

พ.ศ. 763 หลังสิ้นราชวงศ์ฮั่น จีนก็แตกแยกออกเป็นสามก๊ก คือ รัฐเว่ย หู่ และฉู

ญี่ปุ่น : เอกสารจีนจากช่วง พ.ศ. 544 กล่าวถึงอาณาจักรเว่ ผู้ปกครองของรัฐนะได้การปกครองของเว่ ส่งบรรณาการถวายราชวงศ์ฮั่นตะวันออก และได้รับตราทองคำจากจีนใน พ.ศ. 600

ราว พ.ศ. 770 เอกสารจีนให้ข้อมูลว่าราชินีฮิมิโกะรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นเอกภาพ ก่อนจะส่งทูตสู่อาณาจักรเว่ย

อเมริกา : นครเตโอติฮัวในเม็กซิโกกลายเป็นศูนย์อำนาจสำคัญที่สุดในอเมริกา มีเครือข่ายการค้าทั่วเมโสอเมริกา โดยเฉพาะกับชาวมายาที่นครติกาล

พ.ศ. 500 หรือหลังจากนี้เล็กน้อย เริ่มทำพระพุทธรูปเป็นครั้งแรกในโลกตามแบบงานช่างของกรีก-โรมัน พบครั้งแรกที่เมืองคันธารราฐ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศปากีสถาน) เรียกภายหลังว่า ศิลปะคันธารราฐ แล้วส่งอิทธิพลต่องานช่างทำพระพุทธรูปแบบอินเดียยุคต่อไป รวมถึงแบบสุวรรณภูมิสืบจนปัจจุบัน

หลัง พ.ศ. 1000

แอฟริกา : รัฐกานาในแอฟริกาตะวันตกเฟื่องฟูจากการเป็นศูนย์กลางการค้าทองคำ ราว พ.ศ. 1240 ชาวอาหรับที่เริ่มเดินเรือมาตั้งถิ่นฐานตามเมืองท่าแอฟริกาตะวันออก ผสมผสานกับชนท้องถิ่นจนเกิดวัฒนธรรมและภาษาสวาฮิลี

ตะวันออกกลาง : พ.ศ. 1080 สร้างมหาวิหารซาเยียโซเฟีย ในกรุงคอนสแตนติโนเปิล

เริ่มปีฮิจเราะห์ศักราช เมื่อศาสดามุฮัมมัดออกเดินทางจากมักกะฮ์สู่เมดิเนห์ใน พ.ศ. 1165 เริ่มต้นยุคอิสลาม

พ.ศ. 1176 ชาวอาหรับยกทัพเข้าพิชิตซีเรียและเมโสโปเตเมีย จักรวรรดิอุมัยยะห์ครอบครองดินแดนจากสเปนจรดมองโกเลีย

กองทัพอาหรับเอาชนะกองทัพจีนใกล้กับเมืองทาลาส พ.ศ. 1294 เซลยงครามจีนเผยแพร่วิธีการทำกระดาษสู่โลกอาหรับ กรุงแบกแดดได้การปกครองของลัทธิอะฮ์ลุลบัยต์ ที่เฟื่องฟูเป็นศูนย์กลางทางภูมิปัญญาของโลกอิสลาม มีการตั้งมหาวิทยาลัยอัลอัซฮาร์ มหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของโลกอิสลามใน พ.ศ. 1496 ที่ไคโร

ยุโรป : พ.ศ. 1019 ผู้นำของชนเผ่าเยอรมันขึ้นเป็นกษัตริย์ของโรม สิ้นยุคจักรวรรดิโรมันตะวันออก เกิดช่องว่างทางอำนาจให้ชาวไวกิงรุกรานได้ ปล้นทำลายเมืองไนอร์แลนด์ อังกฤษ รัสเซีย รวมถึงคอนสแตนติโนเปิล

อินเดียภาคใต้อยู่ในอำนาจของพระราชาราชวงศ์โจฟะที่แข็งแกร่ง มีกองเรือเลียบชายฝั่ง สร้างกำไรจากการค้าทางทะเลกับจีนผ่านสุวรรณภูมิ กองเรือค้าขายทางทะเลของราชวงศ์โจฟะเชิญพระพิฆเนศ กับตัวอักษรคฤณณ์ และเทวนาครี รวมทั้งมหากาพย์ 2 เรื่อง คือ รามายณะ และมหาภารตะไปเผยแพร่บนแผ่นดินสุวรรณภูมิและหมู่เกาะ(ทวีป) ทางทะเลใต้

พ.ศ. 1100 (โดยประมาณ) รัฐบาลเจ้าก๋อตัวเติบโตขึ้นบนเส้นทางการค้าภายในทางเหนือของกลุ่มน้ำโขง

ราว พ.ศ. 1300 ชาวมุสลิมแผ่อิทธิพลและเผยแพร่ความรู้เรื่องการปลูกส้ม มะนาว และอินทผลัมสู่สเปน

พ.ศ. 1275 ชาร์ล มาร์แตล กษัตริย์แห่งแฟรงค์มีชัยในการรบที่เมืองตูร์ ยุติการรุกรานของชาวมุสลิมซึ่งตั้งมั่นในสเปน

สันตะปาปาเลโอที่ 3 สวมมงกุฎให้ชาร์ลเลอมาญ แต่งตั้งให้เป็นจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ใน พ.ศ. 1343

เอเชียใต้ : ชาวฮินดูชาวฮินเข้าครอบครองดินแดนทางตอนเหนือ ชาวอาหรับยึดครองแคว้นซินด์ ในปากีสถานปัจจุบันได้เมื่อ พ.ศ. 1254

ราว พ.ศ. 1440 อาณาจักรโจฟะในอินเดียใต้เฟื่องฟูจากการค้าทางทะเล และสร้างสรรค์ประติมากรรมสัมฤทธิ์ที่งดงาม

เอเชียตะวันออกเฉียง : พ.ศ. 1152 คลองใหญ่เสร็จสมบูรณ์ เชื่อมแม่น้ำแยงซีและแม่น้ำฮวงโห กลายเป็นเส้นทางลำเลียงผลผลิตทางการเกษตรจากที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีสู่ภาคเหนือ

พ.ศ. 1169-1192 ราชวงศ์ถังเฟื่องฟูในรัชสมัยจักรพรรดิไท่จง มีการติดต่อกับเอเชียกลางเข้มข้นขึ้นจนปรากฏอิทธิพลศิลปะ และเครื่องแต่งกายในราชสำนัก มีการฟื้นฟูการสอบจอหงวนเพื่อรับคนเข้าสู่ระบบราชการจีน พระถังซำจั๋งเดินทางสู่อินเดียเพื่อรวบรวมพระไตรปิฎกในระหว่าง พ.ศ. 1172-1188

พ.ศ. 1211 รัฐซิลลาเกาหลีผนวกรวมรัฐปักเซและโกกูริวเข้าเป็นอาณาจักรซิลลาที่มีเอกภาพ

พ.ศ. 1306 ราชวงศ์ถังเสื่อมอำนาจ เอเชียกลางอยู่ใต้อิทธิพลของทิเบต รัฐบาลเจ้า และรัฐโกลกลายเป็นภัยคุกคาม

ญี่ปุ่น : เชื่อว่าพุทธศาสนาจากอาณาจักรปักเซในเกาหลีถูกส่งมาถึงญี่ปุ่นใน พ.ศ. 1081 ผู้นำญี่ปุ่นได้ส่งทูตชุดแรกสู่ราชสำนักถังของจีนใน พ.ศ. 1173 และเริ่มการปฏิรูปไทกะ รับเอาแนวคิดการปกครองแบบจีนมาใช้ใน พ.ศ. 1188 ทั้งใน พ.ศ. 1253 ยังได้ย้ายเมืองหลวงไปที่เฮโจเกียว หรือนาระ ซึ่งเป็นเมืองหลวงขนาดใหญ่แห่งแรก สร้างเป็นผังแบบตารางตามคติจีน

การรับวัฒนธรรมจีนยังนำไปสู่การแต่งนิฮอนโชกิ หรือพงศาวดารญี่ปุ่น ประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้ปกครองคนใหม่ตัดสินใจย้ายเมืองหลวงสู่เฮอันเกียว หรือกรุงเกียวโตใน พ.ศ. 1337 กรุงเกียวโตจะเป็นเมืองหลวงที่ประทับขององค์จักรพรรดิต่อไปอีกพันปี

พ.ศ. 1478 คิ โน สึรายูกิ แต่งบันทึกของโทชะ ตัวอักษรคันนะ หรืออักษรแทนเสียงอ่าน ซึ่งญี่ปุ่นประดิษฐ์ขึ้นเอง

อเมริกา : ราว พ.ศ. 1150 วัฒนธรรมฮวาริ และคิวานาโค เจริญขึ้นในเปรูและโบลิเวีย

พ.ศ. 1158-1223 รัชสมัยของปากาล กษัตริย์มายาผู้ครองนครปาเลงเก้ในเม็กซิโก พระศพถูกฝังไว้ใต้พีระมิดชั้นบันได

ราว พ.ศ. 1243 ภัยแล้งรุนแรงส่งผลให้อารยธรรมของชาวโมเช่ และชาวนาสกาผู้สร้างลายเส้นปริศนาในเปรูล่มสลาย

ราว พ.ศ. 1393 ชาวมายาเสื่อมอำนาจ ขณะที่ชาวโกลเท็คเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในแถบคาบสมุทรยูคาตัง

หลัง พ.ศ. 1500

แอฟริกา : พวกอัมโมราวิตมีอำนาจในโมร็อกโก และรุกรานอาณาจักรกานาใน พ.ศ. 1620

ตะวันออกกลาง : พ.ศ. 1512 พวกฟาติมิดพิชิตอียิปต์และตั้งราชวงศ์ใหม่โดยมีโคโรเป็นเมืองหลวง

ใน พ.ศ. 1523 อวินเซนซา ปราชญ์ชาวเปอร์เซียแต่งตำราการแพทย์กว่า 450 เล่ม ตำราชุดนี้จะส่งอิทธิพลต่อทฤษฎีการแพทย์ในโลกตะวันตก โอมาร์ คัยยัม กวีและนักวิทยาศาสตร์ชาวเปอร์เซียผู้ประพันธ์วรรณกรรมรูไบยาค สิ้นชีวิตใน พ.ศ. 1665

ยุโรป : พ.ศ. 1639 สงครามครูเสดครั้งที่ 1 เปิดฉากขึ้น ชาวคริสต์เดินทางสู่ตะวันออกเพื่อปลดปล่อยเยรูซาเล็ม

เอเชียใต้ : พ.ศ. 1543-1570 มาห์มุดแห่งกาชอนีนำกองทัพชาวเติร์กจากอัฟกานิสถานเข้าพิชิตรัฐต่างๆ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย จักรวรรดิโจฬะมีอำนาจมากในอินเดียใต้

พ.ศ. 1550 พวกโจฬะจากอินเดียใต้ ยกกองทัพรุกรานบริเวณคาบสมุทรสุวรรณภูมิ ที่เรียกว่า “ศรีวิชัย” การรุกรานระลอกที่สองของชาวมุสลิมซึ่งนำโดยมูฮัมหมัดแห่งกูร์ เกิดขึ้นหลัง พ.ศ. 1700 การพิชิตครั้งนั้นนำไปสู่การตั้งรัฐสุลต่านแห่งเคลี สุลต่านเหล่านี้ปกครองภาคเหนือของอินเดียนับจากหลัง พ.ศ. 1800 ผู้ได้ปกครองจำนวนหนึ่งเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม พร้อมกับรับอิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมจากเปอร์เซีย

ท้ายที่สุดก็เกิดการผสมผสานภาษาฮินดีและเปอร์เซียเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นภาษาใหม่ เรียกว่าภาษาอูรดู **มหาสมุทรอินเดีย** เป็นช่วงเวลาที่มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในโลกเก่าอย่างเข้มข้น ส่วนใหญ่การติดต่อนี้ดำเนินผ่านเส้นทางในมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้

เมืองท่าการค้าสำคัญยุคขึ้นทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย ซีลอน (ศรีลังกา) คาบสมุทราหรับแอฟริกาตะวันออก จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี พ่อค้าชาวอาหรับและเวนิสขนสินค้าจากเอเชีย อาทิ เครื่องเทศ ผ้าไหม และอัญมณีสู่ตะวันออกกลางและยุโรป เมืองท่าทั่วเอเชียต่างมั่งคั่งขึ้นกลายเป็นมหานครที่พลุกพล่านและมีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติศาสนา

เอเชียตะวันออก : ราว พ.ศ. 1500 การปฏิวัติการผลิตและการค้าทางทะเลในยุคราชวงศ์ซ่ง ทำให้เศรษฐกิจจีนเฟื่องฟูมาก จีนนำดินปืนซึ่งคิดค้นมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 9 ออกใช้ในสงครามเมื่อ พ.ศ. 1694 มีการคิดค้นเข็มทิศแม่เหล็ก

ญี่ปุ่น : ยุคทองของตระกูลฟูจิวาระ มีการแต่งเรื่องของเกนจิเป็นลายลักษณ์อักษร

อเมริกา : ราว พ.ศ. 1500 ชาวไวกิงจากยุโรปตั้งชุมชนขึ้นบนเกาะกรีนแลนด์เป็นช่วงสั้นๆ

เมืองคาโอเกียซึ่งมีพระมิดดินจำนวนมากกลายเป็นเมืองสำคัญที่สุดของอเมริกาเหนือใน พ.ศ. 1650

หลัง พ.ศ. 1700

แอฟริกา : ยุครุ่งเรืองของเกรทซิมบับเว ซึ่งยังเหลือซากกำแพงขนาดใหญ่ที่สร้างจากหินโดยไม่สอปูน มันทา มูซา ขึ้นเป็นผู้ปกครองของจักรวรรดิมาลีใน พ.ศ. 1855 บัญชาให้สร้างมัสยิดใหญ่ในกรุงทิมบูกตู และเดินทางไปแสวงบุญยังนครมักกะฮ์ กษัตริย์แห่งอาณาจักรของโกฟพัฒนาทิมบูกตูให้เป็นศูนย์กลางการค้าเกลือใน Sahara และศูนย์กลางของปราชญ์มุสลิมในแอฟริกา

กาฬโรคระบาดไปถึงกรุงโคโรโน พ.ศ. 1890 คร่าชีวิตชาวอียิปต์ไปถึง 1 ใน 3

ตะวันออกกลาง : ชาลาตินยกทัพจากโครโปยัคเยรูซาเล็มคืนมาจากเหล่านักรบครูเสดได้สำเร็จใน พ.ศ. 1730 นำไปสู่สงครามครูเสดครั้งที่ 3 อิบด์บัตตุตตะห์ นักภูมิศาสตร์ชาวอาหรับออกสำรวจตะวันออกกลางและแอฟริกา พ.ศ. 1801 กองทัพมองโกลได้การนำของฮุเลกู ตีกรุงแบกแดดและปล้นฆ่าชาวเมืองอย่างทารุณ พ.ศ. 1943-1945 ติมูร์ (ทาเมอร์แลน) ทำลายซีเรียและเอาชนะพวกออตโตมันที่เมืองอังการา กองทัพเติร์กของสุลต่านมาห์เหม็ดที่ 2 ผู้มองว่าตนคือผู้สืบสานทั้งอารยธรรมโรมันและอิสลาม อาศัยเป็นใหญ่ที่กัวหน้าพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลใน พ.ศ. 1996 ปีศาจจักรวรรดิไบแซนไทน์

ยุโรป : นักรบครูเสดที่เดินทางกลับสู่ยุโรปในราว พ.ศ. 1770 นำโรคเรื้อนติดมาด้วย พ.ศ. 1890 กาฬโรคซึ่งแพร่มาตามเส้นทางการค้าในเอเชียกลาง ระบาดสู่ยุโรป มีประชากรล้มตายมากมายมหาศาล การขาดแคลนแรงงานอาจเป็นแรงจูงใจสำคัญให้ยุโรปพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ พ.ศ. 1880-1958 สงคราม 100 ปี ระหว่างฝรั่งเศสและอังกฤษ ยุคของโจน ฮอฟ อาร์ก พ.ศ. 1993 นครฟลอเรนซ์เป็นศูนย์กลางกระแสฟื้นฟูศิลปวิทยาการ โดยการสนับสนุนของผู้ปกครองตระกูลเมดิชี

เอเชียใต้ : พ.ศ. 1836 มาร์โคโปลโลเดินทางจากจีน ผ่านสุวรรณภูมิ มาถึงอินเดียได้ พ.ศ. 1889 การสถาปนาจักรวรรดิวิซัยนักร ซึ่งจะกลายเป็นรัฐที่ทรงอำนาจในอินเดียได้ พ.ศ. 1941 ติมูร์ (ทาเมอร์แลน) นำกองทัพเข้าทำลายกรุงเดลี

เอเชียตะวันออก : พ.ศ. 1749 เจงกิสข่านได้รับเลือกให้เป็นผู้นำชาวมองโกล และเริ่มสงครามสร้างจักรวรรดิชาวเกาหลิประติษฐานที่พิมพ์แบบเรียงตัวที่เก่าแก่ที่สุดในโลกขึ้นใน พ.ศ. 1777 พ.ศ. 1822 ราชวงศ์ซ่งใต้ที่เมืองหางโจวพ่ายต่อกองทัพมองโกลของกุบไลข่าน ราชวงศ์หยวนได้ปกครองจีน พ.ศ. 1814 มาร์โคโปลโล เดินทางจากเวนิสสู่ราชสำนักของกุบไลข่าน และใช้เวลาอยู่ในจีน 17 ปี พ.ศ. 1911 จูหยวนจางหัวหน้ากบฏชาวนา กลายเป็นปฐมจักรพรรดิของราชวงศ์หมิง ต่อมามีการย้ายเมืองหลวงจากหนานจิงทางใต้สู่กรุงปักกิ่งทางทิศเหนือใน พ.ศ. 1963

พ.ศ. 1948-1976 การออกสำรวจมหาสมุทรของเจิ้งเหอ และพักตามเมืองท่าสำคัญของทะเลจีนใต้ อ่าวเบงกอล ทะเลอาหรับ ตลอดทางจนถึงเมืองมอมบาซาในแอฟริกาตะวันออก

พ.ศ. 1965-1993 รัชสมัยของกษัตริย์เซจงมหาราช ประดิษฐานที่นครฮันกุกของเกาหลี ซึ่งมีอักษรเพียง 14 ตัว สระ 10 ตัว

ญี่ปุ่น : พ.ศ. 1735 สงครามระหว่างตระกูลโทระกับมินาโมโตะ ลินสุตง มินาโมโตะ โยริโตโมะ ได้อำนาจการปกครองจากจักรพรรดิ เริ่มยุคการปกครองของนักรบในญี่ปุ่น พวกมองโกลยกเข้ารุกรานญี่ปุ่น 2 ครั้งใน พ.ศ.

1817 และ 1824 แต่ถูกพายุที่ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเป็นลมเทพเจ้า (คามิกาเซ) พัดทำลายกองเรือ

พ.ศ. 1876 โขกุนคามาคูระสิ้นอำนาจ ขณะที่ตระกูลอชิคางะขึ้นครองอำนาจ

อเมริกา : ชาวแอสเทกอพยพลงใต้มาตั้งเมืองหลวงเทนอชติชตันขึ้นกลางทะเลสาบเท็กซ์โคโค ใน พ.ศ. 1868 ปัจจุบันคือเม็กซิโกที่ดี ก่อนจะเรียกร่องเอาบรรณาการจากรัฐทั่วเม็กซิโก

ชาวอินคาพิชิตจักรวรรดิซิมู และกลายเป็นมหาอำนาจอเมริกาใต้ใน พ.ศ. 1993 พวกเขาพัฒนาระบบถนน 20,000 ไมล์ และการสื่อสารซับซ้อนด้วยการผูกปมเชือกหลากสี

หลัง พ.ศ. 2000

แอฟริกา : พ.ศ. 2031 บาร์โทโลมิว ไตแอซ นักสำรวจชาวโปรตุเกสแล่นเรืออ้อมแหลมกูดโฮป ที่อยู่ใต้สุดของแอฟริกา

เริ่มมีการนำข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่ว เข้าสู่แอฟริกาใน พ.ศ. 2111 การค้าสามเส้าระหว่างแอฟริกา ยุโรป และอเมริกาเจริญขึ้นโดยเฉพาะการค้าทาสแถบแอฟริกาตะวันตก

พ.ศ. 2135 ชาวโปรตุเกสตั้งถิ่นฐาน และเริ่มทำการค้าที่มอมบาซา บนชายฝั่งแอฟริกาตะวันออก

ตะวันออกกลาง : กองเรือของฟิลิปที่ 2 แห่งสเปนเอาชนะกองเรือฮอตโตมันได้สำเร็จ ในยุทธนาวีที่เลบันโต พ.ศ. 2114

พ.ศ. 2141 ซาห์ อิบบาส แห่งจักรวรรดิซาฟาวิด ตั้งอิสฟาฮานเป็นเมืองหลวงใหม่และศูนย์กลางวัฒนธรรมเปอร์เซีย

พ.ศ. 2226 กองทัพของจักรวรรดิฮอตโตมันเข้าปิดล้อมกรุงเวียนนาเป็นครั้งที่ 2

ยุโรป : พ.ศ. 2035 กษัตริย์สเปนพิชิตเกรนาดา สิ้นยุคอาณาจักรของชาวมุสลิมในยุโรป โคลัมบัสเดินทางถึงเกาะฮิสปันีโอลา เริ่มการขนถ่ายพืชจากโลกใหม่ อาทิ มะเขือเทศ มะละกอ และพริก เข้าสู่ยุโรปเมื่อราว พ.ศ. 2040

พ.ศ. 2055 นิโคลัส โคเปอร์นิคัส เขียนอธิบายถึงจักรวาลซึ่งมีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง

พ.ศ. 2060 เทคโนโลยีการพิมพ์ช่วยเสริมให้ มาร์ติน ลูเธอร์ สามารถปลุกกระแสการปฏิรูปศาสนา จนนำไปสู่การตั้งนิกายโปรเตสแตนต์

พ.ศ. 2294 ปราชญ์ในยุคแห่งความสว่างไสวทางปัญญาเริ่มการตีพิมพ์สารานุกรมรวบรวมสรรพความรู้สาขาต่างๆ

เอเชียใต้ : พ.ศ. 2041 วาสโก ดากามา เดินทางมาถึงเมืองท่ากาลิกัต บนชายฝั่งตะวันตกของอินเดีย

พ.ศ. 2048 ชาวโปรตุเกสเดินทางถึงศรีลังกา ซึ่งในยุคนั้นประกอบด้วยอาณาจักรแคนดี้ โกตเต และจัฟนา(ยาร์ลปุนัม)

บาบูร์ ผู้มีเชื้อสายมองโกลเอาชนะสุลต่านแห่งเดลี และขึ้นเป็นปฐมจักรพรรดิแห่งราชวงศ์โมกุลใน พ.ศ. 2069

พ.ศ. 2143 มีการตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ เพื่อทำการค้ากับอินเดียและบ้านเมืองในตะวันออกไกล

พ.ศ. 1870-2201 รัชสมัยของซাহ์เจฮัน แห่งราชวงศ์โมกุล ทรงที่ดินแดนทางเหนือของที่ราบสูงเดกคาน สร้างป้อมแดงที่เดลีและทัชมาฮาลที่เมืองอัครา

เอเชียตะวันออก : พ.ศ. 2126 มัตเทโอ ริชชี นักบวชเยซูอิตเดินทางถึงราชสำนักหมิง และได้เผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตะวันตกสู่จีน

พ.ศ. 2135-2141 โชลและเมืองสำคัญในคาบสมุทรเกาหลีถูกทำลายจากสงครามกับกองทัพญี่ปุ่น

พ.ศ. 2187 พวกแมนจูตั้งราชวงศ์ชิง บังคับให้ชายชาวจีนต้องไว้ผมเปียแบบแมนจู

พ.ศ. 2165 คชชิงกา (เจิ้งเฉิงกง) หัวหน้าโจรสลัดขับไล่คัตซ์ออกจากไต้หวัน และยึดเป็นที่มั่นเพื่อทำสงครามกับราชวงศ์ชิง

พ.ศ. 2263 กองทัพจักรวรรดิชิงบุกเข้าถึงกรุงลาซา อาณาจักรทิเบตกลายเป็นรัฐในอารักขาของจีน

ญี่ปุ่น : พ.ศ. 2086 ชาวโปรตุเกสนำปืนคาบศิลามาเผยแพร่ให้ญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกที่นาเกาชิมิ

พ.ศ. 2092 ฟรานซิส เซเวียร์ จัดตั้งมิชชันนารีคริสต์ศาสนาแห่งแรกในญี่ปุ่นขึ้นที่คาโกชิมิ

พ.ศ. 2125 โอะตะ โนบุนางะ ถูกลอบสังหาร โทโตโทมิ ฮิเดโยชิ ขึ้นมีอำนาจก่อนจะสร้างเอกภาพในญี่ปุ่น และขับชาวคริสต์ออกนอกประเทศ ก่อนจะยกทัพเข้ายึดครองเกาหลีถึง 2 ครั้ง เพื่อหวังเปิดทางสู่การพิชิตจีน

พ.ศ. 2143 อิเอยาสึ โทกุงาวะ มีชัยในการรบที่เซกิกายาระ ได้เป็นโชกุน เริ่มต้นสมัยโตกุงาวะ หรือสมัยเอโดะที่โตเกียวเป็นศูนย์กลาง วัฒนธรรมศิลปะความบันเทิงของชนชั้นกลางเฟื่องฟูขึ้นในสมัยนี้

พ.ศ. 2182-2396 ยุคซาโกกุ หรือการปิดประเทศ ห้ามชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้าออก การติดต่อและค้าขายกับต่างประเทศถูกจำกัด เกาะเตจิม่าที่เมืองนางาซากิ กลายเป็นประตูที่ญี่ปุ่นใช้ติดต่อกับโลกภายนอกในสมัยการปิดประเทศ

อเมริกา : พ.ศ. 2035 กองเรือของโคลัมบัสเดินทางถึงเกาะฮิสแปนิโอลาในทะเลแคริบเบียน

พ.ศ. 2052 เริ่มนำเข้าทาสจากแอฟริกาสู่อเมริกาเพื่อเป็นแรงงานในแปลงเกษตรขนาดใหญ่ ปลูกฝ้าย น้ำตาล ยาสูบ และกาแฟ แทนประชากรชนพื้นเมืองซึ่งล้มตายลงเพราะโรคฝีดาษ และโรคติดต่ออื่นๆ ที่มาจากยุโรป

พ.ศ. 2064 สเปนพิชิตจักรวรรดิแอซเทกซึ่งเป็นมหาอำนาจในอเมริกากลางได้

พ.ศ. 2075 ฟรานซิสโก ปิซาร์โร ประหารอตาฮวาลปากักรพรรดิอินคาองค์สุดท้าย

พ.ศ. 2099 เทคนิคการถลุงแร่เงินแบบใหม่ช่วยให้สเปนได้แร่เงินปริมาณมหาศาลจากอเมริกา เพื่อซื้อสินค้าจากโลกตะวันออก จนเกิดเงินเฟ้อครั้งใหญ่หรือการปฏิวัติราคา เหรียญสเปนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในการค้าระดับโลก

พ.ศ. 2150-2186 นิคมของชาวอังกฤษบนฝั่งตะวันออกของอเมริกาเหนือพัฒนาขึ้น

หลัง พ.ศ. 2300

แอฟริกา : พ.ศ. 2394-2409 การค้นพบทองคำและเพชรในแอฟริกาใต้ทำให้เกิดกระแสผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐาน

ตะวันออกกลาง : พ.ศ. 2311-2317 ออตโตมันพ่ายแพ้และเสียหยานักในสงครามกับรัสเซีย

พ.ศ. 2341-2344 ฝรั่งเศสเข้ายึดครองฮิอิปต์

ยุโรป : พ.ศ. 2332 การปฏิวัติฝรั่งเศส จุดกระแสการต่อสู้ระหว่างชนชั้น กษัตริย์ในยุโรปพยายามทำสงครามปราบปราม ที่สุดคนไปเดียนก็ขึ้นมาอำนาจในฝรั่งเศส

พ.ศ. 2388 เหตุการณ์ความอดอยากมันฝรั่ง เพราะผลผลิตพืชจากโลกใหม่นี้ล้มเหลว เริ่มขึ้นในไอร์แลนด์

เอเชียใต้ : พ.ศ. 2313 ความอดอยากครั้งใหญ่ในเบงกอลทำให้ประชากรราว 1 ใน 3 เสียชีวิต

พ.ศ. 2361 อังกฤษเอาชนะกองทัพของรัฐมาราฐาได้ และกลายเป็นผู้ปกครองอินเดีย

พ.ศ. 2400 เหตุการณ์กบฏซีปอย ทหารชาวอินเดียของบริษัทอินเดียตะวันออกลุกฮือเข้าสังหารชาวอังกฤษ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : พ.ศ. 2383-2385 สงครามฝิ่น จีนแพ้ ยกฮ่องกงให้เป็นเขตเช่าของอังกฤษ

พ.ศ. 2393-2407 หงซิวฉวนนำชาวนาจีนก่อกบฏให้ล้มราชวงศ์แมนจู มีผู้เสียชีวิตมากถึง 20 ล้านคน

ญี่ปุ่น : พ.ศ. 2396 เรือรบ 4 ลำของกองเรือตะวันออกสหรัฐ นำโดย แมตทิว เพอร์รี เข้าสู่อ่าวโตเกียว ก่อนจะมีการเซ็นสัญญาคานากาวะเปิดเมืองท่า 5 แห่ง ในปีถัดมา สิ่งของและความรู้จากต่างชาติหลั่งไหลเข้าสู่ญี่ปุ่น

อเมริกา : พ.ศ. 2332 จอร์จ วอชิงตัน เป็นประธานาธิบดี หลังการปฏิวัติอเมริกาให้พ้นจากอำนาจอังกฤษสิ้นสุดลง

ราว พ.ศ. 2365 ซาน มาร์เตง และ ซิมง โบลิวาร ทำสงครามปลดปล่อยรัฐต่างๆ ในอเมริกาใต้

พ.ศ. 2392 เริ่มยุคการตื่นทองในแคลิฟอร์เนีย ประชากรพากันอพยพสู่เมืองตามชายฝั่งแปซิฟิก

พ.ศ. 2304 อังกฤษยึดครองดินแดนส่วนใหญ่ในชมพูทวีป แล้วเริ่มเรียกชื่อใหม่ว่า **อินเดีย**

จักรวรรดิอังกฤษคุกคามยึดครองอินเดียมาแล้วก่อนหน้านี้ที่ละเมือง เช่น มัทราส (2182) บอมเบย์ (2204) กัลกัตตา (2222)

นับแต่นี้ไปจะแสวงหาอาณานิคมทางทะเลอันตามัน เช่น สิงคโปร์ ปีนัง ฯลฯ

พ.ศ. 2326 ออกพระราชบัญญัติให้อังกฤษครอบครองอินเดีย

ลังกา

พ.ศ. 2338 อังกฤษยึดครองลังกาและมะละกา (มาเลเซีย)

พ.ศ. 2295 เบนจามิน แฟรงคลิน มีประดิษฐ์กรรมทางอุตสาหกรรม

พ.ศ. 2312 ฝรั่งเศสประดิษฐ์รถยนต์คันแรก

พ.ศ. 2314 ริชาร์ด อาร์คไรต์ ประดิษฐ์เครื่องปั่นฝ้าย

พ.ศ. 2318 เจมส์ วัตต์ ประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ

พ.ศ. 2321 เซอร์เจมส์ คุก ถึงหมู่เกาะฮาวาย

พ.ศ. 2323 ปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษเป็นแห่งแรก ใช้เครื่องจักรไอน้ำแทนแรงงานคน สตีวี่ เริ่มเปลี่ยนจากผลิตในครัวเรือนเป็นผลิตในโรงงานเพื่อป้อนตลาด

พ.ศ. 2332 ปฏิวัติฝรั่งเศส

พ.ศ. 2336 นโปเลียน โบนาปาร์ต เป็นผู้นำฝรั่งเศส เริ่มขยายอำนาจแข่งกับอังกฤษ สถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ฝรั่งเศส แล้วหมดยุคอำนาจ เมื่อ พ.ศ. 2356

พ.ศ. 2360 ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจในอุษาคเนย์

พ.ศ. 2362 อังกฤษยึดสิงคโปร์ให้ สแตมฟอร์ด รัมเฟลด์ ปกครอง แล้วสร้างเป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเล

พ.ศ. 2380 พระนางเจ้าวิกตอเรียครองราชย์ที่อังกฤษเมื่อ 20 มิถุนายน

พ.ศ. 2383 อุตสาหกรรมเบาในอังกฤษ เช่น ฝ้ายฝ้าย พัฒนาก้าวหน้าเป็นอุตสาหกรรมหนัก เช่น เหล็ก ถ่านหิน ฯลฯ

พ.ศ. 2391 คาร์ล มาร์กซ กับ เฟรดริค แองเงิล พิมพ์หนังสือชื่อ Communist Manifesto

สุวรรณภูมิ (อุษาคเนย์)

พ.ศ. 2329 ฟรานซิส ไทท์ ข้าราชการอังกฤษ เจรจาเช่าปิ่นัง (เกาะหมาก) จากผู้ค้าคนไทบุรี (เคตาห์)

พ.ศ. 2330 เกิดขัดแย้งทางการเมืองภายในเวียดนาม ผู้นำเวียดนามฝ่ายหนึ่งขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส เริ่มทำสัญญาตั้งกองทหารฝรั่งเศสที่คานังและเกาะโลน

พ.ศ. 2332 ราชวงศ์ชิงของจีน แม่อำนาจเข้าเวียดนาม

พ.ศ. 2348 ปิ่นัง (เกาะหมาก) ตกเป็นของอังกฤษ

พ.ศ. 2354 ยะโฮร์ (มาเลเซีย) ตกเป็นของอังกฤษ ต่อมาอังกฤษก็ได้ครองดินแดนชวาและสุมาตรา (อินโดนีเซีย)

พ.ศ. 2367 พม่ารบอังกฤษครั้งแรก อังกฤษยึดอย่างถ่วง ต้องยกบางส่วนให้อังกฤษ คือ เมาะตะมะ ทวาย มะริด อังกฤษกับฮอลันดาทำสัญญากำหนดพรมแดนมลายู สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ทำให้อินโดนีเซียอยู่ในปกครองฮอลันดาโดยเด็ดขาด

พ.ศ. 2368 พม่ายอมแพ้อังกฤษ

พ.ศ. 2318 เริ่มสงครามประกาศอิสรภาพ มีเรือปืนใช้เป็นที่แรก พ.ศ. 2319 สหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพ

พ.ศ. 2332 จอร์จ วอชิงตัน เป็นประธานาธิบดีคนแรก

พ.ศ. 2350 โรเบิร์ต ฟูลตัน ชาวอเมริกัน สร้างเรือกลไฟลำแรก

หลัง พ.ศ. 2400

แอฟริกา : พ.ศ. 2413 การค้าทาสระหว่างแอฟริกาและอเมริกายุติลงอย่างเป็นทางการ

พ.ศ. 2417 เฮนรี สแตนลีย์ เดินทางสำรวจแอฟริกาและค้นพบต้นน้ำของแม่น้ำไนล์

พ.ศ. 2359 ซัคคา ก้าวขึ้นเป็นผู้นำแห่งอาณาจักรซูลูก่อนจะแผ่อำนาจในแอฟริกาใต้ และทำสงครามกับชาวยุโรป

พ.ศ. 2443 สงครามบัวร์ในแอฟริกาใต้ระหว่างชาวอังกฤษกับชาบบัวร์ หรือพวกแอฟริกันซึ่งพูดภาษาตระกูลคัทซ์

พ.ศ. 2503 อดีตอาณานิคม 16 แห่งในแอฟริกาได้รับเอกราช

พ.ศ. 2534 การแบ่งแยกสีผิวในแอฟริกาใต้ยุติลงเมื่อเนลสัน แมนเดลา ขึ้นเป็นประธานาธิบดี

ตะวันออกกลาง : พ.ศ. 2412 คลองสุเอซเปิดใช้งานเป็นครั้งแรก ทำให้การติดต่อระหว่างยุโรปและเอเชียเข้มข้นขึ้น

พ.ศ. 2451 การปฏิบัติของพวกยิวเติร์กทำให้ออตโตมันมีรัฐธรรมนูญและการปกครองแบบรัฐสภา

พ.ศ. 2491 การจัดตั้งประเทศอิสราเอล ตามมาด้วยสงครามอาหรับ-อิสราเอล

พ.ศ. 2522 การปฏิบัติอิหร่าน นำโดย อยาโตะเลาะห์ โคไมนี

ลัทธิชาตินิยม

พ.ศ. 2358 เริ่มมีพลังชาตินิยมขึ้นในยุโรป แล้วก่อให้เกิด
ความขัดแย้งทั่วไป

พ.ศ. 2413 อิตาลีรวมชาติสำเร็จ

พ.ศ. 2414 เยอรมนีรวมชาติสำเร็จ

ยุโรป : พ.ศ. 2406 ชาร์ลส์ คาร์วิน ตีพิมพ์หนังสือ กำเนิด
ของสายพันธุ์ เผยแพร่ทฤษฎีวิวัฒนาการและการคัดเลือกโดยธรรมชาติ

พ.ศ. 2460 การปฏิวัติในรัสเซีย ชาร์นโคล์สที่ 2 ฮ่องราชบัลลังก์
รัสเซียกลายเป็นรัฐคอมมิวนิสต์

พ.ศ. 2482 เยอรมนีรุกรานโปแลนด์อย่างสายฟ้าแลบ สงคราม
โลกครั้งที่ 2 เริ่มต้นขึ้น

พ.ศ. 2532 กำแพงเบอร์ลินสัญลักษณ์แห่งยุคสงครามเย็น
ในยุโรปถูกรื้อหรือทำลายก่อนที่สหภาพโซเวียตจะล่มสลายใน พ.ศ. 2534

พ.ศ. 2545 เริ่มการใช้เงินยูโรในหมู่ชาติสมาชิกสหภาพยุโรป

เอเชียใต้ : พ.ศ. 2420 ราชนิกิริคตอเรียขึ้นเป็นจักรพรรดิ
แห่งอินเดีย ภายหลังมีการยุบเลิกบริษัทยินเดียนตะวันออกใน พ.ศ.
2401

พ.ศ. 2463 โมฮันทาส คานธี เป็นผู้นำการต่อสู้เรียกร้อง
เอกราช อินเดียได้รับเอกราชใน พ.ศ. 2491

พ.ศ. 2522 สหภาพโซเวียตยกกำลังเข้ารุกรานอัฟกานิสถาน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : พ.ศ. 2455 สิ้นราชวงศ์ชิง เกิดสาธารณรัฐ
จีนมีศูนย์กลางแห่งพรรคก๊กมินตั๋งเป็นประธานาธิบดี

พ.ศ. 2492 สงครามกลางเมืองจีนระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์
และจีนคณะชาติสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของเหมาเจ๋อตุง ส่วนเจียงไค
เช็คต้องอพยพไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน

พ.ศ. 2493-2496 สงครามเกาหลี จีนส่งทหารสนับสนุนฝ่าย
เกาหลีเหนือ ขณะที่สหรัฐสนับสนุนเกาหลีใต้

พ.ศ. 2509-2512 การปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมาเจ๋อตุง ปรามปรามพวกลัทธิแก่

พ.ศ. 2521 เต็งเสี่ยวผิงมีอำนาจ เริ่มการพัฒนาตามนโยบายสี่ทันสมัย และจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ตามเมืองท่าชายฝั่ง

ญี่ปุ่น : พ.ศ. 2409 ผู้ปกครองของแคว้นซัตซิมะและโชชู เข้าเป็นพันธมิตรเพื่อร่วมกันต่อต้านรัฐบาลโตกูงาวะ

พ.ศ. 2411 พันฟูอานางของจักรพรรดิ หรือยุคการปฏิรูปเมจิ ญี่ปุ่นรับและปรับใช้วิทยาการจากโลกตะวันตก

พ.ศ. 2413-2415 ระบบสายโทรเลข และรถไฟสายแรกเชื่อมโตเกียวและโยโกฮามา

พ.ศ. 2437-2438 สงครามจีน-ญี่ปุ่น
(ครั้งที่ 1) จีนแพ้ต้องยอมยกเกาหลี
และไต้หวันให้ญี่ปุ่น

พ.ศ. 2480-2488 สงครามจีน-ญี่ปุ่น
(ครั้งที่ 2) เริ่มจากญี่ปุ่นยึดครองแมนจู
เรีย เมื่อ พ.ศ. 2474 แล้วขับไล่วิชาการ
จีนออกจากปักกิ่ง

สหรัฐกับอังกฤษช่วยจีน จนเป็นเหตุ
ของสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นต้องเสีย
ดินแดนทั้งหมดที่ยึดครองจีน

พ.ศ. 2488-2492 สงครามกลาง
เมืองจีน เริ่มความขัดแย้งตั้งแต่ พ.ศ.
2470 แล้วปะทุอีกครั้งหลังสงครามโลก
(ครั้งที่ 2) ถึง พ.ศ. 2491 กองทัพแดง
คอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตุง ยึดแมนจู
เรียและปักกิ่งแล้วสถาปนาสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนเมื่อ พ.ศ. 2492

ฝ่ายชาตินิยมของซุนยัตเซ็น-เจียงไค
เช็ค ถูกขับไล่ออกจากไต้หวัน
ในปีเดียวกัน

พ.ศ. 2493-2496 สงครามเกาหลี
แบ่งเป็นเกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้

พ.ศ. 2504-2518 สงครามเวียดนาม
มีเหตุจากข้อตกลง พ.ศ. 2497 แบ่ง
เป็นเวียดนามเหนือ-เวียดนามใต้ สหรัฐ
หนุนหลังเวียดนามใต้ แต่ยอมแพ้ต้อง
ถอนทัพเมื่อ พ.ศ. 2518

ญี่ปุ่นผนวกดินแดนเกาหลีใน พ.ศ. 2453 แม้อิทธิพลเข้าครอบครองแมนจูเรียใน พ.ศ. 2474 ก่อนจะถอนตัวจากสหประชาชาติและลงนามในสนธิสัญญาไตรภาคี ร่วมกับเยอรมนีและอิตาลีใน พ.ศ. 2483

พ.ศ. 2484 สงครามแปซิฟิกเปิดฉากเมื่อญี่ปุ่นรุกรานฟิลิปปินส์และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พ.ศ. 2488 ระเบิดปรมาณูถล่มฮิโรชิมา และนางาซากิ ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม ซาโตมหาอำมาจเข้ามายึดครองญี่ปุ่น

พ.ศ. 2507 โอลิมปิกฤดูร้อนครั้งที่ 18 จัดขึ้นที่กรุงโตเกียว ประกาศการฟื้นตัวของญี่ปุ่น

พ.ศ. 2538 แผ่นดินไหวฮันชินทำลายนครโกเบ ญี่ปุ่นและเกาหลีร่วมกันเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลกใน พ.ศ. 2545

อเมริกา : พ.ศ. 2404-2408 สงครามกลางเมืองอเมริกา ระหว่างรัฐทางเหนือซึ่งกำหนดแนวทางอุตสาหกรรมมากกว่าและรัฐทางใต้

พ.ศ. 2457 คลองปานามาเปิดใช้งาน ช่วยย่นระยะการเดินทางระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและแอตแลนติก

พ.ศ. 2472 ความตื่นตระหนกที่เริ่มจากตลาดหุ้นสหรัฐส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจทั่วโลก

พ.ศ. 2502 ฟิเดล คาสโตร เริ่มระบบคอมมิวนิสต์ในอเมริกา และมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับโซเวียต จนก่อวิกฤตขีปนาวุธคิวบาในอีก 3 ปีต่อมา

พ.ศ. 2544 ผู้ก่อการร้ายขับเครื่องบินชนตึกแฝดเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ในนิวยอร์ก นำไปสู่การทำสงครามของสหรัฐ

คุณากร วาณิชย์วิรุฬห์ *เรียบเรียง* ลำดับเหตุการณ์สำคัญเขตอารยธรรมโลก

(ข้อความล้อมกรอบเป็นของคณะทำงานจัดตั้งเอง)

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

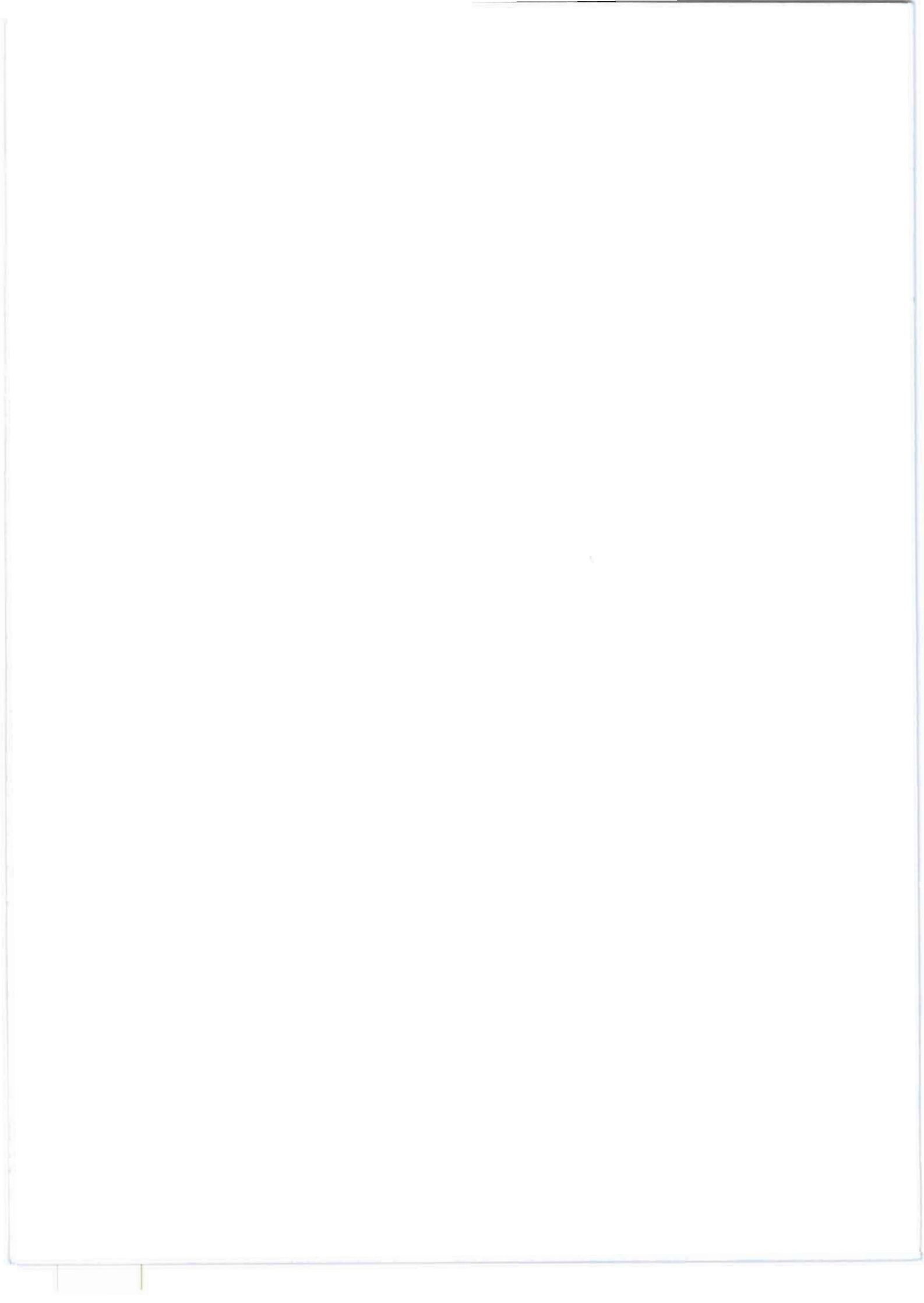
1883

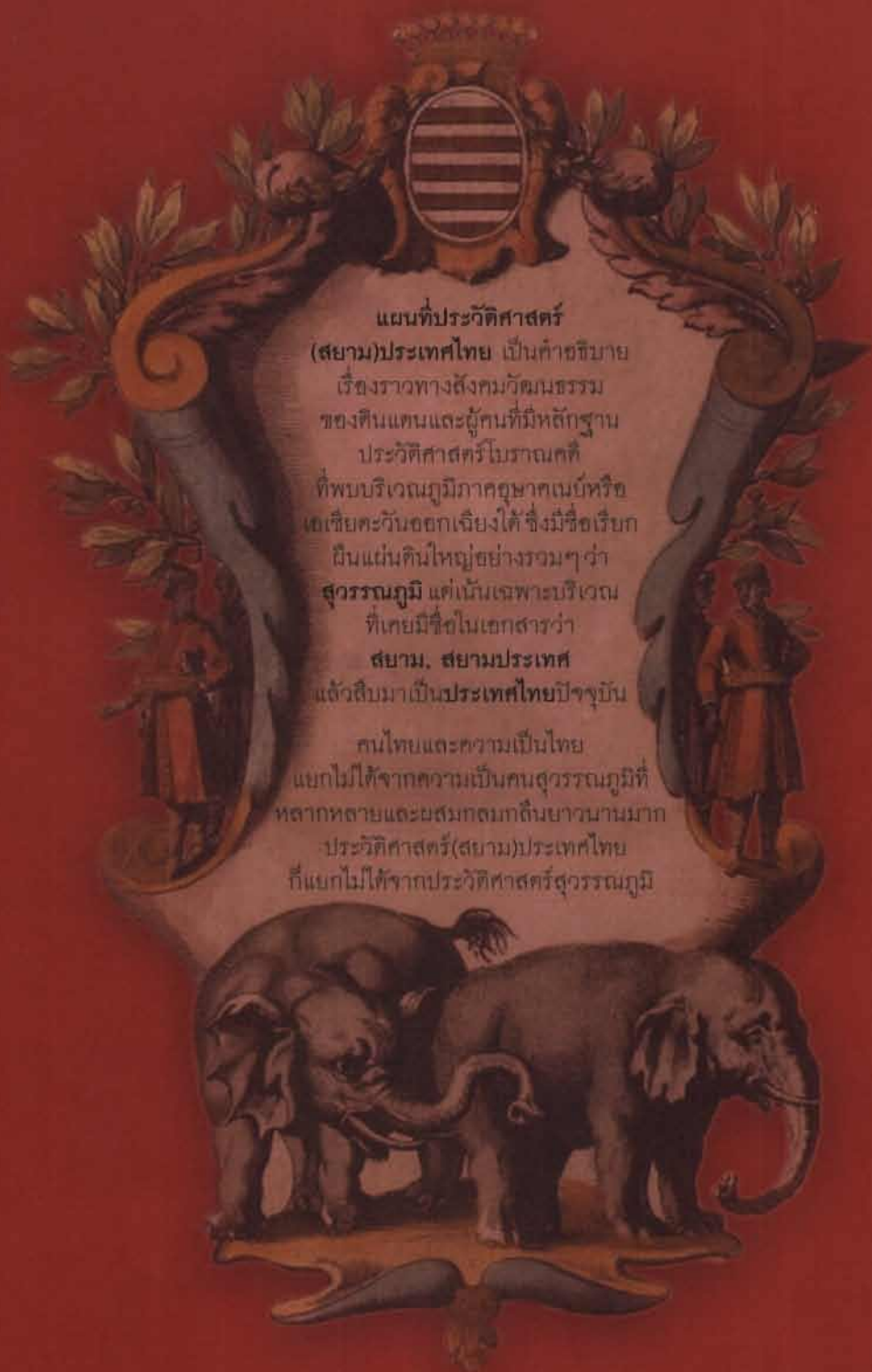
1884

1885

1886

1887

แผนที่ประวัติศาสตร์
 (สยาม)ประเทศไทย เป็นคำอธิบาย
 เรื่องราวทางสังคมวัฒนธรรม
 ของดินแดนและผู้คนที่มีหลักฐาน
 ประวัติศาสตร์โบราณคดี
 ที่พบบริเวณภูมิภาคอุษาคเนย์หรือ
 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีชื่อเรียก
 ยืนยันกันใหญ่อย่างรวมๆว่า
สุวรรณภูมิ แต่เน้นเฉพาะบริเวณ
 ที่เคยมีชื่อในเอกสารว่า
สยาม, สยามประเทศ
 แล้วสืบมาเป็นประเทศไทยปัจจุบัน

คนไทยและความเป็นไทย
 แยกไม่ได้จากความเป็นคนสุวรรณภูมิที่
 หลากหลายและผสมกลมกลืนยาวนานมาก
 ประวัติศาสตร์(สยาม)ประเทศไทย
 ก็แยกไม่ได้จากประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิ